

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиждень: в четвер на 4 ст. під нехлію на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря,
Львів, ул. Кльоновича
ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48

Передплата в країну:
14-річно 6 зол. місячно
2 зол. За кордоном
1/4 1 амер. долар. —
Ціна числа 25 сот. —
Конто П. III:
Краків 405.867.

Що діється в нашім краю

Масові ревізії й арешти в Перемишлі, Дрогобичі, Бориславі і Трускавці.

„Хвіля“ доносить: Під проводом комісара Оленкевича перевела поліція рівночасно ревізії у всіх українських фахових школах, наукових інституціях і товариствах. До слідчого виділу звезено стоси книжок, брошур, актів, записок, пластових приладів і т. д. Ув'язнено ряд Українців, головню абітурієнтів і студентів унів. Ув'язнено гімн. учителя Леоніда Бачинського і сина адв. Загайке-

вича, студ. техн. в Гданську. — В Дрогобичі переведено ревізії в „Укр. Народ. Домі“, в укр. гімназії, в „Просвіті“ та в жіночій семінарії СС. Василянук. Ревізії переведено також в Бориславі і Трускавці. „Хвіля“ твердить, що знайдено зброю й вибухові матеріали. В Дрогобичі і Бориславі ув'язнено коло 30 Українців, між ними директора укр. гімназії Кузьмовича та ряд учителів й учеників.

Розв'язання українських гімназій в Тернополі й Рогатині.

Розпорядком міністра віроісповідань і просвіти з 24. IX. розв'язано і звинено державну укр. гімназію в Тернополі й коєдукаційну гімн. „Рідної Школи“ в Рогатині, а саме з днем 26. вересня. Ученики I—III. кл. можуть бути прийняті до польських гімназій, коли буде місце. Ученики IV—VIII. кл., оскільки не зна-

ходяться в карно-судовім слідстві, можуть вносити подання до кураторії у Львові в справі прийняття їх до польських гімназій з виключенням гімназій в Тернополі й Рогатині. Польська преса пише, що від р. 1928 досі 145 учеників укр. гімназій в Тернополі покарано сув.

Що каже міністр освіти?

Міністр освіти прийняв представника ПАТ (Поль. Агенції Тел.) і заявив йому, що розв'яже кождо українську школу,

котра не буде виховувати своїх учеників до вірцевої служби державі і до згідного співжиття всіх її горожан.

Український „Пласт“ зліквідований в цілій Східній Галичині.

Урядова ПАТ доносить: Після переведення ревізій в льокалях „Пласта“ і в деяких його членів старости по інструкції воевідського уряду видали заборону дальшої діяльності „Пласту“. З днем 26. вересня належить уважати „Пласт“

зліквідованим. Приналежність до нього буде остро карана. На будуче власти не згодяться на існування самостійних пластових організацій, тільки в рамках організації державної.

—о—

Висаджено дим „Просвіти“.

В Збоїсках висадили бомбою в воздух дим „Просвіти“. Вибух був такий сильний, що одна стіна зовсім завалилася, все урядження внутрі здемольоване, а детонацію чути було навіть у середмі-

стю Львова. Поліція ув'язнила голову тої „Просвіти“, студ. П. р. прав Л. Гошовського, підозріваючи, що то він висадив у воздух „Просвіту“. У нього мали буцімто знайти ручну гранату і порох.

Ревізії й арештування у Станиславщині

У Станиславові відбулися ревізії в о. кат. І. Горняткевича, адв. д-ра Ю. Олесницького, професорів Ос. Левицького, д-ра С. Никифоряка, Ю. Чайківського, Ол. Целевича, д-ра І. Велигорського, п. Костецької, п. Макової, п. Ченстухової, д-ра Гробельного, радника суду Т. Ясеницького й інших. Далі в інституціях і тов.: „Пролом“, „Селянська Бурса“, „Ремісничка Бурса“, „Старші Пластуні“ і т. д. Ув'язнені: адв.

конц. Яр. Ясеницький, Ос. Бойчук, А. Скождополь, п. Блаженко і багато інших. В Угорниках ув'язнено по ревізії синів о. Ганушевського Мирона і Богдана. В Микучині перевели ревізії в о. пароха Луцева, в „Просвіті“ на Поломистім та в її голови Л. Мироняка і в голови кружка „Рід. Шк.“ Ф. Мироняка, в А. Ляхоцького, В. Домашевського, М. Домашевського й ін.

—о—

Дальші арештування й ревізії.

З ширше відомих нашій суспільності особистостей ув'язнила поліція ще отсих: б. сенатора о. Юл. Татомира; адвокатів д-ра Свистіля і д-ра Кушніра та адв. конципієнта п. Гузара в Перемишлянах, адв. д-ра Стадника в Козовій, суддю В. Миклашевського в Калуші (його й суддю Гладишовського ув'язнено на основі писемного дозволу апел. суду у Львові) і багато інших. В Ходо-

рові переведено ревізії у ем. судового радника Ол. Саяка (голови нашого Організаційного Комітету), у о. пароха Як. Долгого й у цілого ряду поважних громадян. Там сидять в арештах уже від довшого часу п. Кравичева, жінка пароха з Отиневич, студ. теол. Чулей з Городища Кор., М. Паламар, дяк із Залісць та ряд інших інтелігентів і господарів.

Масові арешти Українців продовжуються.

З Калуша доносять, що там ув'язнено суддю Гладишовського, адвоката д-ра Коритовського, урядника кооп. п. Бариша, п. Яр. Рубчака і багато пань, як Сохацьку, Воробцеву, Чорлітову, Рубчаківну і н. — З Дрогобича доносять

також про масові арешти. М. і. ув'язнено лікаря Каси Хорих д-ра Терлецького, у котрого, як твердить польська преса, мали знайти 20 карабінів. Ув'язнених так багато, що трудно подавати їх назвиска.

—о—

Шлеський сойм розв'язаний

Агенція „Іскра“ доносить, що головним мотивом розв'язання шлеського сойму було ухвалення бюджетовою комісією того сойму бюджету, в котрім видатки збільшено о 7 міл. зл. в порівнянні з прелімінарем, предложеним соймови. Опріч того шлеський сойм не додержав угоди, яку воевода Гражинський заключив з представниками опозиції в

справі бюджетовій. — ПАТ доносить, що рівночасно ув'язнено посла Войтіха Корфанто (відомого організатора польського повстання на Шлеску). Преса доносить, що Корфанти не був заскочений ув'язненням. Попрацався з жінкою а побачивши самохід, запитав: „Ідемо до Берестя?“ Його дійсно повезли до Берестя (де перевезено всіх ув'язнених).

Т-во взаїмних. обезп. „Дністер“ це не приватна але всенародня установа. Майно „Дністра“ є майном цілого народу, тому обезпечайте свої будинки на дозволєну законом 1/3 часть, а движимости в повній вартости в Товаристві взаїмних обезпечень

715

„ДНІСТЕР“

39-7

у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

СЛОВО

ДО ПОЛЬСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Про саботажі, реванжі і пацифікацію.

На чий млин вода?

Від кількох тижнів наш край став ареною незвичайних і дуже сумних подій. З одного боку невловимі руки під покровом ночі палять по селах збіжжя й господарські будинки польських великих земельних власників і взагалі поодиноких громадян-Поляків, атакують публичні, державні і громадські, обекти, як залізничі, телеграфи, телефони, мости і т. д. З другого: 1) такіж невловимі руки так само палять збіжжя й господарські будинки українського духовенства й поодиноких громадян-Українців, нищать українські громадянські установи, як читальні, кооперативи, висаджують в повітря українські школи і читальні, як школу ім. кн. Льва у Львові, читальню в Збоїсках і т. д., атакують навіть українські монастирі, як монастир оо. Студитів на Знесінню під Львовом; 2) адміністраційна влада висилає на села карні військові експедиції, накладає на селян обов'язок вартувати по фільварках і на ланах та робить їх матеріально відповідальними за евентуальні шкоди, переводить серед Українців численні ревізії й арештування, розв'язує українські установи, як 8-класові українські гімназії в Дрогобичі, Рогатині і Тернополі, 7-класову українську народню школу в Станиславові, цілий Пласт, ряд читалень „Просвіти“, Лугів, Соколів і т. д. В першій випадку, як твердить польська сторона, се саботажі, які виконує Українська Військова Організація (УВО); в другій — се очевидні реванжі з польської сторони й урядова „пацифікація“ краю.

Що майно польських, а в останніх днях вже й жидівських, більших земельних власників в нашім краю паде жертвою вогню, се правда. Але хтож підкладає той огонь? Сам львівський воевода п. Наконечніков-Клюковський на пресовій конференції сказав виразно представникам львівської преси, що 50% підпалів се не саботажі, а щось інше. Що саме? Се вже доповіла польська преса, яка кількома наворотами писала про спекуляції на обезпечення, спекуляції, що мають місце не тільки в нашім краю, але і в корінній Польщі. А других 50%? На якій підставі приписується їх УВО? Чи зловлено на горячій вчинку хочаб одного з підпалів та доказано йому приналежність до УВО? Чи ціллю УВО є наганяти польським і жидівським великим земельним власникам готівку за збіжжя, яку інакше при нинішній конюнктурі на збіжжівім ринку вони не так легко одержать? Та припустім, що половина підпалів се вчинок УВО. Але чиж може мирне українське населення відповідати за вчинки невідомої, невідповідальної, підпольної організації, на яку не має впливу, якої терористичних актів не апробує і з якої революційною діяльністю взагалі не солідаризується?

Чи де в законі правлених державах карають загаль за злочини одиниць? Чи де карають навіть безсумнівних злочинців (навіть убійників!) без переведення судової розправи і без судового вироку?

Та польське громадянство й польські урядові чинники за недоказані вчинки УВО і за вчинки спекулянтів карають мирне українське населення краю. Карають без доказання вини і дуже важко. Карають як збірну громаду й індивідуально. Карають селян, інтелігенцію, молодь, навіть 11-літніх дітей в першій класній гімназії, котрі розв'язують.

Ми ніколи не були і не є прихильниками УВО. Ми завсіди і тепер уважали і вважаємо терористичну роботу високо шкідливою для нашого народу. Отсе наше становище ми вже не раз підчеркували в „Новій Зорі“ чи то з приводу поодиноких терористичних актів чи процесів УВО. Та виступаючи проти актів насильства невідповідальної, підпольної організації УВО, ми тим більш рішучо мусимо виступити і протестувати проти актів „реванжу“ польського громадянства та проти такої „пацифікації“ нашого краю, яку ведуть урядові чинники. А то з слідуєчих причин:

Помиляються польське громадянство й урядові чинники, коли думають, що такими „реванжами“ і „пацифікаціями“ досягнуть бажану ними ціль: втихомирити українське населення нашого краю та прив'язати його до себе і до держави. Такою політикою вони тільки роздрагують українське населення до краю та заженуть молодші й живіші його елементи як раз до УВО або до большевиків. А ся перспектива зовсім не усміхається величезній більшості українського громадянства в Польщі.

Та се дійсно грозить. Грозить се в першу чергу тій українській молоді, котра по розв'язанню з українських гімназій опинилася в розпучливим положенню. Вона може становити дуже податний матеріал для всякого роду підпольних організацій, яких вістря буде звернене проти тих, що вибили її з дотеперішнього нормального ходу життя. А знамениті зразки до наслідування вона матиме в тих тайних польських організаціях в колишній Росії й Австрії, які саме тепер так гльорифікують значна частина польської преси і суспільності.

Якже поступилиби в таких випадках розважні люди? Ми не промовляємо за безкарністю. Але щоб карати в цілі поправи, на те треба безумовно наперед доказати вину тих, котрих карається. Знайдено в учеників гімназії нелегальні видавництва, або знаряди, що служать до виконання саботажів, то нікому не було б дивно, якби витягнуто з того конвенції що до тих, у котрих се знайдено. Та за що ломиться нормальну будучність тисячам молодих людей, котрі не мали і не мають нічого спільного з саботажами? За що покривається горем тисячі невинних родин, горожан сего краю? Коли частина учительського збору в школах нелюдяна і виховує молодь в невідповідним дусі, а се треба наперед доказати, — тоді можна прецінь ту нелюдяну частку усунути і заступити іншими людьми, а не розв'язувати цілі школи. А за що мають терпіти цілі громади і полоси краю, котрі ніякої навіть найменшої участі в саботажах не брали? Чи ті громади і ті полоси краю мають до розпорядимості слідчих суддів, поліцію і весь потрібний апарат до висліджування злочинів? Чи мають вони таку самоуправу, на основі котрої можна їх робити відповідальними за злочини, які діються в краю? І чи багато вимагаємо ми, коли кажемо не відтепер: Дайте відповідну самоуправу нашій землі, до чого польська держава зобов'язалася і перед цілим світом і перед своїми горожанами власними законами, а тоді нарід сеї землі буде відповідальний за повний порядок на ній. Се домагання рівно ясне, як справедливе.

ФУТРА

дамські найелегантніші,
як також шк рки різної
сорт по сегорічних ду-
же знижених цінах

795

поруцає

5-10

ГОРОВІЦ і С-ка

ЛЬВІВ, КРАКІВСЬКА Ч. 4, ТЕЛ. 54-12.

Всього того нещастя не булоб, якби був введений в життя закон сеї держави з 1922 р.

Не бажаючи дальшого загострення українсько-польських відносин у краю, а зокрема не бажаючи, щоб серед українського громадянства взагалі й української молоді спеціально знаходили податний ґрунт підпольні організації і большевики, домагаємося, щоб польське громадянство й польські урядові чинники передовсім припинили негайно свої „реванжі“ і „пацифікації“. Зокрема домагаємося негайного реститування всіх закритих українських шкіл. Домагаємося — в ім'я добра нашого краю та обох живучих в нім народів. В ім'я теперішності і будучності.

Шлях до нормальних відносин у нашій країні не веде через „реванжі“ і „пацифікації“. Шлях той веде через усунення причин, які викликають ненормальні відносини. А причини ті аж надто добре відомі польському громадянству взагалі і польським урядовим чинникам зокрема. Се дотеперішня політика супроти українського населення. Політика, яка завсіди і всюди викликала і буде викликати ненормальні відносини і з правила доводила та буде доводити до катастроф.

Підчеркуємо з притиском, що ми серед найтяжших обставин нашого народу в сій державі ніколи не бажали і тепер не бажємо собі відірвання українських земель від Польщі в цілі прилучення їх до большевицької держави. І тим більше право маємо запитати ще не зовсім засліплені національною ненавистю чинники польського громадянства: Чи ви зовсім забули науку, яку дала вам і нам страшна історія наших взаємин? Чи ви забули, що навіть найстрашніша „пацифікація“, переведена на наших землях Яремою Вишневецьким, не довела до ніякої пацифікації, тільки навпаки — до страшного опустошення і до такого загонення відносин, з якого не було вже виходу. Ні багатство, ні найлучші союзи не становлять основи держави, а стають її одна справедливість, навіть супроти противника. Чи покажете ви її тепер?

Отсі слова правди вважали ми своїм обов'язком сказати на адресу польського громадянства. А нашому громадянству скажемо слова правди тоді, коли минуть ці страшні дні, в яких серед його болю психічно неможливо виступати з рефлексіями...

— 0 —

У своїх беруть, чужим півдаром дають

Начальник державного уряду для регуляції цін збіжа в Німеччині д-р Бааде заявив на пресовій конференції в Берліні, що уряд обмежив закупки збіжа в Росії тому, що радянське правительство продає жито по 80 марок за тону, себто за одну третю ціни на внутрішнім російським ринку. Так отже підчас, коли в „робітничо-селянській“ державі стоять хвости перед харчевими склепами, своє збіжжя продають за границею три рази дешевше ніж у себе.

„Всюди, в царстві мінералів, ростин і звірят, зустрічаємо вічного, всемогучого, мудрого і люблячого Бога. Повний подиву і здивування паду перед Ним на коліна й честь йому віддаю“. (Природник Лінней).

ІНТЕРВ'Ю З МАРШ. ПІЛСУДСКИМ

Про бюджет і послів.

В двогодинній розмові з ред. Мєдзінським сказав марш. Пілсудський що слідує: Я тепер цілий в бюджеті. В Польщі треба передбачувати доходи по пережиттю півріччя, хоч Польща се край рільничий і доходи в ній найбільші з кінцем року. Отже я відсунув для уряду „мус“ подавання бюджету на кінець жовтня. Бюджет укладають після видатків, котрі доходять до 6 мільярдів, а не після доходів, як повинно бути. Та тепер замкнемо бюджет без дефіциту, хоч на нім тяжать великі тягарі, як 135 мільярдів позички на піднесення платень урядникам, хоч я перестерігав перед побільшуванням платень. Сойм по своєму „підвисшував“ доходи, котрих не було. І так підвисшив (на папері) доходи від цла, а вони акурат зачали спадати, підвисшив доходи від монополів, а вони акурат зачали меншати, підвисшив доходи від залізниць, а ті ніяких доходів не дають! Словом — робили з бюджету гоцки-кльоцки, а реальне було тільки підвищення доходів пп. послів. Друге обтяження бюджету се інтервенція на збіжжіві цла, котра коштує місячно до 3 і пів мільярдів. Третє обтяження се видатки на безробіття, хоч воно тепер упало. Щоби приневолити сойм до відповідної праці над бюджетом, треба, щоб виборці перестали вибирати очайдухів і платних лайдаків. Що до б. послів, то з радістю підчеркую, що судівництво працює у відношенні до них так, як я собі того бажав, хоч без жадного натиску з моєї сторони. Жалую тільки, що все те йде за повільно. Два тижні працював я ще над одним явищем. Як знаєте, послі, котрі були державними урядниками, мають право вертати до своєї служби. І вони вертають, але не хочуть робити, а радше волілиб далі вести своє нечесне життя, значить ще раз кандидувати. Посади, які вони передтим займали, заняті, отже треба для них або виганяти людей, котрі працюють, або видумувати фікційні посади. Таких ананасів знайшлося до 40-ти якось удалося їх примістити, не обтяживши скарбу більше ніж одномісячною гажою. Розуміється, працюю так, щоб нечесність життя тих ананасів вилізла на денне світло.

„Час“ за автономією Галичини

Краківський „Час“ пише: Булоб дуже блудно думати, що навіть розбиття чи то УВО (Укр. Військ. Орг.), чи ОУН (Орг. Укр. Націоналістів) вистарчить, щоб вилічити ту болючу рану, яку представляють нац. відносини в Сх. Галичині. Ми горячі противники явної й укритої польонізації, бо се політика несправедлива й безуспішна. Як нас (Поляків) не винародовив ні Бісмарк, ні Більов, ні Гурко, так Українців не згнобить і не спольонізує ні Грабський ні Дмовський, навіть якби стали на чолі уряду. Ми прихильники національної автономії по думці закону з 1922 р. Не є в нашій інтересі, щоб укр. племя тонуло в омуті гайдамаччини. Нарід, котрому отворяться вигляди на органічну працю над собою, не буде підпалювати, різати й саботажувати. Знаємо се з власного досвіду в Галичині і з досвіду решти світа. Тимчасом від початку відновлення держави українська справа в Польщі стоїть на мертвій точці... Се заблагнена проблема, і на її тлі цвітуть затроєні квіти. Правительство марш. Пілсудського має достаточний авторитет і силу, котрих не ужило, для усунення тої багнистої глибини. Нехайже урегулює відносини без страти для польського елементу, але з пожитком для українського. Нехай визволить те племя від панування примітивних метод боротьби і внесе політичну культуру там, де сьогодні тріюмує політичне варварство. — Так пише „Час“. Та деж здійснення його проєктів?

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Смерть архієпископа Месмера. Дня 4. серпня с. р. в родинній місцевості Гольдах у Швайцарії помер архієпископ американської дієцезії в Мільвоке Севастіян Месмер в 37 році свого єпископства.

Посвячення нового будинку папського університету. „Грегорианум“, при Піяцца делла Пілота відбудеться торжественно дня 4. листопада с. р. Будова величавого будинку сего університету, що займає поверхню 8.000 квадрат. метрів, розпочалася в 1927 р.

Інtronізація першого каліць. єпископа в Берліні. В останнім дні серпня цього року відбулася інtronізація першого католицького єпископа в Берліні преосв. Шрайбера, в новозаложеній берлінській дієцезії. Інtronізація відбулася дуже врочисто в церкві св. Ядвиги, котра тепер стала катедральною церквою.

Статуту для чеської колегії в Римі. Папа надав конституцію нововідкритій чеській колегії „Непомуценум“ у Римі нові правила.

Відпусти за науку катехизму. В окремі „бреве“ уділяє св. Отець численних відпустів, які можуть зискати ті, що вчать, як рівнож і ті, що вчаться катехизму.

Найкраще кладовище на земній кулі знаходиться в Пізі („Кампо Санто“). Землю на те кладовище привезено зі Святої Землі в р. 1228. Космограф Себастьян Мінстер пише, що на тім кладовищі „земля абсорбує трупи протягом 24 годин“.

Вихрестилися для кар'єри. КАП подає за жаргоновим „Гайнт“-ом: „Останніми днями прийнято хрещення значне число адвокатських правних апікантів, щоб мати змогу обняти державні посади.“

Материнство шляхотським титулом. В часі послідної подорожі Мусолінія по Італії, вжили тоскайські аристократки особливого середника, щоб запротестувати проти злочинів на прозябаючій людській життю. Дами ті при репрезентації замість своїх шляхотських титулів подавали число своїх дітей. Хотіли вони в сей спосіб підчеркнути свої релігійні патріотичні й суспільні переконання й висловити погорду для тих, що висше цінять нераз собачок і малп ніж дітей.

Ще в справі крематорій. Варшавському судови. предложено до зареєстровання статут кооперативи „Товариства прихильників кремації“, яка має на цілі будову крематорії в Варшаві. Масонерія пробує ріжних доріг, щоби приспати чуйність властей і обдарити польську суспільність крематорією. Масонерія вважає палення тіл одним із успішних середників у поборюванню „релігійних пересудів“ — безсмертності людської душі й воскресення тіл. Тому з таким зусиллям намагається збудувати крематорію.

Образ Рембрандта на горищі костела в Варшаві. Перед кількома днями під час відновлювання костела Всіх Святих в Варшаві відкрили на стриху старий образ. По відхищенню відчитали на нім підпис Рембрандта, а проф. Рутковский, по докладнім дослідженню сказав, що це дійсно оригінальний Рембрандт. Образ представляє благословення Якова на патріярха Ізраїля. Вартість його оцінюють на 800.000 зол.

Ні багатство, ні пошести, ні знання не можуть задоволити людини. Тільки релігія може вчинити се. Тому Спаситель прирікає спокій як надгороду за прийняття й виконання науки Його: „Мир Мій даю вам; не як дає світ Я вам даю“. (Іоан, 14, 27. Шп.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТІ

НЕ ПРИНЯЛИ ІХ ДО БЛЬОКУ. УНДО і радикали відкинули предложення отсих трьох груп: б. Сельроб-Правиці, УПП і групи націоналістичної молоді, котра гуртується при „Укр. Голосі“ в Перемишлі, котрі хотіли вступити в виборчий бльок. Як зачуваємо, причини відмови були такі: 1) б. Сельроб-праві розв'язали свою групу, отже тепер хотіли би властиво вести „особисту політику“, 2) УПП не стоїть силами своєї суспільності, 3) молодь може вступати до кожної партії.

ТРИ УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ, УНДО, рад. і соц. дем., оповістили спільний комунікат, в котрім стверджують, що зорганізоване укр. громадянство не може нести відповідальності за вчинки таємних організацій та поскільки ті саботажові вчинки є ділом укр. рук, уважає їх за безцільні, позбавлені політичного змислу й неоправдані навіть ніякими революційними мотивами. Тому рішуче протестує проти нагінки польської преси на все українське населення і проти нищення здоров'я й майна та проти загрожування життю невинного населення пацифікаційними відділами.

НЕ БУДЕ БЛЬОКУ ЦЕНТРОЛІВИЦІ З ЕНДЕКАМИ. Приготовлюваний від кількох днів виборчий бльок центролівиці з ендеками на території східно-галицьких воєвідств остаточно розбитий. Головні причини розбиття переговорів були для Центролівиці останні події в Сх. Галичині, через що бльок з ендеками в таких обставинах набрав би вже надто яскравого протиукраїнського характеру.

БЛЬОК УНДА З РАДИКАЛАМИ збільшився ще соц. демократами, котрі, як відомо, не були самі в силі вибрати ні одного посла.

РОЗСТРІЛЯЛИ 48 ЛЮДИЙ. Варшавська „За Свободу“ приносить вістку, що в ССРСР на підставі присуду колегії ДПУ розстріляли 48 членів тайної організації, котра нібито поставила собі за ціль вводити анархію в доставі мяса для людности і в цей спосіб боротися з радянським режимом. На чолі тої організації стояли проф. Рязанцев і б. ген. Каратигін. „За Своб.“ твердить, що це чергова большевицька провокація, а розстріляні це жертви економічної дезорганізації й нужди ССРСР.

НІМЕЦЬКІ ВИБОРИ й БОЛЬШЕВИКИ. В зв'язку з великою перемогою національ. соціалістів підчас німецьких виборів до райхстагу відбулося зібрання політичного бюро комуністичної партії, на якому промовляв Радек. Порішено змінити тактику компартії в Німеччині. На зібранню був представник німецьких комуністів Макс Гельц, якого спеціально покликано до Москви. Ухвалено видати відозву до німецького робітництва. Радек висловив думку, що комуністичний рух перенесе центр своєї діяльності з Китаю до Німеччини і до середньої Європи.

НОВІ ЧЛЕНИ ЛІГИ НАРОДІВ. На біжучій сесії Ліги Народів вибрано нових несталих членів Ради Ліги. Предложення, щоб Китай входив у склад постійних членів Ради Ліги, не знайшло необхідної більшості голосів. Несталими членами вибрано Гватемалу, Норвегію та Ірландію.

ВКРАЛИ ШИФР. З Женеві повідомляють, що неznані справники, правдоподібно тайні агенти якоїсь держави, зайшли до кімнати готелю, який замешкував секретар англій. міністра внутрішніх справ Гендерсона і забрали тайний ключ шифрового письма, котрим міністерство послуговалося в кореспонденції з посольствами. Міністерство довідавшись про крадіж, сейчас змінило шифр.

НОВИНИ

Апеляційний Суд у Львові заявив, що нікому не давав дозволу арештувати українських суддів. З того виходить, що деякі польські органи просто пускають в світ видумки.

Напис на вагоні. На днях прибув до Столпців транспорт замороженої риби з Радянського Союзу. Вагони виладовували під доглядом представника місцевого відділу „Внешторга“. Окли з вагона-ледяника винесли послідні скринки з рибою, присутні побачили на внутрішній стіні вагону напис крейдою такого змісту: „Вам рибу посилаємо, а самі з голоду вмираємо“ і низше: „У нас республіка 12 лѣт, ну и ни . . . нѣт.“

Мекдоналд — „побожний соціаліст“. КАП доносить: В маленькім баварськім місточку Оберамергав вже від 300 літ відбуваються представлення Христових страстей. Ними цікавиться дуже багато визначних людей. Перед кількома днями приглядався тим представленням з великим пієтизмом вже четвертий раз в життю англійський прем'єр Мекдоналд, соціаліст, котрий в противенстві до визнавців Маркса на континенті є з ґрунту релігійною людиною. Своїх переконань він зовсім не скриває і маніфестує їх в цей спосіб, що хреститься перед і по ідженню навіть на публичних прийняттях. Тепер прибув також до Оберамергав Гайнріх Форд, котрий подорожує по Європі.

Повітовий суд в Ціріху (в Швайцарії), оповіщує, що 90 проц. засуджених за ушкодження тіла довершує того переступства під впливом алькоголю.

Комуністи в Америці. В доходженнях, що їх веде комісія конгресу відносно большевиків, зізнав оноді поліційний комісар Мейк Мил такі цікаві цифри: Всіх комуністів в Злучених Державах є по поліційній статистиці 51.685 осіб, прихильників большевиків начислюють яких 80 тис. осіб. Цей контингент комуністів складають по вісткам поліції в 70% чужинці, 20% мурици і тільки 10% родові Американці. Організації, що протиділяють комуністичній агітації, начислюють в Америці 1,089.100 членів.

— 0 —

НОВІ ВИДАННЯ

DIE KIRCHE UND DAS ÖSTLICHE CHRISTENTUM. Herausgegeben von der katholischen Emigrantenfürsorge, Berlin. — **Ukraine und die kirchliche Union.** Berlin, 1930. Kommissionsverlag Germania Akt. Ges., Berlin SW. 48. Ст. 133 вел. 8°.

Такі твори малиби пропагандистичне значіння нашої справи за кордоном, якби не те, що в них є невірні або переборщені твердження, пр. у статті о д-ра Петра Вергуна, котрий на ст. 34—5 пише, немовби заведення целібату в єпархіях стиниславівській і перемиській стало „могутним агітаційним засобом в руках ворогів катол. Церкви“. Далі твердить о. Вергун, що „священниче подружжя не повинно бути принципіально знесене аж поки православний Схід не знаєде знов шляху на лоно матірної Церкви...“ До тих виводів слід замітити, що заведення целібату було могутнім агітаційним засобом проти Церкви, однак не так в руках ворогів катол. Церкви, як її „оборонців“. А що до другого твердження о. Автора то на заведення целібату треба б хіба чекати цілі століття. Б.

М. Куцій: НАУКА СОЛЬФЕДЖА, основана на народніх піснях. Підручник для вселюдних, середних, фахово музичних і учительських семінарій в ладі G, F, D, B dur — a, e, d moll. На оден, два і три голоси. Друга частина. Накладом Кооперативи Народний Базар і Українська Книгарня. Станиславів, 1930. 8°, стор. 48.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиж-
нево: в четвер на 4 ст.
під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря,
Львів, ул. Кльонівська
ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю:
1/4-річно 6 зол. місяч-
но 2 зол. За кордоном
1/4-1 амер. долар. —
Ціна числа 25 сот. —
Контра П. П.
Краків 405.867.

Що діється в нашій країні

Ув'язнення о. кан. Куницького й інших б. послів.

Польська преса доносить, що в Тернополі ув'язнили б. посла о. кан. Л. Куницького і б. рад. посла Д. Ладику за

ряд протидержавних виступів в часі їх посольства. Доносять також про ув'язнення б. посла дра Ст. Барана.

В Соколі спалили Пластовий Табор.

В Соколі коло Підлотово було п'ять таборових будинків українського Пласту: 2 мешкальні, один адміністративний, один призначений на кухню й один не-

давно докінчений. Тепер доносять, що невідомі справці спалили там будинки. Котрі, ще не знати.

—о—

Дальші ревізії й ув'язнення.

Васючин (пов. Рогатин) зачала оточувати поліція під командою аспіранта Шимоновича. Люди зачали втікати. Поліція стріляла до втікаючих. Убили Мих. Мовчану. Кільканадцять поліцаїв приїшли на парохію і зачали ревізію. Парох о. Сайкевич мусів стояти дві години лицем обернений до стіни з руками до гори. Його жінку і стареньку матір вивели на двір і казали розкидати стіжки. По двох годинах о. Сайкевичеві висипали пір'я на голову і також казали розкидати стіжки, а потім завели його до коршми. Побито цілий ряд людей. Мимо строгої ревізії нічого не знайдено. —

Як застрілили Головинського.

ПАТ доносить: На зарядження прокураторії відбулася в Бібрці конфронтація Юл. Головинського, команданта УВО, підозрілого в приготуванні нападу на поштовий амбулянс коло Бібрки, зі свідками події. Підчас повороту з Бібрки до залізничної станції Хлібовичі Голо-

винський скористав з того, що один з ескортуючих поліцаїв задержався, вдарив кулаком другого поліцає й хотів утечи. Тоді перший поліцай пустився за ним в погоню стріляючи 6 разів. Одна куля поцілила Головинського в голову й він упав трупом на місці.

Митроп. Шептицький у мін. внутр. справ.

„Слово Польське“ доносить, що Митрополит Шептицький відбув довшу конференцію з мін. внутрішніх справ

Складковским і що по слухам старається узискати аудієнцію у марш. Пілсудського.

Літаками за золотом схованим в пустині

З Аделайди в Австралії доносять: Правительство допомогло вирушити дві виправи в нутро Австралії. Вони мають шукати за великою печерою, котра має бути початком й осередком золотодайних жил. Одна з тих виправ вирушила з Сіднею, друга з Аделайди. Вони заосматрені в засоби поживи і води на цілий рік. Крім того над караванами тих виправ кружляють літаки з харчем і водою на випадок, якби шукачі золота заблукали або задалеко загналися в пустинях Австралії, котрі страшніші від Сагари. Вістку про золоту печеру приніс 30 літ тому дослідник Ірл, котрий приніс відти навіть пробу кварцу, силь-

но перенятого золотом. Він оставив також плян, куди йти до тої печери, однак не нашкідував його так недокладно, що досі вже три виправи скінчилися на нічмі. В одній з тих виправ брав участь найлучший знавець пустинь Австралії, др. Базедов, літ тому 4. Він досі переконаний, що в околицях, про які говорив Ірл, т. е. на полудневім заході північної Австралії, приблизно 300 миль від жерел Аліції мусить бути золото. Однак — каже Базедов — таємну печеру ледви чи дасться відкрити без вказівок пустинних племен Австралії, котрі, розуміється, не хочуть білим показати тої печери.

Кандидують жінки генералів і полковників

Санаційна преса доносить, що організація „Військова Родина“ представила ряд кандидаток. Є ними три жінки генералів: пп. Бербецка, Губіцка і Найгебаве-

рова та три жінки полковників: пп. Венцковска, Якубовска і Скушинська. Тільки остання кандидує на „кресах“ (округ білостоць.), всі інші в корінній Польщі.

Не їхати до Бразилії

До Парижа приїхала група Росіян, котрим удалося втекти з Бразилії. „Послідня Новини“ пишуть, що ті люде зайшли в редакцію й оповіли що слідує: Нехай ніхто не їде до Бразилії, ні до полудні. Америку взагалі. Обіцянки, що там даром дають землю, виглядають на ділі так: Дійсно дають, але в малярничих, багнистих околицях, де неможливо жити, не то працювати. Дають шмат ліса, 500 до 1000 км. від Сан-Паулю. Земля там неродюча, а щоб видала плоди, треба її гноїти великим коштом. Хто не згине, втікає. Коли дістане десь роботу

на плянтаціях, то стане дійсним рабом. Тяжко зароблених грошей звичайно на руку не одержить, а поскаржитися нема кому, бо найблища влада віддалена сотки миль тай лучше з тою владою нічого не мати до діла. Втікача доганяють. В тюрму можна потрапити за що небудь, а там обвинувачують за що угодно, навіть за убийство, хоч чоловік невинен. Оборони нізвідки. Хто не привіз з собою грошей, той гине десь у лісі або й у шпиталі, на землі, бо на ліжка дістанеться хіба Бразилієць. Лучше в Європі голодувати, ніж їхати до Бразилії.

Заохочуйте своїх кривих, свояків і знайомих, щоб вони без надуми виповіли в ПЗУВ. забезпечення 1/3 часті своїх будинків і виповіджену часті забезпечили у своїм власнім народнім Т-ві взаїмн. обезп.

715

„ДНІСТЕР“

40-7

у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

КОНСЕРВАТИЗМ В ЗАСАДАХ

ПОСТУП У ЗДІЙСНЮВАННІ ЗАСАД. *)

Релігія й етика, на засадах котрих основуються християнсько-супільні партії, се підстави вже по їх суті консервативні. Ті дві підстави людського життя й ділання були консервативні вже давно перед появою християнства, навіть в т. зв. природних релігіях. Християнство й особливо католицизм з його вірою в Боже Обявлення і Провидіння се чинник консервативний, у своїх заповідях і догмах абсолютно незмінний. Передумовою існування і праці такого чинника являється ідея добра, олицетворена в Бозі, котра зобов'язує до творення добра і совісного поступовання. Правда, таку ідею, доволі виразно виобразовану, мали вже старинні філософічні школи платоніків, аристотеліків, стоїків. Однак їх ідея добра полягала тільки на логічних міркуваннях, котрі, як усякі логічні міркування можна ослабити, підкопати й навіть знищити іншими, менше або більше логічними, міркуваннями, чого в досить скорім часі й довершили софісти, демагоги старини. Зовсім інакше маєте річ з християнською, католицькою ідеєю добра: вона уоснована не тільки логічним розумованням, але — що далеко важніше — вірою, опертою на обявленні й на волі. Віри ніякими логічними розумованнями знищити не можна власне тому, що се віра. Навіть коли в цілій супільності віра паде й появляється організація, зайнята свідомим викорінюванням її, пр. у тепершній большевії, — то й тоді віра незнищима і тріумфуюча, бо ті одиниці, котрі остають при ній, знаходять у такій вірі вповні задовольняюче їх пояснення всего, що діється і моральну силу, витерпіти з достоинством все аж до мученичої смерті включно, коли їх гонителі скорше або пізніше мусять стати зодобичю всякого релятивізму й суб'єктивізму. Мусять тому, бо тільки віра в Бога се чинник тріткий, консервативний, імманентний людству, а все, що вірі противне, — переходове, нетрівке, релятивне і тому проминаюче.

На це можна замітити, що проти віри можна прецінь поставити інакшу віру, що пр. большевизм або інший радикалізм се також свого рода віра і що тому він в силі боротися з вірою в Бога та й навіть нищити її в масах. Та сей заміт тільки по часті правдивий. А саме він правдивий в тім, що большевизм і взагалі всякий радикалізм, оперуючий т. зв. „наукою“, се також віра. Однак се віра в хвилиний стан людського міркування, котрий в дану пору вважається „правдивим“. Се віра в людські теорії й гіпотези, котрі так скоро міняються як філі на пливучій воді. Одна одну випирає. І тому така віра не може бути трівка. Доказує се виразно історія т. зв. Великої Революції, котра на вітар в церквах сажала людину як символ ро-

*) Гл. статтю „Ідеологічні основи християнсько-супільних партій“ в 74 ч. „Нової Зорі“.

ФУТРА

дамські найелегантніші,
як також шкрки різної
сорти по сегорічних ду-
же знижених цінах

795

поруває

6-10

ГОРОВОЦІ і С-ка

Львів, КРАКІВСЬКА Ч. 4, ТЕЛ. 54-12.

зumu. Чи сьогодні сажають у Франції лю-
дей на вівтарях? Ні. Навіть найбільш
ліві поклонники людського розуму див-
ляться на той вибрик революції з усмі-
хом. На вівтарях церков — при всіх
тяжких положенні Церкви у Франції —
знов відбувається безкровна Жертва як
колись. Бо віра в Бога імманентна лю-
дині, а людський розум з усіма його
теоріями і гіпотезами дуже слабкий і не-
тривкий у всіх, що творить. Він не в си-
лі створити ніяких тривких засад, котрі
остоялися хочби тільки довгий час, а
про постійні засади, творені людським
розумом, нема що й говорити. Їх тво-
рить тільки віра в Бога й оперта на тій
вірі Церква. Такі засади тривають ти-
сячі літ і все вони незмінні, хоч зміню-
ється і поступає змагання в здійснюван-
ні тих засад, принаровлюючись до ви-
мог життя.

Те, що Франція пережила в своїй
Великій Революції й те, що тепер пере-
живають народи на землях б. Росії й
України, пережив старий Китай кілька-
десять разів. І все вертає до старих, ре-
лігійних засад.

Католицький письменник Й. П.
Стеффес підкреслює з притиском, що ка-
толицизм ніде і ніколи не займав ви-
ключно консервативного становища й
ніколи не обстоював за всяку ціну си-
туацій витворених історією та люд-
ською традицією, хоч-би й найстаршою,
особливо в області господарського й
політичного життя. Він обстоював тіль-
ки вічні норми своєї етики в усіх обла-
стях життя, то значить обстоював свої
засади, але в формі того обстоювання
їх все примінювався до духа часу, все
йшов з поступом. Одною з вимог духа
часу являється й основоположення католиць-
ких політичних партій, без яких сего-
дня не можна мати ніякого впливу на
політику, котра регулює життя цілих
народів і держав, від котрої в високій
мірі залежить не тільки їх господар-
ський і культурний, але також їх мо-
ральний розвиток.

Історія кожного краю і народу скла-
дається з часів спокійних і неспокійних.
У спокійних часах цінять головню тра-
дицію і консерватизм, у неспокійних ча-
сах вірять у доброту чогось нового і за
всяку ціну стараються перевести в жит-
тя новину. Після невдач знов вертають
до пошани традиції. Ті психологічні
властивості людей, де вони не були,
здавна бере під увагу католицький су-
спільний рух, на котрім виховувалися
також всі протестантські народи: бо су-
спільно-політична католицька думка не
зачинається від новочасних політичних
партій, хоч вони нас тепер з природи
річ найбільше цікавлять, про що й по-
говоримо в слідуючих статтях.

**МОДНІ ТОВАРИ БЛАВАТНІ ДЛЯ ПАНЬ
СУКНА МУЖЕСЬКІ, ПОЛОТНА, КОЦИ**

787

поруває

8-15

СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ
у Львові, Ринок ч. 32.

Життя подібне до морської подорожі,
бо всі прямуємо до пристані вічної щасли-
вості (Св. Григорій В.).

Духовенство і світська влада

I.

В справі провадження метрик і ко-
респонденції з властями й державними
урядами, як також о становищу духо-
венства зглядом світської влади. Часто
доходять до Еп. Ординаріату письмenni
й устні жалі і нарікання від духовенства
на репресії від властей і урядів держав-
них через накладання грошових кар,
зглядом кар арешту в справі проваджен-
ня метрик і кореспонденції в українській
мові і тому священники звертаються до
мене, щоб я як Єпископ брав їх в обо-
рону.

Щоб отже відповісти мійому обо-
в'язку і щоб запобігти небажаному
ферментови нарікань і непорозумінь,
хочу отсим нинішнім моїм письмом по-
дати до відома Всеч. Духовенства прав-
не становище, якого має духовенство
придержуватися і боронити. Католицька
Церква від самого майже початку свого
існування провадила реєстр своїх вір-
них чи так звані метрики, а з часом Си-
нод Тридентський зобов'язав священ-
ників канонами до точного провадження
метрик. З часом і світські держави за-
чали користуватися тими метриками й
узнавати їх як акт правний і в справах
державних. Річ сама собою зрозуміла,
що тоді кожда дотична держава могла
положити свої застереження і надати
свої приписи, щоб бути певною автен-
тичності і правності сего рода доку-
ментів. І на се Церква згодилася. Однак
нігде і ніколи Церква не згодилася, ані
ніяка світська держава не жадала, ані не
постановила, щоби священники провадя-
чі метрики уважалися як урядники чи-
сто державні, підлягаючі виключно ю-
рисдикції державній і незалежні від
властей церковних. І так в б. Австрії ці-
сар Йосиф II. своїм універсалом з дня
20/2 1764 узнав парохіяльні метрики як
документи державні і за згодою Церкви
видав приписи в справі технічного про-
вадження метрик, не порушуючи однак
в ніякий спосіб компетенції церковної
власти, бо в тім універсалі виразно при-
знано і то на першій місці перед світ-
ською властю право і обов'язок Єписко-
пам наглядати метрики підчас каноніч-
ної візитації. В тім значінню видані о-
стали також пізніше різні декрети Мі-
ністерств, як також найвищих судових
інстанцій. Однак ніде не сказано, що
душпастирі провадячі метрики суть у-
рядниками виключно державними. Про-
тивно, бо після оречення Адміністрацій-
ного Трибуналу з дня 8/1 1887 р. Ч. 20
Бд. 3334: „Вплив політичної влади на
ведення метрикальних книг полягає го-
ловню на допильнування, щоби всі у
них передвиджені законом вписи були
доконані в формі приписаній законом“,
а достережені похибки треба подати
через політичну краєву владу до відома
Єпископської Консисторії в цілі їх при-
пинення. Се стверджує також практика.
Єпископи завсїгди підчас канонічних ві-
зитацій контролюють метрики, таксамо
ОО. декани в імені свого Єпископа в ча-
сі деканальної візити. Кожда Консисто-
рія каже споряджувати метрикальні ко-
пії і в себе переховує. В часі передачі
темпоралій новому парохови передавав
цілий інвентар, отже й метрики делегат
державний при співучасті єпископат-
ського делегата а по заключенню кон-
кордату Св. Апостольської Столиці з
Польською Державою віддає темпоралі-
я, отже й метрики, тільки єпископ-
ський делегат. Кождий душпастир про-
вадячий метрики ще й тому не є ви-
ключно державним урядником, бо він не
є іменований через державну владу спе-
ціально на той уряд, не складає ніякої
присяги на той уряд, не віддається ви-
ключно сему урядови, ані не отримує
платні, якби йому запевнювала цілковит-
не удержання з титулу сего його уряду.

Примічається, що платня, яку тепер
платить Держава священникам, не є ані
винагородженням за провадження мет-
рик, ані навіть платнею пароха, тільки
еквівалентом за забрані державою цер-
ковні добра. З тих повисше сказаних
причин моїм письмом до Станиславів-
ського Воевідства під днем 31/12 1928.
Ч. 8776/VI. я рішучо застерігся і запро-
тестував проти твердження, що: „Pro-
boszczowie w charakterze swym, jako pro-
wadzący metryki nie podlegają wcale piz-
łożonym swoim Władzom Duchownym,
a zatem, że dziedzina prowadzenia rejestrów
stanu tylko że względów oportunistycznych
powierzoną została duchownym duszpaster-
zom i ze sprawami czysto religijnymi niema
nic wspólnego.“ (Письмо Станисл. Воевід.
з дня 5/12 1929 Ч. 506/3. і таке саме твер-
дження коломийського окружного суду
в справі оречення проти одного зі свя-
щенників тут. дієцезії). Натомість при-
знаю, що функція провадження метрик
є res mixta т. є. зависима в першій мірі
від церковної влади а відтак і держав-
ної і то так довго, як довго вона вважає
метрики проваджені душпастирями як
акти правні в державних відносинах.
Признаю також, що в тім значінню мо-
же державна власть за обопільним по-
розумінням і згодою з церковною вла-
стю класти свої домагання в справі тех-
нічного провадження метрик, але ніколи
Церква не згодиться на се, щоб душ-
пастир провадячий метрики був уважа-
ний і трактований як метрикальний у-
рядник виключно державний независи-
мий від духовної влади. В слід по-
висше виясненої справи, т. є. що кож-
дий душпастир не будучи державним
урядником тим самим не є обов'язаний
примінюватися до Устави з дня 31/7
1924 арт. 1. (Dz. U. R. P. Nr. 73. p. 724)
ані до виконавчого розпорядку Ради
Міністрів з дня 24/9 1924 § 1. (Dz. U. R.
P. Nr. 35, poz. 820) в справі мовної ко-
респонденції з урядниками державними,
а се тим більше, що між наведеними там-
же урядами нема, розуміється і не міг
бути вичислений також уряд метрикаль-
ний. Що дотичить розпорядку бувшого
Міністра п. Станислава Грабського з дня
9/4 1926 Ч. VI. 1451/26 в справі урядо-
вої мови, то сей розпорядок не може
бути примінений, бо противиться Уста-
ві і розпорядкови Ради Міністрів висше
наведеному, а вкінці не був він прого-
лошений формальною дорогою прав-
ною. Щоби право обов'язувало, воно
мусить бути не тільки справедливе і рі-
шене, але також формально оголошене.
Сей розпорядок б. Міністра п. Грабско-
го можна уважати хіба як його особис-
те бажання. Доказом слушності всеї
висше наведеної справи най буде рі-
шення Найвишого Адміністраційного
Трибуналу в Варшаві з дня 11/12 1928
Реес. 4503/26, котрий скасував присуд
Львівського Магістрату і Львівського Во-
євідства, кари 20 зл. або два дні арешту,
на одного з львівських священників за се,
що він виставив метрикальні посвідки
українською мовою. Примічу, що Ста-
ниславівське Воевідство на моє представ-
лення з дня 31/12 1928 Ч. 8776/8 в справі
метрик і урядової мови відповіло мені
під днем 2/2 1929 Ч. 21/29, що узнає зі
своєї сторони „prowadzenie metryk jako
res mixta“, однак „nie przesadzające kwestji
i interpretacji ustawy językowej, do czego po-
wołane są kompetentne Władze centralne.“
Значить, Воевідство стануло на точці
розпорядку п. Грабського і само не хотіло
дальше займатися сею справою. Я рів-
нож не відносився до Центральних Вла-
стей, бо уважав за злишне супроти яв-
ности цілої справи, і тому рівнож для ду-
ховенства мені підчиненого не видавав
ніяких вказівок ані заряджень. Коли од-
нак репресії зі сторони правительствен-

На осінній і зимовий сезони В ВЕЛИКИМ ВИБОРІ. — НА УБРАННЯ
МУЖЕСЬКІ, ВІЗИТОВІ І СПОРТОВІ,
КОСТЮМИ І ПЛАЩІ ЖІНОЧІ; НА РЕ-
ВЕРЕДИ ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА
Товари добірні. Ціни низькі.

Фабричний склад сукна
Людвик Ральський
Львів, Рутовського ч. 7.
 788. (напроти катедри). 4—15

них органів не устають і духовенство виставлене на репресії грошеві, згідно арешти, тому подаю слідуючі зарядження і норми:

1) Метрики належить провадити і виставляти в латинській мові. Тут ходить головню о практичні мотиви, бо метрика є не тільки документом церковним, але також інтернаціональним, а сторони можуть мати великі труднощі і перепони.

2) Викази статистичні і посвідки метрикальні для державних Властей в 1-ій і 2-ій інстанції (Власти адміністраційні, судейські і пр.) належить виставляти в українській мові. Тіж самі викази статистичні і посвідки для державних Властей в 3-ій інстанції як також для всіх військових Властей належить виставляти в польській мові.

3) Кореспонденція з Властями державними 1-ої і 2-ої інстанції маєтсья провадити в українській мові, а з Властями 3-ої інстанції і з Властями військовими в польській мові.

4) Не можна заборонити державній Власти адміністраційній вгляду в метрикальні книги, однак ніяк не вільно дозволити забрати метрики з парохіяльного уряду без згоди і дозволу Епископського Ординаріату.

5) Печать парохіяльного уряду належить виготовити в українській мові і має служити разом до документів метрикальних, а то для того, бо побіч парохіяльного уряду нема ніякого спеціального уряду метрикального.

6) Всякі письма адресовані до: „Urzędu metrykalnego stanu cywilnego“ належить звертати або переслати до Еп. Ординаріату, бо таких урядів не установлено і їх нема.

Що до заряджень і норм поданих під точками 2—5, то їх належить виконувати не лиш для того, що я так зарядив, але що так прислугує і належить після права, а в обороні і в евентуальнім процесі належить покликуватися головню на правні постанови державні а не виключно на Епископа, котрого відтак Суду взивають до переслухання як свідка. Тому коли хто з духовенства вважає за вказане покликатися на зарядження церковної влади, то най покликується на Еп. Ординаріат, а не на особу Епископа. † Григорій, єпископ.

Ватикан має вже радіостанцію

Св. Отець незабаром буде говорити перед мікрофоном.

Сенатор Марконі прибув до Чітадель Ватикано, щоб оглянути радіотелеграфічну станцію, якої будова й інсталяція вже закінчені. Управа ватиканської радіостанції заключила умову з італійським радіофонічним товариством в справі евентуального надавання промов Св. Отця в цілій Європі при помочи получення з апаратами того товариства.

ГАЛЬО — РАДІО — ЛЬВІВ

652 30-30

Отсим повідомляю свою Поважану Клієнтелю, що окрім фабрикації і продажі ламп електричних нафтових, виробів церковних і гуртовної продажі жарівок, **отворив я спеціальний ДІМ РАДІОВИЙ**, заосмтрений в найновіші апарати різного рода, як також у всі части складові і **найлучші ДЕТЕКТОРИ** до відбору авдиції Радіо Стації Львів.

Для П. Т. Всеч. Духовенства, Земельних власників, Урядників і Учителства догідні услівя сплати при закупні радіо-знарядів.

МИХАЙЛО ПІШНОТ

Раньше Р. Дітмар Бр. Бріннер.

Львів, Пл. Марійська ч. 9, Тел. 20-04. Фабрика: дім власний, вул. Гінсова 30. Тел. 32-16.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

„ДІЛО“ (з 30 вересня ч. 216) принесло статтю про організаційну нараду „Української Католицької Народної Партії“ з 24 вересня. В тій статті найважливіші отсі речення: „Повстання тієї партії вважаємо за позитивне явище в нашому житті. Бо — пише далі „Діло“ — тепер ті люди, що займалися виключно критикою всієї політики на Галицькій землі на сторінках „Нової Зорі“, матимуть спроможність на практиці доказати свою політичну вмілість та зручність“. (Поминаємо „льогику“ тих двох тісно з собою звязаних речень, котра вже називає позитивним явищем те, що доперва має бути в будуччині доказане. Замітимо лише, що в наших відносинах треба уважати позитивним явищем не політичну вмілість і зручність, але вже відсутність політичної не вмілості та незручності, які часом доводять до страшних наслідків. На замітку „Діла“: „Ми раді побачити якнайскорше реальну політику нової партії хочби на те, щоби від неї зачерпнути дещо з того мистецтва, що зветься політикою“, відповідаємо щиро: Дай Боже! Се дійсно дуже придалося!... Про різні безпідставні твердження „Діла“ в тій статті матимемо нагоду згадати в циклі наших статей, які пишемо з приводу творення нової партії.

„ПРАЦЯ“, орган УПП., помістила в 33 ч. з 28 вересня отсю замітку про „заснування“ нової партії: „Нова Зоря“ з 28. IX. приносить комунікат про заснування нової української клерикальної партії, яка називається: Українська Католицька Народня Партія. До організаційного комітету увійшли: Олекса Салаяк, голова, д-р Микола Галушинський, містоголова, Роман Гайдук, секретар, о. Йосиф Раковський, о. Петро Голинський, Ол. Мельникович і Марія Янович як члени. Заснування консервативної клерикальної партії і то саме на передодні виборів є важким ударом в партію УНДО. Нема двох думок, що партія Ундо скорше чи пізніше під натиском нової партії розломиться. Покищо невідомо, чи нова партія піде до виборів самостійно, чи її члени віддадуть голоси на УНДО чи здержуться від голосування. Заснування клерикальної партії є відповідю на зблуккування УНДО з радикалами. Колиб нова партія пішла самостійно до виборів, то це означало, що вона надіється на прихильне відношення польського уряду. (Можемо потішити „Працю“, що нова партія ні самостійно, ні несамостійно до сих виборів не піде, бо вона ще незорганізована, хіба що десь з льокальних причин видвигнеться якийсь комітет прихильників нашої ідеї, котрий на власну руку схоче взяти участь у виборах).

Сама наука не дає ні спокою ні задоволення (Александр Гумбольдт).

о. Т. ГАЛУШИНСЬКИЙ ЧСРВ.

ЖИРОВИЦІ

Осередок а потім могила св. Унії на білоруських землях
З приводу 200-літньої річниці коронації Божої Матери. — 19-26 вересня 1730 р.)*

Жировичі осередок св. Унії — Коронаційні торжества. — Два напрями в тогдішньому нашому церковному житті. — Семашко, гробокопатель св. Унії.

Відслонимо тут одну картку історії нашої св. Церкви, звязану з добою найбільшого розцвіту св. Унії та її повного занепаду.

Особливе місце в історії Унії займає монастир ОО. Василіян в Жировицях**) передовсім від 1613 р., коли Ігуменом того монастиря поставлено Йосафата Кунцевича, пізнішого полоцького архієпископа і священомученика. Від того часу Жировичі здобували собі велику славу, завдяки усильній праці ОО. Василіян, котру зорганізував св. Йосафат і надав їй властивий напрям. Як св. Йосафат, так і його наслідники стреміли свідомо до того, щоб монастир у Жировицях зробити осередком унійного руху. Надавався він до того своїм положенням на пограниччі Руси й Литви, притім у сільських тихих місцях, далеко від брутальної релігійної боротьби, що шаліла тоді на землях Польщі. Жировецька церква з чудотворною іконою Божої Матери стала знана в найдаальших околицях, а ревна праця монахів стягала туди не лиш непроглядні товпи вірних, але й шляхту та магнатів. В 1644 р. між побожними паломниками бачимо короля Володслава IV. з дружиною Кекілею Ренатою; 1651. р. прибув туди Ян Казимир; 1684. Ян Собіський; а 1744. Август III. Ті королівські паломництва з релігійних мотивів, без ніяких політичних зглядів, мали тоді велике значіння не лиш для монастиря, але й для гр. кат. Церкви. Гр. кат. Церква й ідея Унії, про котру нераз в Польщі говорено з презирством, легковаженням та погордою, знайшли в Жировицях свою кріпость і набрали великого значіння і поваги. Не лиш королі, але й представники найзнаменитіших родів як Потії, Сапіги, Радивилли, Вишневецькі, Осолінські й ін. в покорі клячали перед Жировецькою Божою Матір'ю а коло них товпи селян. В історії Унії не було гарнішого приміру єдності у визнаванні грецького й латинського обряду, як в Жировицях. В 1701. р. Василіяне заклали при монастирі світську школу, де приймали хлопців обох обрядів. Таким чином Жировиці стали не лиш релігійним осередком, але також поважною освітньою точкою, а се ще більше спричиняло розвій і добробут містечка.

II.

Найвеличавіші дні Жировецького монастиря припадають на торжества коронації чудотворної ікони Жировецької Божої Матери від 19. — 26. IX. 1730. р. Вправді папа Венедикт XIII вже 15 квітня 1726. р. підписав коронаційне брєве, однак торжественна коронація відбулася

*) Порівнай: W. Charkiewicz: Żyrowice — Łask Krynice, Słonim, 1930; Zmierzch Unji Kościelnej na Litwie i Białorusi. Słonim, 1929 i „Słowo“ z 19 września 1930, № 215.

*) Проф. Харкевич виводить назву „Жировиці“ від слова „жир“ або „жер“, що давно означало товщ, корм, пашу. В тих околицях були з давна обильні пасовиска й луги. Жировиці положені серед гарного узгір'я, порослого лісами й мають отвертий простір тільки в напрямі ріки Шари, котра вливається до Німана. Від Жировиць недалеко до литовської границі і до міста Слоніна.

РОБИТЬ НОВІ Іконостаси, вівтарі, кивоти, проповідальниці і проче і відновляє старі за готівку або й на сплати, найкраще і найдешевше різьбар

Д. СТАЩИШИН В ОЛЕСЬКУ, п. в місци.

доперва 1730 р., отже 200 літ тому. Се торжество стягнуло непереглядні товпи побожних паломників і викликало дуже глибокий релігійний настрій, що було свідоцтвом розквіту св. Унії.

Завдяки тому, що оо. Василяне провадили точно статистику осіб, котрі приступали до св. Причастія, можемо на основі чисел оцінити, який великий здвиг народу прибув на коронацію. І так до св. Причастія приступило:

	гр.-кат	р.-кат.
19. IX. вівторок 1730 р.	25.003	13.060
20. IX. середа "	14.032	15.008
21. IX. четвер "	1.976	8.340
22. IX. п'ятниця "	1 606	8.989
23. IX. субота "	698	1.766
24. IX. неділя "	9.658	5.065
25. IX. понеділок "	505	7.009
26. IX. вівторок "	17.036	10.600

Разом 70.515 69.837

Мабуть не треба додавати пояснень до тих чисел. Вони аж надто виказують, яким релігійним осередком був Жировецький монастир двіста літ тому.

Коронацію улажено з правдиво царською виставністю. На дорозі до Слонима збудовано шість тріумфальних брам. Першу браму збудували оо. Василяне при помочи слонимської шляхти, другу збудував — митрополит Атанасій Шептицький, третю — Потії, четверту — Радивилли, п'яту — Вишневецькі, шесту — Саліги. Не жаловано ні гроша ні праці на прикрасу тих брам. Всюди виділи алегоричні образи, вискази, золотом та сріблом прикрашені подоби. Церква прямо купалася в золоті, сріблі та шовках. Княгиня Анна з Сангушків Радивиллова жертвувала дві прекрасні корони, висаджувани дорожніми каміннями. Непроглядні товпи паломників залягли всі дороги. Прибули три великі паломництва: з Вільна, з Минська і Міру. З магнатів прибули: новгородський воєвода Никола Радивилл, литовський великий канцлер, князь Вишневецький і виленський воєвода Потій. Видно було людей в локайних одягах, щоб виблагати собі ласку відпущення гріхів, йшли в святочних одягах, тішитися славою Цариці небес. Йшли товпи жінок, дітей, селян; йшли лицарі і шляхта. Тягнули навіть гармати, з котрих стріляно для більшого звеличання торжества. Велике було також число духовенства обох обрядів. Коронації довершив київський Митрополит Атанасій Шептицький і два єпископи, володимирсько-берестейський Теофіл Годабський, і пинсько-турівський Юрій Булгак. Набоженства й відправи тревали день і ніч. При сповідницях тиснулися сотки тисяч вірних, а оо. Василяни за-

писали в тих днях сім чудесних випадків, як доказ великої ласки й заступництва Божої Матері. А в Римі на пам'ятку того торжества вибито спеціальну медаль.

III.

Се було двіста літ тому. А нині — ні сліду давньої величчя й слави. Як тінь і мрака зникли товпи побожних паломників. Не гомонять більше жировецькі пісні в честь Божої Матері. Без сліду пропали дорожні корони, вироблені в Римі і благословлені папою Венедиктом XIII... Травом заросли стежки, що ними ходив св. Свщ. Йосафат та його сини, монахи Чина св. Вас. Вел. Що більше, Жирівці, сей славний осередок св. Унії, стали могилою Унії...

А що було причиною сеї жахливої переміни? — Дух схизми зі сходу... Ось як ту трагедію описує, знаний історик і дослідник Унії на Білорусі і Литві В. Харкевич:*) В Жирівцях стрінулися два напрями, котрі віддавна зазначувалися в уніятській Церкві. І оден і другий прямував (так бодай голошено) до скріплення сили й авторитету Церкви. І оден і другий висував найвеличніші кличі, а яка була між ними різниця...

Напрямок давніший, глибший, створений Василянми, мав на меті консолідування уніятів передовсім як католиків. Точною вихідною для Василян в їх праці були ухвали Замойського Собору, котрі сильно підкреслювали католицькість уніятської Церкви. Притім здавали вони собі справу з затій Росії та конечности створення відпорної сили. Тому оперлися головню на західній культурі, дбаючи одночасно про заховання відрубности руської культури на ґрунті котрої виросла й дозріла ідея церковної Унії... Се неправда, щоб Василяни стреміли до ліквідації Унії і злиття з латинською Церквою, хоч в тих часах мало не половина Василян походила з лат. обряду. Занадто добре розуміли вони свою місію і велику вартість унійної ідеї. Тому йшли вони до поширення своєї діяльності, до поглиблення своїх впливів в суспільности при помочи виховавчої праці, наукової і суспільної, — до зрівняння з латинською Церквою під оглядом прав, поваги й пошани. До тої мети стреміли Василяни мужно, витривало й послідовно. Їх зброя — се школи, друкарні, місії, проповіді, набоженства й відпусти, зміло підтримувані і поширені серед найширших мас людности... Жирівці були й осередком і приміром того всестороннього діланья... Тому, прочуваючи

*) Walerjan Charkiewicz, Zmierzch Unji Kościelnej na Litwie i Białorusi. Słomim, 1929, ст. 32—53.

близьку боротьбу з ворогами, Василянський протоігумен Камінський 1826 р. під покровом Жировецької Божої Матері оснував нову гімназію, думаючи про велику місію, яку відіграє колись та нова школа.

Такий був перший напрям... Другий, створений одиницею, апостатом Йосифом Семашком, котрий не мав ще відваги явно відкрити свої чорні заміри, вдавив у Жирівці нечаянно, підступно і викликав серед світського духовенства велику дісорієнтацію. Властиво ніхто не знав, о що ходить. Боротьба з Василянми була дуже популярна між світським духовенством, але не могла заступити творчої ідеї. Дуже обережно висували кличі „відродження Унії“, „відновлювання звичаїв і обрядів з перед 1596 р.“ з поминенням ухвал Замойського Собору, бо в тих затіях слушно підозрівано укриту зраду й торування шляху для схизми. В наслідок того витворилася якась нездорова атмосфера дісорієнтації, пасивного вичікування, котра деморалізувала світське духовенство і спричинила, що той другий напрям став напрямом негачії, бурив, а не творив й оставляв по собі понуру пустку. Се зазначилося вже в перших починах Семашка, а до величезних розмірів дійшло по знищенню Унії...

Першим кроком знищення Унії був царський указ 1828 р., котрий останнє діло протоігумена Камінського, жировецьку гімназію, передав світському клирові й перемінив на духовну семинарію, відсуваючи заразом всяку співпрацю Василян. Ректором тої семинарії заіменовано Антона Зубка, університетського товариша Семашки і його праву руку в чорних замірах, чоловіка слабих здібностей і нікчемного. Професорами стали молоді священики, але такі, що не мали глибокої віри, дивно індеферентні, майже деїсти. Тим чином Жирівці стали могилою св. Унії, а її гробокопателем апостат Семашко.

*

Сумна се картина історії нашої Церкви й св. Унії! Щоб бодай теперішнє покоління, бачучи манівці, по котрих невідомо йшли наші збаламучені батьки, не далося звести з ясного шляху католицького відродження нашого народу! Не воскрешування мертвих форм з давньої давнини, не орієнтація на схід, не кокетування зовсім розбитого й до упідлення порабощеного православ'я дасть нашої Церкві підйому й розвіт релігійного життя, але виразна, отверта, поглиблена католицька свідомість і найтісніша злука з Римом та західною католицькою культурою не лише скріпить животні сили нашої Церкви, але тільки тоді потрафить потягнути наших заблуканих та незєдинених братів до св. Унії. І може тоді знова засвітає світла доба для того колись величного, потім нещасного Жировецького Монастиря.

—О—

Найстарша цивілізація була в Америці?

З Лондону доносять: Британський Музей виражає велику наукову виправу в центральну Америку. Завдання тої виправи — дібратися в недосліджені дієспрали і джунглі Гондурасу, де після думки учених має бути матеріал, котрий докаже, що цивілізація племені Майв се найстарша цивілізація людства взагалі. Після проєкту Мічеля Геджеса, котрий недавно вернув з тих околиць, одержить виправу найновіші інструменти, спеціальний гідроплан, радіостанцію і т. п. Вона вирушить в подорож в січні 1931 р.

—О—

Маленький фейлетон

Нові дослідні над вихованням

Теорія про інстинкт ворожнечі захитана.

В лабораторії університету Ше-к'янґ перевів китайський дослідник др. Цян-г'ян-куо цікаві дослідні над кількома серіями котів, виховуваних разом з мишами і щурами або так, що вони довго не бачили ні мишей ні щурів. З тих котів, котрі від уродження мали в своїх клітках мишей і щурів та виросли в їх оточенню й гралися з ними, потому ні оден не убив жадної миші й жадного щура тої самої породи, а тільки три коти на 18 убивали потому мишей і щурів, але іншої породи, ніж та, з якою виросли. З другої серії котів, виховуваної так, що самі не мали нагоди полювати на мишей і щурів, але бачили, як полює їх мати, 85% навчилося полювати тільки з обсервації (без практичного руководства матери), заки мали 4 місяці жит-

тя. З третьої серії котів, виховуваних в ізолюваних клітках так, що в перших тижнях життя не могли бачити ні миші ні щура, тільки 45% убивало потому щурів і мишей. Четверта серія котів, виховуваних виключно на вегетаріанським харчі, але недовго, ловила опісля мишей і щурів, однак не їла мертвих. Пята серія котів, виховувана довго на вегетаріанським харчі, не далася потому приневолити ні до ловлення щурів і мишей, ні до їдження мяса, навіть голодом. Китайський дослідник дійшов до таких висновків, що „молодих котів можна виховати як заведено: щоб любили, ненавиділи, убивали або боялися мишей і щурів“. Тими дослідними захитана теорія про діличну, інстинктовну ворожнечу між котами і мишами та щурами. Мимохіть насувається питання, чи т. зв. „ділична ворожнеча“ не далася викоринити й у людських взаєминах відповідним вихованням.

—О—

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ

762

ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ І С-КА 11-12

ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКАЛЬВІВ 15, ВУЛ. ОКРУЖНА (БІЧНА
Кульпарківська) Ч. 9. — Тел. 57-48.

СМЕРДИМО КРОВЮ І БАГНОМ ЗІПСУТТЯ

Новий твір про більшевизм пера жінки, в котрім сказано, що остане по більшевизмі.

Пані Армене Обадіян, з походження Вірменка, вихована в Москві, славна колись танцюристка, котра вийшла заміж за мексиканського дипломата, і разом з ним вернула до Росії вже як горожанка Мексика — видала тепер інтересну книжку про більшевизм, опустивши СССР.

Інтересне в тім творі передовсім те, що авторка нічим не дається відвести від симпатій до більшевизму. Вона округла сирота. Батька її вбили ще за часів передреволюційних погромів, а мати й брати згинули голодовою смертю вже під владою більшовиків. Мимо того авторка приписує вину смерті своєї матери і братів не більшовицькій господарці, тільки — західним державам, бо — каже — вони переводили бльокаду.

Що більше! Навіть для кривавої чре-звичайки знаходить авторка різні оправдання. Нпр. твердить, що чека від-різала тільки хорі члени від тіла нації, щоб забезпечити здобутки революції.

І що — пише вона — значить нуж-да яких двох мільонів емігрантів, коли через їх прогнання можуть бути щасли-ві 150 мільонів тих, що остали!

Але й так настроєна авторка признає, що банкрутство більшевизму в Росії повне і цілковите. Власне її книжка се від початку до кінця оден великий зойк над безнадійним упадком больше-визму.

Вона чисто по жіночому представ-ляє ту безнадійність — живими типами людей. Ось нпр. — „Зустріла я тепер од-ного знаомого з геройських часів чре-звичайки, Я знала його як горячого іде-аліста, котрий не боявся ніякого проли-ву крові в інтересі революції, що малаб освободити світ. Тепер був він елегант-но, на чорно одягнений, обличчя мав гладко вибрите, руки й нігті пальців ви-плекані, манікюровані. Значить — пе-рестав бути кривавим чоловіком з чре-звичайки. Став — урядовцем закор-донних справ у Москві.

Питаю його:

— „І Ви, бувший Робеспієр, не могли підшукати для себе більше Вам стилеву відповідного становища?..“ А він відпо-відає:

— „Відколи военний комунізм нале-жить до минувшини, маємо вибір тільки між двома родами занять: смішними й нікчемними.“

— „А котріж нікчемні?“ питаю його цікаво.

— „Нпр. стягати від селян податки й удавати глухого на їх зовсім оправдані жалоби.“

— „Се значить, що ви волите похоронити себе самого в піску бюрократії, ніж бути активною людиною в теперіш-них обставинах?“

— „Кажу Вам зовсім отверто, що все, що тепер діється в Росії викликає у мене огиду, обридження. Ми смердимо кровю й багном зіпсуття.“

— „Дорогий Василю! сказала я. Чо-му Ви не погинули свого часу як червоний Отаман?“

— „Так, відповів, се булоб лучше, ніж дожити такого банкрутства рево-люції!“

Се оден образок, ілюстрація того внутрішнього перевороту в душах самих більшовиків, котрий очевидно важніший ніж усякі інші перевороти. А ось друга ілюстрація: Авторка описує збори китай-ських бунтівників (котрі очевидно стоять на услугах Москви):

— „Іх бесідник се надутий „моло-тільник“ фраз і „герой“ писка. Але ми-мо того товариші комісарі покладають на нього великі надії. І коли самі не мо-жуть іти на збори, бо надто заняті своїми любовними чи грошовими справами, то посилають його. Він ніколи не має свого власного погляду. Його слова позбавлені всякого переконання. Але він має великий писок, підлість і безпринципність, отже можна на тій основі сподіватися, що дій-де до найвищих становищ, — коли до я-ких 5 літ остане ще слід з більшевизму. Я думаю, що тоді людина того рода сто-яти-ме на чолі „советської республіки“, — з очевидним болем кінчить авторка.

Та мимо найгірших гороскопів уміє вона в своїй праці про советську країну — шесту часть світа — сказати й про по-зитивний наслідок панування большеви-зму, котрий переживе революцію. Актив-ною позицією білянсу більшевизму — пише вона — буде федералізм. Царат, котрий переводив централізацію, програв свою гру. Ріжні малі народи ве-личезної Росії пробудилися й під злуд-ним покривалом єдності комунізму про-вадять уже своє власне життя. Україна (се чейже не малий народ, хоч що прав-да не осягнув і того, що малі осягнули! — Ред.), Вірменія, Георгія, Туркестан вже не вложаться в рами централістичної Росії. Шеста часть світа мусить стати кон-федерацією свободних народів і земель, котра з konieczністю вийде з советського хаосу. І се одно остане по большевиках.

При читанні отсих щирих поглядів тої жінки, мимохіть приходить на думку, чому всякі соціялісти й радик, хоч уже знають і бачуть, до чого довів больше-визм у себе, дальше підготовляють його прихід підриванням Церкви і релігії. І чому всякі націоналісти лучаться з ти-ми, котрі пруть до большевизму?

—о—

„Ludność ruska demuluje „Proswity“ i „Łuhy“

Під таким заголовком подає „Сло-во Польске“ вістку, що укр. населення Шил і Лисичинець (пов. Збараж) дові-давшись, що має прибути поліція, зде-молювало читальню „Просвіти“ і „Льо-каль „Лугу“ та знищило бюсти Шевчен-ка. Коли прийшла поліція, делегація на-селення повідомила командантів, що вже сама зробила порядок, а поліція нехай докінчить. Далі доносить „Слово Польске“, що укр. населення села Гра-бовець (пов. Тернопіль) візвало місцеві товариства „Сокил“, „Луг“, „Просвіту“ й кооперативу, щоб самі розв'язалися, що й сталося. Потім до староства в Тер-нополі мала прибути делегація з того села, котра мала сказати, що не позво-лить у себе на дальшу протидержавну роботу. — До тої вістки „Сл. Поль.“ слід хіба додати отсе: Сподіваємося, що не-забаром „Слово Поль.“ принесе вістку, що українське населення по селах по-повняє масово і добровільно самоубий-ства, щоб не занецишувати воздуха в Малопольске Восточней.

Чи й се гоцки-кльоцки

З цілого реєстру ревізій і арешту-вань та карних експедицій по селах Сх. Галичини подаємо ізза браку місця тіль-ки декотрі. І так в Руськім Чернелеві у-лани окружили село й устали чотири машинові кріси, щоби ніхто не втік. Скликали всіх з жінками й дітьми на громад. майдан, відлучили дітей нижче 13 літ, Поляків та Жидів, а Українців били поголовно нагаями. На село нало-жили грошеву контрибуцію, яку село зі-брало до двох годин і вручило коман-дантові відділу. Крім того село під за-грозою дальших побоїв і підпалу мусі-ло дати 10 сотнарів вівса, 6 фір соломи, 3 фіри сіна, весь цукор і риж з коопера-тиви. Жінки мусіли зробити 500 пирогів і доставити до Бірок Вел. Селяни скри-ваються по лісах. В тім селі підпалів не було. — В Гранках-Кутах побили м. і. Мих. Вітрового. Казали йому: „То маш за Ще не вмерла Україна“, а за кожним п'ятим буком мусів кричати „Нех жие Польска! Нех жие Пилсудскі!“ Одному селянинові, що не хотів добровільно покластися, викрутили руку. До Швей-кова, пов. Підгайці, в ночі 24. IX. заїхала поліційна експедиція. Вже цілий день-ли страшний переполох. Люди не бра-лися до жадної роботи. Виглядало начеб зближався страшний суд. Перед вече-ром майже всі мешканці повтікали в по-ля й ліси. В селі панував крик і плач ді-тей. Вкінці явилася сподівана експеди-ція. Перед громад. урядом стояли лат. парох о. Врубель та війт Поляк. Зача-лося „урядування“. Побиті: Петро Бод-нар, Павло Микитин так, що годі описа-ти. Опісля пішли по селі. Побили дівчи-ну Блек Антошку, в хаті вибили вікна. Відтак кинулися на кооперативу і чит. „Просвіти“. Знищили ціле урядження салі, поломили лавки, подерли куліси, в кооперативі перемішали все горі но-гами. Всі вікна й двері поломані на кус-ники. Дальше знищили хатну обстанов-ку в хаті 8 найсвідоміших господарів. Жінку Василя Дутки, котра лежить в по-логах побили, так само побили жінку й доньку Гр. Костева. Треба замітити, що і в тім селі ані в районі села не було жад-ного випадку саботажа. Люди наслухоють, чи не йде ще нова карна експедиція і ночують на полях та по лісах. Подаємо нагі факти без ніяких коментарів, але кожний, хто вміє думати, може легко додуматися, що по таких фактах остане в душі цілих поколінь.

—о—

Чого не вільно забувати?

Не вільно забувати, що хто не пла-тить на час передплати, той нищить свою власну пресу. А хто нищить свою пресу, той нехай не дивується, коли не-розвинена преса його народу чи напрям-ку не має голосу в світі в тяжкі часи, які тепер настали. Якби ми мали мо-гутню катол. пресу, то напевно булиб не-можливі ті страшні події, які тепер пе-реживаємо.

Дочасні добра нездібні наситити душу людську. Як тіло не насититься духовним кормом, так душа не може насититися кор-мом тілесним (Кеттелер).

„GENEWA“

Одинокa українська галanterія-перфумерія
Д. КОНЮХА Львів, Рикок 37 (побіч Нар. Торговлі)

поручає для реклами по фабричних цінах кольо-
радні, священні капелюхи, шалі, шапки, пончоли,
скарпетки, снігівці, „tgetorn“, кальози, светери,
жіночі і муж. білля, коронки, гафти, „Jäger“,
косметику і перфумерію та забавки і пр.

СЛОВ'ЯНСЬКІ СТЯГИ

В Білгороді відбулося 6. вересня с. р. дуже торжественно передання нових трибарвних стягів для військових частин югословянської армії. Треба зазначити, що білгородська преса звязувала трибарвні стяги з французькими і впевняла, „що до часів великої французької революції стягів о трьох кольорах взагалі не було“. Та воно не зовсім так. Не можна не згадати про тісну зв'язь трибарвних стягів слов'янських народів з російським національним стягом і його походженням (від голяндського).

Як відомо, середньовіччя не знало т. зв. національних красок. В західній Європі зображувалося на знаменах герби володарів, феодалів, духовних осіб і міст. Кожний військовий відділ (або корабель) виступав під прапором з гербом свого начальника. В східній Європі як знамена довго служили хоругви з образами релігійного змісту. Так пр. знаємо про чорний стяг великого князя Дмитра Донського з лицем Спасителя. Костянтин докладно описує шість прапорів візантійського цесаря: на однім був представлений архистратиг Михаїл, на другім св. Юрій Побіди на коні, на третьім різні релігійні сцени, на п'ятім сам цесар на коні, на шестім смок. Але побіч тих герб Палеологів (хрест і чотири букви В) стає самотнім морським прапором пізньої Візантії. І на Заході бачимо, як в XV. і XVI. ст. герб династії стає державним гербом, династичні гербові прапори стають державними (німецький чорний стяг, польський білий орел, російський двоголовий орел). Однак поодинокі полки як і перед тим могли мати різні знамена. Дещо твердше прийнялися морські прапори, знов гербові — венецький лев, св. Марка, англійський хрест св. Юрія, данський Данеборг і ін.

Щойно в половині XVII. ст. перший раз з'явився прапор не гербовий, але стяговий трибарвний голяндський знак, зложений з поземних полос: червоної, синьої і білої. Його ввів славетний адмірал Райтер. Такий прапор показався практичніший ніж гербовий, бо його можна скорше відрізнити на морі. Однак примір Голяндії довго не знаходив наслідувачів. Щойно Петро Великий, захоплюючись голяндською простотою, рішив і в тім покористуватися голяндським приміром. Вернувши з Саардаму, він приготував ескадру, щоб послати її до Константинополя і 18. квітня 1699 р. посилав думному (член думи) дякови Єміліянови Українцеву власноручний рисунок нового морського прапора для нової ескадри. То були три поземні полоси: біла, синя і червона. Ясно, що це була незначна переробка голяндської фляги.

Російська ескадра, котра везла Українцеву, перший раз прибула до Царгороду під тим трибарвним прапором. З того часу трибарвний прапор Петра В. став близький і дорогий для балканських Слов'ян. Правда в слідуючому році Петро В. ввів інший прапор для військової флотії, більше гербового типу, зі скісним хрестом св. Андрея (можливо це під англійським впливом). Та побіч того Андріївського прапору залишився й трибарвний для російських торговельних кораблів і для одного роду військових суден, званих „вімплями“.

Щойно в р. 1789 зроблено в Парижі трибарвний прапор як символ поєднання короля з народом. В склад прапору увійшли: біла краска королівського роду Бурбонів і краски червона та синя з гербу Парижа. І цей стяг створено після голяндського взірця (багато ідей французької революції голяндського походження); тільки що смуги красок уложено в нім доземо (вертикально). Той прапор, спочатку монархічний, став опісля знаменем республіки, пізніше прапо-

ром цесарства й орлеанської монархії. Після того взору створено в р. 1830. прапор бельгійський, пізніше німецький, мексиканський і румунський, всі з дозами смугами.

Вернім до полудневих Слов'ян. Про їх прапори в середньовіччя нема докладних даних. Правдоподібно вони були різні, типу гербового й хоругвового. На Афоні показували мені прапор царя Душана. Він зелений, в виді трикутної хоругви, обрамованої двома червоними смугами, з невеликим золотим хрестом на зеленому полі. Його кілька разів відновляли й тяжко сказати, чи він докладно задержав вид з XIV. в. В сербських народних піснях згадується про „хрестні (хрестаті) знамена“. Дуже можливо, що згаданий герб Палеологів (хрест на червоному полі з 4-ма огнивами) знаний був уже сербським володарям в XV. в. В XVII. ст. сей герб стає загально признаним гербом сербського народу. Він виступає на знаменах сербських пограничників побіч австрійського орла. Та національних красок ще тоді не було. Підчас повстання Сербів проти Турків 1804 р. сербські стяги були дуже різні, переважно церковні хоругви, бо Сербі боролися „за чесний хрест та золоту свободу“. Сам Караджорджіч мав прапор біло-зелений, а князь Ненадович — церковну хоругву з білої, червоної та синьої тафти з трома хрестами (в добір тих красок чується неначе російський вплив). В тім часі Сербі й Чорногорці вважали рос. царя Александра І. своїм володарем і охотно боролися під російськими прапорами. І так підчас героїської боротьби з Французами адмірала Сенявіна в Пол. Далматії 1806 р. роздавали Чорногорцям російські прапори, трибарвні та андріївські. Очевидець пише, що Чорногорці, привикши боротися за чесний хрест, охотніше брали знамена з андріївським хрестом.

Около 1810 р., коли російський нейшльотський полк стояв гарнізоном в Білгороді і вправляв молоду сербську армію у воєнному ділі, прислали з Росії однорідні прапори того гербового типу, який цілий час держався в російській армії. На одній стороні був вишитий на білім шовку царський двоголовий орел з св. Юрієм Побіди і з написом: „Сей російський орел боронить Сербію“. На другій стороні, на червоному шовку — герби Сербії (хрест і чотири огнива) і фантастичних областей Тривалії й Рами.

Коли після катастрофи 1814 відродилася нова Сербія князя Милоша, острого турецького васала, вона досить довго не мала устійненого прапору. Вкінці в Стрітенському уставі 1835 р. (конституції) з'являються параграфи про державний герб і національні краски. Автор уставу, вихований в Австрії, хотів, щоб національні краски відповідали строго гербові і впровадив краски: червону, білу і сталеву (краску огнива?). Але таке дивне зіставлення не подобалося багатьом, і мабуть самому князеві Милошеві. І в жовтні 1835 р., на просьбу князя Милоша султан окремим фірманом затвердив сербському народові трибарвне знамя, в котрім верхня смуга була червона, середня синя, спідня білої краски. Ті краски знані вже сербському народові, були красками російського національного прапору, тільки в протилежному порядку і підчеркували тісну зв'язь російського і сербського народів. Таким чином сербський трибарвний прапор з 1835 р. се найстарший зі слов'янських стягів, що повстали на зразок російського Петрового первовзору.

В тім часі, в зв'язку з революціями 1830 й 1848 рр., в цілій Європі повстало стремління замінити династичні гербові

прапори смугатими з „національних красок“. Повстають звичайно триколові, або після французького взірця (доземі смуги), або після голяндського взірця (з поземними). Уже перед 1848 р. в Хорватів з'являлися деколи червоно-білі, а в Славонії синьо-білі стяги (після красок гербів тих країв). В часі визвольних рухів 1848 р. Людовит Гай створив для всіх Хорватів червоно-біло-синій стяг (з горизонтальними смугами після сербського і російського взірця). Але він не подумав про те, що цей прапор був би такий сам, як голяндський і тому не можна було прийняти в міжнародних зносинах. В 1852 р. всі триколові слов'янські стяги були заборонені на австро-угорській території, але 1860 р. ту заборону відкликано. Зріст слов'янської свідомости спонукав чеських соколів прийняти в 1868 р. російський трибарвний стяг як всеслов'янський стяг без всяких змін. То був отвертий визов австрійському правительству. Около того часу Венди-Лужичане (в Саксонії і Пруссії) зробили ще одну комбінацію з російських красок — біло-червоно-синій стяг з поземною уложеною смугу. Словінці прийняли російський стяг просто без змін. Чорногора прийняла сербський (т. зв. перевернений російський) прапор з 1860 р., додавши до нього свій герб. Вкінці Болгари 1877 р. прийняли також російський трибарвний стяг, тільки замінили в нім синю смугу зеленою. Таким чином до кінця 19. ст. всі слов'янські народи прийняли ті чи інші комбінації „Петрового російського прапора“. Тільки Поляки кріпко держали свого старого гербового знамені (білий орел на червоному або малиновому полі). Недавно Українці створили в Галичині двобарвний прапор з краскою гербу міста Львова (жовтий лев на синьому полі*).

Велика війна покликala до життя нові держави. Представники Сербів, Хорватів і Словінців, договорившись на острові Корфу до створення триєдинної держави, передбачили також питання будучого спільного гербу й прапора. І в Сербів, і в Хорватів, і в Словінців були вже, як ми бачили, свої дорогі їм, трибарвні прапори, які були варіантами російських національних красок. Не хотіли накидати одні другим своїх, тому делегати зробили компроміс: вибрали ще одну комбінацію, яка залишилася, слов'янських красок — синю, білу та червону поземі смуги. Від 1. грудня 1918 р. той прапор став офіційним в новім, об'єднанім королівстві. Однак побіч нього залишилися й місцеві прапори і в святочні дні югослов'янські міста вкриваються різними комбінаціями рідних нам слов'янських красок.

Належить зазначити, що 1920 р. Чехословаки створили новий прапор знов же з тих самих красок, змінюючи дещо російський прапор (синя краска йде не смугою, а трикутником від держави).

Між тим мудра політика короля Олександра І., котра стремить до затертя пережитків минулого, довела до історичного акту 6. жовтня 1929 р. Королівство Сербів, Хорватів і Словінців перемінено на одно королівство Югославії. В зв'язку з тим всі місцеві прапори мусіли уступити одному югослов'янському.

Тільки в югослов'янській армії, яка повстала з кадрів сербської армії, заховалися ще боеві сербські прапори. Їх роздав 1911 р. пок. король Петро, вони перейшли з честю через всі перемоги, проби й недоліки воєн 1912—1918 років. Тепер й ті, увінчані славою, прапори мусіли уступити новім, які відповідали б повній новому ідеалові зєднаної Юго-

*) Ми думаємо, що жовто-сині краски були прийняті на Галицькій Землі вже дуже давно і що вони правдоподібно скандинавського походження, а може й навпаки, відси дісталися до Скандинавії. — Ред. „Н. Зорі“.

славії. Дня 6. вересня б. р. відбулося в ро-чисте свято в Білгороді, на котре явили-ся представники всіх полків і король О-лександр передав їм нові знамена (си-но-біло-червоні) з написом: „З вірою в Бога за короля й Батьківщину“. Старі боеві сербські прапори перенесено 7. ве-ресня до гробниці Караджорджевичів в Тополі. В тій прегарній церкві, котре король Александер прикрасив чудовими мозаїками, ті славні прапори будуть прикривати тлінні останки великого вожда Караджорджія, відродителя Сер-бії та покійного короля Петра, героя ве-ликих воєн останніх часів.

(Отся цікава стаття пера А. В. Со-ловева появилася в тижневику „Россія и Славянство“, котрий виходить в Па-рижі. Той інтересний тижневик редагу-ють К. Зайцев, Л. Львов, С. Ольденбург, Г. Струве, Н. Цуриков, а головним його провідником є відомий діяч Петро Стру-ве).

До чого стремить Гітлер

Скликає 70.000 віч і хоче перебрати владу.

В американській пресі, яка належить до пресового концерну Гірста, появилася стаття Гітлера, провідника партії на-ціонал-соціалістів в Німеччині, ког-ра віднесла найбільшу перемогу в останніх виборах до парламенту. Гітлер підче-кує, що останні вибори були остерігаю-чим сигналом під адресою великодер-жав. Німці або одержать цілковиту сво-боду, або стануть жертвою большевиз-му. Німецький нарід стратив довіру до своїх дотеперішніх провідників. Наро-дні соціалісти жадають ревізії версай-ського трактату і пляну Юнга, звороту польського коридора і відкликання об-винування Німеччини у викликанні світової війни. Дальше заповідає Гіт-лер, що небаром народ. соціалісти за-чнуть масову кампанію. В поодиноких містах Німеччини відбудеться в найбли-щій часі 70 тисяч публичних зборів. Найпізніше на протязі півтора року Гітлер сподіється розписання нових ви-борів до райхстагу, які принесуть його сторонникам цілковиту перемогу й умож-ливають перебрання влади легальною дорогою і не треба буде робити пере-вороту.

Червоної Армії большевики не вірять

„За Свободу“ доносить: Президія ЦК'а оповістила декрет про скликання 6-го зїзду совітів на 5 березня 1931. Ви-бори делегатів відбудуться в грудні і січні. Новиною являється позбавлення Червоної Армії, вибирати на зїзд окре-мих делегатів. Червоноармійці будуть голосувати разом з цивільним населен-ням. Позбавлення червоної армії пред-ставництва дасться пояснити зростом правої опозиції серед неї, та заострен-ням відносин між Сталіном і Вороши-ловим.

Вісти з останньої хвили

Перед самим замкненням числа по-відомляють нас, що в четвер раненько відбулася у Львові ревізія в гр. кат. Ма-лім Семінари (Інститут св. Йосафата), де виховується 107 хлопців від I—VIII. кл. Ув'язнено там п. Ів. Теслю, абсолю-вента філософії, котрий учив там гео-графії. Рівночасно доносять нам, що трьох гр. кат. священників борються зі смертю в наслідок побиття, а саме: о. Евген Мандзій з Богатковець, о. Мих. Блозовський, катех. в Підгайцях і о. Ми-рон Головинський парох Доброполя, повіт Бучач. Не підлягає сумніву, що такі страшні річі се головню наслідок клевет польської шовіністичної преси і браку всякого реагування зі сторони по-важної часті польської суспільности.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець при праці. Всупереч но-вим вісткам ріжних часописів про важ-ку недугу папи св. Отець віддається по-стійно звичайній своїй праці та при-ймає численні паломництва. На днях при-няв на авдієнції зятя Мусолінія, графа Чіано з дружиною.

Кардинал Пачеллі на відпустці. Се-кретар Апостольської Столиці кардинал Пачеллі прибув до Рашах над Боден-ським озером у Швайцарії, де перебуває довший час на відпочинку по цілорічній важкій праці.

Жида з Палестини у св. Отця. Лібе-ральний часопис „Кельніше Цтг.“ в стат-ті про життя й авдієнції Папи, пише між инш. таке: З дивними почуваннями опу-скали Ватикан жида-сіоністи з Палестини, з якими Пала гсворив по єврейськи. Виявилось при тім, що Голова Католиць-кої Церкви краще володіє жидівською мовою, ніж представники жидівської національної держави.

Пошана для Богослужень в Італії. Італійська католицька преса з задово-ленням вітає розпорядок влади міста Маньяне на італійській Рів'єрі, що відно-ситься до шанування Богослужень. Роз-порядок сей звучить: „В цілі упорядко-вання спортивних пописів, що відбува-ються на побережжі, яке є власністю громади, в такий спосіб, щоб не мішали спокою підчас релігійних церемоній, забороняється користати з грища в го-динах, в котрих відбуваються Богослу-ження. Хто переступить сей припис, бу-де покараний гривною, а спортове при-ладдя буде йому skonфісковане“. Нале-житься призначити ініціаторам сего роз-порядку, що дали доказ пошанування релігії та zarazом підчеркнули конеч-ність, щоб фізичний розвій тіла не від-бувався зі шкодою для потреб духа.

Смерть єпископа-індійця. В Ірлян-дії помер другий індієць, наділений єпи-скопським достоїнством, мср. Валеріян Д'Суца з Мангальоре. Еп. Д'Суца був у часі війни полемим духовником у Ме-зопотамії, потому єпископським секре-тарем, а від 1923 Апост. Адміністрато-ром у Мангальоре. Помер у другім році єпископства.

Б. протестант католицьким священни-ком. В церкві св. Николая у Фрибургу відбулася приміція рукоположеного свя-щенника. Неопресвітер — се син Ваадта, котрий перед кількома роками переї-шов з протестантизму на католицьку ві-ру, і вступив до чина св. Домініка. Ще 1920 р. був новорукположений свяще-ник в Люзанні презесом соціалістичної організації, якої ціллю було виховуван-ня молоді в соціалістичнім дусі. На зга-даній першій Службі Божій зібралася численна родина неопресвітєра. По Службі Божій в імени родини мав про-мову Рене Лейвраз, начальний редактор і начальний провідник соціалістів, а те-пер ревний католик. В пориваючих сло-вах згадав він про часи невірства. Зга-дав і про дороги, якими Господь прова-дить людей до себе. Промова його ви-кликала велике вражіння. „Чи се не знак часу, вказуючий на пробудження духа, що нині рано бачили ми колишнього провідника протирелігійних організацій, який тепер держав на своїх руках Все-могучого Бога?“

Протикатолицькі наступи Греків. Вся атенська преса підняла завзятий наступ проти зєдинених греків та проти їх Го-лови мсра Калявассія, і домагається як найостріших розпорядків відносно ка-толицьких організацій, головню проти катол. шкіл. З приводу тих наступів прав-ославних греко-католики вислали до президента републики й до голови уря-ду рішучий протест, вказуючи на небез-пеку, яка грозить зовні держави націо-нальним інтересам ізза таких наступів проти католиків та проти Св. Отця.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ ШТРАЙК НА ШЛЕСЬКУ НЕ ВДАВСЯ. З Катовиць до-носять, що штрайк, оголошений парті-ями христ. демокр., ППС і правицею на-род. робіт. партії на знак протесту про-ти арештування б. послів, цілком не вдавсь. Мимо сильної агітації всі проми-слові й гірничі заведення не припинили праці.

ЩО БУДЕ ПІСЛЯ САНАЦІЇ? Під таким заголовком приніс „Глос Народу“ статтю, підписану буквами М. Л., такого змісту: Не на запалі, не на вірі, не на любови народа опирається влада сана-ції, тільки на однім волокні суспільної психології: на невірі, боязливості й почуттю слабости. Тепер зле, та що бу-де потім? Хто возьме владу в руки й куди запровадить? Та цего побоюються маловіри. Хаосу, розкладу, протистав-лення владі можна було боятися 20 літ тому, не тепер. Що до влади, то генія нема, але можна й без нього обійтись. Досить, коли влада перейде в руки че-сні, поважні, спокійні й мужеські. Нові правителі не поведуть до большевизму, бо самі повислиб. Не буде й правління „назадництва“. Ні Тугут не зривати-ме більше корони з білого орла, ні Дашин-ський не пробуватиме пхати держав-ний корабель на филі соц. революції. Від грімких кличів перейшли польські політики, до реального життя. І воно пі-де шляхом розсудних компромісів. Кіль-ка літ правління проти волі всіх полі-тично свідомих чинників погодили най-більших ворогів.

ГДАНСЬК ПРОТИ ПОЛЬЩІ. Сенат міста Гданська предложив Високому Комісарови Союзу Народів меморіал, в котрім каже, що Польща не має відпо-відної економічної підстави для ужи-вання аж двох пристаней на Балтійським Морі, Гданська і Гдині. Торговля Поль-щі на морським шляху може досягнути найвище 11 міль. тон, бо Польща се дер-жава континентальна й тому її загра-нична торгівля буде йти через сукуп-ні границі. На те відповідає польська преса, що польська торгівля через Гданськ і Гдиню вже досягнула 11 міль. тон, що участь тих пристаней у загра-ничній торгівлі Польщі становить 50%, і постійно росте.

В АВСТРІЇ уступив кабінет Шобе-ра, котрий поклав визначні заслуги коло влекнення життя в тій маленькій дер-жаві. Нове правительство, на чолі ко-торого став канцлер Вогоін, складається з членів христ. сусп. партії та двох чле-нів „Гаймвери“. Міністром загр. справ став б. канцлер, визначний провідник христ. сусп. партії о. кан. Зайпель.

МІЗЕРНИЙ ВИСЛІД ПРАЦЬ СОЮ-ЗА НАРОДІВ. Дневники вже роблять підсумки теперішніх зборів Союзу На-родів, уважаючи їх виїмково слабим а навіть відемним. „Журнал де Дебат“ висловлюється про проєкт Паневропи як про зимний туш на горячі голови. В еко-номічних справах, крім порожньої бала-канини не дійшло до жадних позитив-них постанов. Лишається справа роз-броєння, але власне жєневська дискусія виказала, що якраз розброєння було б фатальне для загального мира.

ВІДГОМІН ТЕПЕРІШНИХ ПОДІЙ ЗА КОРДОНОМ. Др. В. Панейко, як б. державний секретар і укр. делегат на мирову конференцію, вислав у справі теперішніх подій на нашій землі об-ширну телеграму до західно-європей-ських урядів та до впливових європей-ських журналістів. В депеші змальовує теперішні події в Сх. Галичині та їх політичні причини.

Хто ближніх своїх позбавляє релігії, той подібний до звичайного убийника, бо питає їх до розпуки й самоубийства та убиває душу їх (Шпіраго).

Н О В И Н К И

Репін, найбільший маляр, якого видала українська земля, бореться зі смертю. Подування, як кажуть лікарі, вже виключене. (По найновішим вісткам Репін уже помер).

Поліцей застрелив гімназ. ученика. Поліцей Й. Вацик арештував в Заліщиках уч. 7 кл. гімназ. Мих. Боднара під закидом саботажу. В часі арештування Боднар мав вирвати поліцаєві револьвер, але другий поліцей Курим обезвладнив його. Коли Боднара відводили до тюрми, він почав утікати. Поліцей Вацик застрелив його. Труп відвезли до трупарні в Добровлянах.

Дивне прочуття смерти. Угорські часописи доносять про цікавий випадок прочуття власної смерти здоровою людиною. Дня 4. IX. судовий урядник в містечку Шопрон, Осип Шайбер, коли був серед своїх близьких, в одній хвилині заявив їм, що чується зовсім здоров і ніщо його не болить; однак має якесь таємне відчуття, що за кілька годин помере. Приявні стали його просити, щоб покинув чорні, нічим неоправдані думки. Та Шайбер поробив спокійно всі приготування, попрощався з усіми, видав ріжні заповідження, вказав місце, де держав найважливіші документи, сказав де та в кого належаться йому гроші, де зберігає власні гроші й державні. І коли поробив усі приготування, атак апоплексії зробив кінець його життя.

Ще оден не хоче вертати до „раю“. Б. морський агент большевиків у Стокгольмі Соболев заявив, що не верне в Москву. Суд в Москві засудив його заочно на кару смерті.

Штучний шовк... з торфу. Досі витворювали штучну шовкову пряжу з деревної целюлози. Тепер, по винаході двох чеських хемиків, витворюватимуть пряжу з торфу. По усуненню з торфу води і інших злишніх складників остане торфова целюлоза, з котрої хемічно витворять гарну, блискучу шовкову пряжу. Фахівці твердять, що вона буде м'якша і більше блискуча ніж дотеперішня та що найголовніше, багато дешевша.

Славне місто Нірнберг в Баварії, де заховалися цілі дільниці домів з часів середовіччя, опинилося перед банкрутством, мабуть вперше за час свого існування. Дефіцит виносить 8 мільйонів марок. Міська рада підвищила трамваєву тарифу й ціну на воду, газ, електрику та наложила окремий податок на пиво.

Вицепрезеса апеляційного суду п. Флешинського, близького свояка президента РП. п. Мосціцького, завішено в урядованні за те, що адвокати Бенклеви, оборонцєви б. посла Дібоа, видав перепустку до тюрми в Берестю. („Курер Львовскі“, ч. 297).

Міліонерка жебрачкою. ТК доносить з Нью-Йорку: Тут стався дивний випадок. В Брукліні оден чоловік повідомив поліцію, що його мати, котра має мільйонне майно, жебрає на вулиці і жадав, щоб їй заборонено жебрати. Поліція відповіла, що не має права обмежувати її особисту свободу.

Біржа

ГРОШІ: Доляр ам. 9.02 зол.

ЗБИЖКА (за 100 кг. льоко стація надан.). Пшениця дв. 24.00—24.50, пшениця сіль. 21.75—22.75, жито дв. 15.50—16.00, жито сел. 14.75—15.25, ячмін на мливо 15.25—15.75, ячмін дв. 17.50—18.00, овес гал. 15.00—15.50, кукуруза 25.00—26.00, фасоль краса 40—45, горох $\frac{1}{2}$ Вікторія 24.50—26.50, горох пільн. 18.00—20.00, бобик 21.00—22.00, вика чорна 22.25—22.50, гречка 20.00—23.25, люпинь 57.75—58.75, конюшина червона 137.00—148.00, лен 48.00—49.00, сіно прас. 8.00—9.00, солома прас. 4.50—5.00.

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

За оголошення Редакція не відповідає.

ОВОЧЕВІ ЩЕПИ найлучше садити осінню. Зискаєте піврічний зріст. Можна садити до морозів. Найдобірніші відміни овочевих деревець відзначені найвищою нагородою Міністерства Рільництва — дипломом признання — достарчить сейчас ваговою і подрбно: **САДІВНИЧО-ГОРОДНИЧЕ ЗАВЕДЕННЯ А. ТЕРПІЛЯК**, в Залукві п. Галич. Телеграми: **Терпиляк Галич**, телеф.: Галич 1. Для Кооператив і товариств значний опуст. Ждайте цинників. Рівнож доставить сейчас ваговою велику, гарну і дуже тану білу капусту. Кооперативи користайте! 800 1—2

ДЕНТИСТ ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування і винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. — Тел. 65-73. 1-5

Союз Кравців Львів Личаківська 15.

під управою ПІРКОВСЬКОГО ЯКОВА й ПАВЛА ЛІЛЯ поручає всякі мужеські одяги, для Всч. Духовенства реверенди, папістини по конкуренційних цінах.

708 21—32

„Свій до свого“.

ФУТРА жіночі, мужеські готові — на замовлення, як також всякі перерібки на догідних місячних сплатах поручає і виконує

709

М. МОШУМАНСЬКИЙ

21-30

Львів, вул. Боїмів, 1. тель. 10-11

Приймає футра до переховування.

НА ЗАМОВЛЕННЯ ГОТОВІ

ФУТРА

і перерібки поручає

Фірма: **Ф. і Ю. Любельські**

Львів, Рутівського 5. Тел. 48-70.

793

42 літ існування.

3-8

ЛІЖКА ПОЛЕВІ

ЛІЖКА металеві, залізні, тапіцеровані. Дротяні вклади.

578

поручає

ВИРІБНЯ Л. ЯГОШЕВСЬКІ

Львів, Личаківська 132.

44-50

НА РАТИ: ліжко залізне ку-

хонне 14 зл., сітко-

ве 40 зл., умивалка 5 зл., ліжко

мосяжне 200 зл., матраци:

3 подушки 30 зл., волосінні 75 зл.

Отоманки гобелінові 55 зл., Ка-

напки гобелінові 55 зл., як також

приймає перерібки **ФАБРИКА**

ЗАКС, Львів, Личаківська 6, тел. 79-99.

790

4-24

ПОРОШОК

KOGUTEK
ДЛЯ ДОРОСЛИХ

УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ
БІЛЬ ГОЛОВИ

виробу аптики Гонсецького
в Варшаві.

Звертати ува-
гу на повищий
фабричний
знак 9-10

769a

МИЛО до прання — до миття
і прання з запахом

798

марки

2-5

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

Кожний свідомий Українець уживає і до-
магається по всіх кооперативах „МИЛА
ЦЕНТРОСОЮЗУ“ з української коопе-
ративної фабрики „Центросоюз“.

Санаторія „VITA“

Львів, вул. ЛИСТОПАДА, ч. 22.

Числа телефонів 73-03 і 77-03.

Уряджена після найновіших вимог гігієни і комфорту у власнім 3-поверховім домі. 2 операційні салі, породова саля, особна кімната для немовлят. Вінда електрична. Гарний огорог. Ціни від 16 зл. в кімнаті з 2 ліжками, а від 20 зл. в особній кімнаті, з цілим добірним удержанням, услугою і опікою лікарською. — Довільний вибір лікаря ординуючого. 789 4-6

РІК
ОСНОВАННЯ
1878.

На весняний і літний сезон
поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені!

Вибір великий!

412 40-7

свій до свого! свій до свого!

ПЕРЕПЛЕТНЯ

Петра Подоляка

ПОБІЛЬШЕНА і ПЕРЕНЕСЕНА

з вул. Жовківської 28. на вул.

ТРЕТЬОГО МАЯ ч. 11.

Виконує всілякі переплетні
вироби, як оправи Євангелій,
Службеників, книжок до бі-
бліотек, канцелярйні книги,
та приймає всякі накладки
:- :- до брошуровання. :- :-

Поручається ласкавий дальшій увазі.

736

6-7

Рукописів Редакція не звертає

О Б У В А на сезон літний!

жіноча, мужеська і діточа по знижених цінах продає склад обуви

„КРАХА“ — Львів, Галицька 15. Дешево, бо в подвір'ю!

694

2-25

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиж-
нево: в четвер на 4 ст.
під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря,
Львів, ул. Кільчовича
ч. 8. Н. пов. - Тел. 4-42

Передплата в краю:
14-річно 6 зол. місяч-
но 2 зол. За кордоном
1/4 - 1 амер. долар. —
Ціна числа 25 сот. —
Контра П. III:
Краків 405.867.

Арештування й ревізії

Ревізія в забудованнях св. Юра.

В Городенці арештували абс. учит. семінарії та урядовця тамошньої „Прогресу“ Романа Сербенського. Йому закидають, що він вислав аноніми до поліції. — В Лапшині пов. Бережани арештовано І. Олійника, голову „Лугу“. — В Бережанах арештовано Андрія Турковського, гімназійного ученика, підозрівають його, що підпалив фільварок в Городищу. В Дрогобиччині переведено 16 ревізій в районі постерунків Касендорф і Підбуж. — В перемиській повіті, в багатьох селах переведено численні ревізії. Мали знайти 2 кріси й 4 набої. — В помешканню о. пралата Куницького, в святоюрських забудованнях переведено ревізію. Не знайшли нічого. — В звязку з підпаленням штирт

на фільварку в Серафінцях арештовано Юрка Михалевича та його трьох синів. Мали знайти матеріали до підпалювання. В Стопчаків, пов. Коломия арештовано М. Грекулу і В. Чернецького, які мали напасти на Миколу Баєчку, що беріг телеграфічні проводи. — Арештовано також Григ. Оприска — польська преса пише, що підчас перетинання дротів телеграфічних на лінії Львів—Стрий. — В Самбірській повіті перевела поліція коло 60 ревізій серед селян. Мали знайти багато пальної зброї, вибухові матеріали, набої й тайні обіжники та інструкції. Арештовано 32 особи й відставлено до тюрми в Самборі. Всі вістки подаємо на основі тверджень польських газет.

Зруйновано „Центросоюз“ у Львові

Дня 2. жовтня коло год. 10. 30 веч. вибухла бомба в 2-поверховім домі „Сільського Господаря“ і „Центросоюзу“ у Львові (вул. Зіморівича і Сташівця). Вибух був такий сильний, що брама і вікна дому вилетіли з футринами й залізними кратами, а дітей сторожа дому Данилівського, котрі спали на 1-ім пов., викинуло з ліжка аж до другої кімнати. Шибі вікон висипані в домах здовж цілої вул. Сташівця як також при

вул. Зіморівича в кам'яницях „Слова Польського“, Поль. Тов. Педагогічного й ин. Подібні наслідки вибуху були аж на вул. Оссолінських. Розуміється, знайшлися й такі органи польської преси, котрі твердять, що то вибухла „замагацинована“ там бомба. Шкоди величезні. Жінка сторожа зізнала, що наперед чула звенкіт битих шиб, опісля вибух. З того виходило, що бомбу вкинено через вікно.

Судний день в театрі

У варшавській театрику „Музична Комедія“ перед самим представленням публіка була свідком такої сцени. На сцену вдирається заживна дама з когутом під пахою. Білетчики намагалися задержати її, але вона вмить розтрутила їх і з цілої сили крикнула: „Сальомон! Де є той лобуз Сальомон!“ Тоді один з гостей, що сидів у 6-ім ряді, зірвався з крісла. Власне його шукала та дама, бо побачивши його, побігла до нього і впилаючи йому когута до рук, крикнула з цілої сили: „Ти лапсердаку, чому ти не пішов до божниці на „йом кіпур“?“ — „Забирайся, я маю куплений білет“ — протестував заскочений добродій. Але жінка не скапітулювала. Розмахнувшись з цілої сили, гримнула мужа когутом по лисині. Когут, котрий зовсім не сподівався, що ним будуть вирівнувати

супружжя порахунки, затріпотів крилами, полетів та сів собі на пульпіті капельмайстра. Один з музикантів затрубів. Тоді когут полетів в протилежному напрямі. Сей надпрограмовий додаток стрівся з ентузіастичними оплесками публіки. Тимчасом з гардероби вибіг директор і, заломивши руки крикнув: „Ловіть, тримайте його!“ Вкінці, по довгих перегонах когута зловлено. За той час дама успіла пошарпати краватку своєму мужеві, який для святого спокою винісся з театру. В такім жартівливім тоні описує сю подію варшавська газета. Однак в тім інциденті криється багато трагічного. Свідчить він, як низько вже впала релігійність серед значної частини Жидів, коли вони навіть в такий для них урочистий день як судний день не сповняють своїх релігійних обов'язків.

Велика летунська катастрофа

Погибло 45 людей, між ними англійський міністр.

Бюро Райтера повідомляє з Парижа: Англійський кермовик „Р. 101.“ підчас лету з Англії до Індії, понад містом Бове в Франції уляг страшній катастрофі. Очевидці й начальний механік бальона оповідають, що причиною катастрофи був шалений вітер, який нагло зіпхнув бальон до землі, наслідком чого вибух-

ла бензина і цілий бальон почав горіти. З загального числа 55 пасажирів і залоги спаслося тільки 10 осіб, з котрих 8 поранені, прочі згинули. Між ними згинув також англійський міністр летунства Томсон. На місце катастрофи прибув французський міністр летунства.

В галицьких горах впали сніги

На Чорногорі впали сніги й покрили грубою верствою верхи гір та долини. Температура в горах і на цілім Покутті сильно понизилася. Ночами є

уже приморозки. Листя на деревах й осінні квіти зовсім зварені. Та Гуцули предсказують ще довгу і гарну осінь.

—О—

Докажіть ділом, що клич „Свій до свого“ не є для Вас пустим звуком і обезпечайте будинки в дозволений законом 1/3 части, а подвижності на повну вартість в Т-ві взаємних обезпечень

715

„ДНІСТЕР“

41-7

у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

НАЗВА ПАРТІЇ

Назва партії се дуже важна річ. В ній як у зеркалі повинна бути відбита ідеологія партії в такій формі, щоб вона могла стати кличем, гаслом цілого руху. З тої причини політичні партії, оперті на християнських засадах, не цуралися підкреслювати своє християнство вже в назві партії. А що їх ціль полягала й полягає на вирівнюванні соціальних (суспільних) противенств і на охороні та піднесенні нищих, економічно залежних, верств суспільности, отже такі партії підкреслювали також отсю важну частку своєї ідеології та програми вже в своїй назві. Таким чином в різних краях західної Європи повставали і повстають партії з християнсько-суспільною назвою.

Однак практика вказала, що та назва дуже баламутна й можна її всіляко толкувати. Поняття „соціальний“ (суспільний) має всяке значіння: 1) Воно відноситься в першій мірі до кожної загальної, громадянської справи, котра обходить всіх людей, що живуть у суспільности, нпр. до справ податкових, військових, комунікаційних, шкільних і т. д. 2) В сих часах поняття „соціальний“ відносять передовсім до справ та інтересів нищих верств суспільности. 3) Далше — при тім поняттю мається на увазі головну боротьбу між різними суспільними верствами. 4) Далше — а) для одних те поняття лучиться в думці відразу зі ставанням по стороні нищих клас; б) для других лучиться воно в їх думках зі ставанням по стороні висших клас; в) для третіх — лучиться з бажанням годити противні собі сторони. Словом, те многозначне поняття не надається до того, щоб бути кличем, уміщеним в назві партії, бо клич мусить бути ясний, виразний і недвозначний, а се поняття має аж кілька значінь.

Лучше поняття „християнсько-суспільна партія“ через додання слова „християнська“ ніяким чином не зменшує неясности, яку викликає поняття „соціальна.“ Воно ще збільшує ту неясність, як слушно підкреслює католицький учений Е. Мулер, котрий опанував велику літературу до тої проблеми. Бо коли слово „соціальний“ може мати кілька розумінь, то слово „християнський“ при існуванні безліч християнських сект може мати щонайменше кільканацять розумінь в отриманні з поняттям „соціальний.“ Та й без огляду на різні християнські віроісповідання і секти, навіть для християн-католиків поняття „християнський“ в отриманні з поняттям „соціальний-суспільний“ може мати кілька значінь, а саме: 1) Воно може значити, що дана група людей, котра прийняла таку назву, має якийсь ідеальний план вирішення різних суспільних проблем, що становить її остаточну ціль. 2) Далі, воно може мати тільки чисто негативне значіння, а саме, що дана група людей, уживаюча такої назви, буде держатися здалека від усяких цілей і засобів, противних християнським

Prokuratura Sądu Okręgowego Karnego we Lwowie, Viceprokurator rejonu V. L.: 190/konf./30. we Lwowie, dnia 3. października 1930. Do Pana Romana Hajduka, redaktora odpowiedzialnego czasopisma p. t. „Nowa Zorja“, we Lwowie, ul. Klonowicza l. 3/II p. Zawiadamiam, że dnia 3. października 1930 r. zarządziłem tymczasową konfiskatę czasopisma p. t. „Nowa

Zorja“ Nr. 76, z dnia 5. października 1930 r. z powodu artykułu: 1) „Szczegółowość w naszym kraju“ od słów „Wasiuczyny pow. Rohatyn“ do słów „przedawaty wseho“ i 2) „Czy i se hocky-klocky“ w całości zawierającego cechy przestępstw ad 1) i ad 2) § 308 u. k. — Bizub, viceprokurator rej. V.

—О—

етиці. 3) Вкінці воно може означати також а) або цілковите зречення з усякої остаточної цілі, б) або збереження такої цілі тільки в ядрі, в завязку, котрий має розвиватися під контролею християнської моралі.

З того все ясно, що як поняття „соціальний“, так і получене з ним поняття „християнський“ до назви партії не надається ізза своєї багатозначності, коли назва партії повинна мати значіння ясне і недвозначне.

Таке ясне значіння має в собі поняття „католицька партія.“ Бо тепер нема в цілм світі ніякого систему так основно обдуманого, як католицький систем. Той систем імпує навіть раціоналістам і повним атеїстам в роді Леніна, котрі не прив'язуть ніякого значіння до найглибшої, то є релігійної цінності католицизму, тільки рахуються з ним, як з чисто людським системом думання і ділання. Як відомо, Ленін сказав: „Лише католицька церква може спинити нас на шляху успіху; вона єдина сила, гідна бою з нами.“

Щож так імпує в католицизмі раціоналістам (пр. також французьким з осудженої Апостольською Столицею „Аксіон Франсез“)? Їм імпує в католицизмі величезний людський умовий дорібок, і досвід накопичений протягом тисячеліть найбільшими умами різних народів. Мимоходом кажучи, тисячелітна католицька праця найвищих умів різних народів зовсім не довела католицизму до „інтернаціоналізму“ (як се звичайно повторяють різні плиткі агітатори), тільки до універсалізму, а се дві зовсім різні річі. Католицизм се в національних справах якраз найсильніша остопагноблених націй, що доказує понад усякий сумнів приклад католицьких Ірландців тай не в малій мірі приклад католицьких Українців, котрі під опікою Апостольської Столиці всіли найвище розвинути свою національну окремішність в порівнанні з Українцями інших віроісповідань. Поняття католицизму має під кожним оглядом ясне значіння і ніяких непорозумінь не викликає.

Остає ще відповісти на два питання, зв'язані з назвою партії:

1. Чи творення католицької партії не пошкодить католицькій Церкві, котра прецінь має завдання гуртувати не тільки людей, приналежних до даної партії. Є такі моменти в суспільнім життю народів, коли такі замітки роблять також люде доброї волі. Одначе на загал з такими закидами виступають звичайно вороги Церкви або люде, котрим на Церкві та її засадах в людським життю зовсім не залежить. Вороги Церкви будуть її поборювати всіми силами, чи буде католицька партія, чи не буде. А коли її нема, то католики не мають просто при чім гуртуватися і мусять або підпирати ворожі чи байдужі для Церкви партії або усуватися від політичного життя, а одно і друге рівняється самоубійству в публичнім життю.

2. Друге питання, яке звичайно підносять, звучить так: Чи в сих часах демократизму взагалі вказано творити „клерикальну партію.“ Поняття „клерикалізму“ належить до тих понять, яких уживають по перше в різнім значінню, по друге часто в найбільш безпідставнім значінню, по третє в значінню якраз противнім тому, яке воно повинно мати.

Означенню того поняття присвячимо окрему статтю. А тут скажемо тільки одно: Клерикалізм існує найчастіше в тих партіях, котрі найголосніше кричать проти клерикалізму. Такі партії дійсно надуживають клеру й релігії до цілей світської політики, нераз крайню неморальних, закриваючи такі цілі націоналістично-шовіністичними гаслами. Такий клерикалізм се дійсно дуже шкідлива річ, бо він нераз деградує клер до „ранги“ звичайних агітаторів партії, здібної на всяке руйництво,

аби тільки вдержати своїх людей на поверхні політичного життя, хочби ті люде сто разів зложили докази, що вони політичні шкідники, а не політичні провідники свого народу.

Інтерв'ю Впреосв. Митрополита

Представник „Експресу Поранного“ в Варшаві мав інтерв'ю з Впреосв. Митроп. Шептицьким, котрий, як доносить польська преса, сказав що слідує: Прошу мені вірити, що моя півторогодинна розмова з б. мін. Юзефским і його візита у мене у Львові викликала фуру злости у большевиків, котрі постановили забезпечитися перед усякими можливостями згоди. За підпали і саботажі укр. суспільність винуватиме комуністів, безпосередно заінтересованих в постійнім заогнюванні відносин. Комуністи провадять ту провокаційну акцію з двох сторін, з польської й української. Про саботажі УВО укр. суспільність нічого не знає, бо се організація таємна й осуджена Церквою, котра не признає таємних організацій. Зрештою жерела акції УВО лежать поза границями краю. Лучення УНДА з акцією УВО полягає на незнанні політичних відносин. Не відповідає правді, немовби на листі укр. блоку були прихильники УВО. Українська суспільність осуджує саботажі. Моя розмова з мін. Складковским задовлила мене, бо п. міністр запевнив, що правительство не має заміру боротися з укр. народом і його культурою. Вкінці Впреосв. Митрополит дав вираз жалеві, що не мав можності говорити з марш. Пілсудским, котрий все його інтересував. На жаль — додав — на те, що діється на „кресах“, українська суспільність не має впливу.

В кілька днів опісля появилася в „Ділі“ нове інтерв'ю Впреосв. Митрополита, котре одначе сконфісковано. З оставших місць збереглася тільки заява, що польська преса передала розмову з мін. Складковским невірною. Збереглося отсе місце:

Урядове становище в справі підпалів таке, що за них несе відповідальність українське громадянство, а в тім і духовенство, що не виступило рішучо проти підпалів і саботажів. Отже це є, як бачите, становище зовсім протилежне до мого. У розмовах я підкреслював що ні українське громадянство, ні зокрема греко-католицьке духовенство не може нести відповідальності за обговорювані вчинки невідомих, законспірованих і в значній частині, здається, провокаційних елементів. Греко-католицьке духовенство не може нести за це відповідальності тим більше, що воно зі самозрозумілих, наскрізь принципіальних причин все було і є проти підпалів та саботажів. Греко-католицький Єпископат не міг навіть видати ніякого пастирського листа проти підпалів, бо цим бувби потвердив, що українське населення фактично їх допускається, а це не відповідає дійсності. Всі, з ким я говорив, заявляли мені, що пацифікаційні відділи мали переводити ревізії та вилловлювати підпалачів, колиж допускаються при тім надуживати, то за це будуть притягнені до відповідальності. Уряд — казали мені — не має заміру і далекий від того, щоби нищити Українців, щоби боротися з українською національною культурою та підривати український національно-культурний дорібок. Завданням уряду — підкреслювали в розмові — є виключно тільки забезпечити спокій, лад і порядок у Сх. Галичині.

— Яке загальне вражіння Ексцеленції з відбутих розмов?

— Загальне вражіння радше добре, бо мені сказано, що надужиття будуть припинені, а при тім підкреслено, що експедиції є тільки засобом до припинення підпалів, а не ціллю нищити Укра-

ФУТРА

дамські найелегантніші як також шкурки різної сорти по сегорічних дуже знижених цінах,

795

поручає

7-10

ГОРОВІЦ і С-ка

Львів, КРАКІВСЬКА Ч. 4, ТЕЛ. 54-12.

інців та боротись з українською культурою і культурними здобутками українського народу.

Кореспондентови „Газ. Пор.“ сказав Впреосв. Митрополит, що правдоподібно вийде збірний лист Єпископів гр. кат. обряду в справі саботажів. У справі протесту проти Польщі за границями заявив Впреосв. Митрополит, що не знає ні змісту ні способу виступу Панейка за границею.

Нове інтерв'ю марш. Пілсудского

Прем'єр Пілсудский прийняв ред. Медзінського і сказав йому що слідує:

Я знов 2/3 тижня присвятив виключно праці над бюджетом. І нарешті став я перед головним проблемом, а саме перед питанням, на яку дозу „обманства“ маю собі дозволити в будованні бюджету. Не дивуйтеся, що так говорю, бо тільки такі означення остають в Польщі у пам'яті, а більше дипломатичні провадять до зросту аберації. Коли я був ще начальником держави, тодішній прем'єр Англії Лойд Джордж виступав проти Польщі в дуже острих промовах. А Польща хорувала тоді на перечулення в заграничних справах. Отже в розмові з англійським послом звернув я йому увагу на острі виступи англ. прем'єра, кажучи, що він тим способом вимушує відповідь в такім самім тоні. Англ. посол поруч інших вияснень додав: Мусите зрозуміти, що в тім чаді, в яким Польща остає в міжнародних справах, інший спосіб виступів бувби для неї незрозумілий, а делікатні вискази кожний толкувавби на свою користь. Признаюся, що я як головний представник Польщі на Божім світі, не памятав другого такого заженування. Очевидно, коли я говорив про обманство, то легше було ужити означення „нестислість“, „недокладність“. Як засадничий противник якогонебудь правління соймового чи клябового, де головний інтерес се розріст партійних виходків, рішився я відразу, що постійних (перманентних) соймів у Польщі не допущу. Суть парламенту полягає на бюджеті. Отже хто хоче обмежити парламент, мусить сконцентрувати його працю на бюджеті. На жаль, я переконався, що з тим соймом знайшовся я на дуже тяжким і деморалізуючим шляху. Техніка праці правительства, котра все підноситься, все стояла вище ніж техніка праці сойму так, що найчастіше була це розмова чоловіка з гускою або пороссятем. Отже я скоротив речинець бюджетового балакання і тим самим зменшив перетомлювання міністрів постійними шантажами. У нас міністер скарбу зачинає розуміти зміст свого бюджету щойно по році доброї служби. Отже треба держати „спеців“ до уложення бюджету. Все пригадую собі майора Гроска, котрий навчився тої спеціальності так, аби й військо могло обманювати, тоді не буде занадто обманюване. Праця над прозорачністю бюджету вимагає кілька літ тяжкої праці. Та працюючи над тим, дістається гумор.

„Щасливе було панування моє, а все таки не зазнав я ні чверть години повної радості. По кожній утісі приходив новий біль, по кожній перемозі страх перед погромом“. — Слова цісаря Карла V., в котрого державі не заходило сонце.

Меморіал марш. Дашиньського

Маршалок сойму Дашиньський вручив президентові Р. П. Мосціцкому меморіал такого змісту:

Польща стоїть на краю похилої, по котрій може скотитися в пропасть неладу й анархії. Сто ранених, сотки увязнених, 2 убитих серед тої верстви народу, при помочи котрої Й. Пілсудський боровся за незалежність Польщі. Тепер ті самі демонструють проти його правління. Понурість того стану ще збільшують бандитські напади і самосуди. То методи правління розпутали руїнницькі сили. Поневірка конституції, ломання законів, кидання лайок і клевет на міністрів і послів, прозивання народу „народом ідіотів“, правління при помочи поліції й цензури, — все те в міліонах горожан нищить довіря і любов до держави. Чи понижування людського достоїнства, топтання свободи і честі, годування трусів і підхлібників, терор і лайки провадять денебудь до могутності держави? За кілька літ таких метод правління бачимо такі наслідки: Пригноблення або повна байдужність для публичних справ, непевність завтрашнього дня, недовіря до власних сил, заникання почуття права й охоти до праці, вкінці утеча від публичного життя. Та може замість тих ослаблених моральних звязків горожан з державою скріплено звязки матеріальні? Може поправлено доле працюючих мас? Може збудовано тисячі потрібних шкіл і доріг? Може вирвано селян з рук лихварів і робітників з темних мешкальних нор? І то ні! Витягнуто з господарського життя поверх мільярд зл. в формі бюджетових надвишок, збільшено через те податкові тягарі й заострено кризу. Зменшено зарібки мільйонів мас на селах і в містах. Сотки тисяч робітничих й урядничих родин не мають де мешкати, а за десятки мільйонів будується репрезентаційні палати й директорські кабінети. А боротьба кипить і не знати, за що і по що, кажуть, що за зміну конституції. Та дійсність перечить тому, бо сойм був готов до направи конституції. По чотирох літах хаосу й неспокою були два виходи: зміна правительства або вибори. Президент держави вирішив вибори, що прийнято з задоволенням. Та се не довго тревало. Зачалися в'язнення б. послів, бандитські самосуди, пролив крови. Будяться поважні побоювання, що вибори не будуть чесні і свободні. Таким чином зникби в омуті останній мирний вихід, бо не моглиб ним бути фальшовані вибори. Вкінці марш. Дашиньський апелює до президента Р. П., щоб вибори 16. XI. були чисті і свободні.

—о—

Маленький фейлетон

Два ювілеї хініни

Сего року сходяться два ювілеї хініни. Триста літ минає відколи вперше в 1630 р. вжили порошок з хінової кори до лічення горячки (тоді ще цей недуги не звали малярією). Лічили нею Дон Франца Льюпез де Панізарес, недужого на малярію. Вісім літ опісля, післано трохи того ліку графині Чінчома, жінці віцекороля Перу, що нездужала на фибру. Ліпней назвав дерево іменем графині, та знав її назвище з чужого джерела й ужив назви „Цінхона“ й ця назва вдержалася по сей день. В цьому році минає теж 100 літ від уродин Кліма Маркгема (Markham) географа, що перещіпив дерево „цінхони“ з Перу до Індій, через що дорогий колись лік подешевів і став доступний і біднішим недужим. Хінова кора дісталася до Європи в формі порошку, що його привезла згадана графиня. Вона дала цей порошок Езуїтам.

ПАСТИР ДОБРИЙ

Під таким заголовком в 251 ч. рос. православного дневника „За Свободу“ появилася стаття А. М. Хірякова, котру тут в цілости передаємо:

Ще раз із висоти папського престолу лунає заклик до всіх народів, до всіх держав, до всіх людей без різниці національності й віроісповідання.

Папа закликає до боротьби з більшовиками.

Різні бувають заклики. Буває, що люди закликають немов із якогось обов'язку, накладаного партійною приналежністю, або громадським положенням: це такі заклики, що їх характеризуємо приповідкою: „Віддзвонив і зійди з дзвіниці“. Такий дзвін називає апостол: „міддю дзвінкою, кимвалом брязкучим“. Це заклик рівнодушний, заклик, що не має в собі найважнішої основи — любови.

У заклику папи Пія XI чути саме любовний голос пастиря, що закликає всі народи на велике діло оборони найдорогоціннішого скарбу людства — релігійної свідомості. І папа не тільки закликає, а вказує ці засоби, що при їх помочи слід боротися з більшовиками, ці шляхи, що ними треба йти людям.

Доси боролися уряди з більшовиками чисто зовнішніми способами, ведучи тільки оборонну боротьбу. Така боротьба, само собою, не могла бути успішна. Папа Пія XI вказує на konieczність заціпної боротьби. Не досить нищити комуністичну заразу, коли вона викрита: висилати з країни агітаторів, нищити прокламації... Конче треба вести свою і то якнайширшу пропаганду, що викривалаби брехливість більшовицьких слів і діл. Папа взиває організувати окрему „лігу моралі“ для протибільшовицької пропаганди. Та ліга малаб перебрати на себе завдання викривати гидоту більшовизму не тільки оповіданням (статтями) а й показом (п'якатами). Більшовики стараються використати для своїх руїнницьких цілей кінематограф. Кінематограф велика сила, яка росте і папа вказує на konieczність використати цю силу для боротьби з руїнницькою пропагандою більшовизму. Часописи гонять за сензацією й витрачують на них великі гроші, та заразом радо друкують і даровий матеріал, а ще коли він походить від авторитетних людей. Папа вказує на konieczність організації такого бюра, яке постачалоб усім часописам, без різниці напрямків статті та п'якати, що завнаймлювалиб із дійсною суттю більшовизму та викривалиб злочини радянської влади. Папа предкладає покрити країни Європи, Америки й Азії мережею комітетів для боротьби з більшовизмом. Пастир добрий чутливим серцем зрозумів усю

глибину більшовицької небезпеки й тому не обмежився до спротиву проти більшовицьких переслідувань релігії, що був оповіщений тому кілька місяців. Він завиває перейти до наступу. І давно пора перейти до наступу. Давно пора використати цю саму зброю, що її так знаменито використали більшовики. Розклад російської армії та одурманювання російського народу повелось в значній мірі тому, що більшовики мали зразково організовану пропаганду. Більшість людей досі не доцінює велитенського впливу слова. Пастир добрий вірить у цілющу силу слова та вказує на цю зброю до боротьби з більшовизмом. Для війни, для всякої війни конечні гроші. Конечні вони й для боротьби словом. Пастир добрий знає це і звертається до банків і великих фінансистів з зазивом жертвувати конечні засоби до боротьби з руїнниками релігії, до боротьби з духовними отруйниками людства.

Сподіймося, що голос Пастиря Доброга не пролунає як у пустині, ніким не почутий, вірмо, що з цим зазивом папи Пія XI пічнеться нова й успішніша доба боротьби з більшовиками. Хай буде благословенний Пастир Добрий у його турботах за мир на землі й прихильність між людьми!

◆◆◆◆◆
**МОДНІ ТОВАРИ БЛАВАТНІ ДЛЯ ПАНЬ
СУКНА МУЖЕСЬКІ, ПОЛОТНА, КОЦИ**

787

поручає

9-15

СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ

у Львові, Ринок ч. 32.

◆◆◆◆◆ Пожежа в Сквилові

Пожежу спричинили тут якісь приїзні автом з і сторони Львова. А саме з таємничого авта, що спинилося вночі біля хреста в селі, вискочив якийсь чоловік, підпалив найближчу стодолу, що була при дорозі і швидко відїхав разом з тими людьми, що залишилися в авті, в невідомому напрямі. Від підпаленої стодолі занялися ще дві сусідні, що згоріли разом зі збіжжям, яке не було обезпечене. До дальшого поширення пожежі не допустили військові відділи, що збіглися на рятунок зі стаціонарних у Сквилові летунських частин. Слід замітити, що Сквила — чисто українське село, в якому поляків можна почислити на пальцях одної руки. Всі три потерпівші свідомі місцеві селяни. („Діло“, ч. 222).

—о—

Підозрілі в нападі біля Бірки — на волі

У суботу 4. жовтня вийшли останні арештовані в зв'язку з нападом на почт. амбулянс б. Бірки: Пасіка і Борщ. Їх обвинувачували в державній зраді, грабїжі та душегубстві. Всіх арештованих у зв'язку зі згаданим нападом було 16, з тих 115 вийшло на волю, а 16-го, Юл. Головінського, як відомо, поліцей вбив біля Глібович. („Діло“ ч. 222.).

—о—

Демонстрація проти Бріяна

З Парижа доносять: Монархісти з „Аксіон Франсе“ урядили бурливу демонстрацію проти Бріяна, котрий вертав з Женеви до Парижа. Частина демонстрантів виїхала навіть на одну стацію під Парижем і всіла до поїзду, котрим їхав Бріян. Коли міністр висів з вагону, роялісти привитали його котячою музикою і свистом. Оден 36-літний архітект, 65 проц. інвалід, підбіг до Бріяна зі словами: „Жалюгідний Бріяне, знова хочеш спровадити на нас війну і витроїти німецькими газами!“ Поліція увільнила Бріяна з халепи й увязнила 50 осіб.

—о—

З РЕЛ. - ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець про медицину і священство. Св. Отець прийняв на спеціальній авдієнції численну групу учасників Конгресу Історії Медицини. При тій нагоді виголосив промову, в якій зазначив, що відчуває до певної міри спільність з членами конгресу, бо вони плекають історію медицини, т. з. таку галузь знання, яка пригадує йому довгі літа, проведені над історичними дослідженнями. „Все — сказав Папа — що окреслює історію як учительку життя, а що розбіжне з дійсністю, є вислідом сумного факту, що занадто часто накази історії забувають і занебнують. Відноситься се також до історії медицини, яка в першій мірі повинна числитися за досвідом історії. В дальшій частині промови пригадав Папа імпульсуючі картини, які записала історія від часу світлих відкриттів Пастера аж до боротьби, яку медицина веде тепер побідно з тисячами родів недуг, не виключаючи недавніх відкриттів в області побороювання рака й грудних недуг“. Додав також Св. Отець, що медицина повинна тішитися, що може повторити сі, на перший погляд прості але разом горді слова, сказані Пастером: „Ми пересунули границю смерті о кілька ліній“. Передовсім однак підкреснув Папа спеціальне посвоячення між обов'язками лікарської практики й душпастирської діяльності. Потвердження того факту знайшов у власних своїх споминах з душпастирської праці, коли дуже часто відчував тиху поміч лікаря в сповнюванні душпастирських обов'язків. Часто також чув з уст найбільших лікарів, що його душпастирська поміч хорому мала також хосенний вплив на фізичний стан, бо привертала спокій душі. Тому Папа з особливою радістю прийняв представників конгресу історії медицини. Сама вже їх присутність в нього вказує, що вони не вважають чоловіка лише конгломератом чисто матеріальних складників, але беруть в нім також під увагу чудову гармонійну сполуку духа й матерії.

Новий удар релігії в большевії. Большевицькі володарі видали наказ відібрати народові св. Письмо, літературу релігійного змісту і богослужбні книги. Всі, що мають такі книжки, мусять під загрозою строгих кар віддати їх місцевим радам. Таке ідіотичне зарядження умотивоване тим, що правительство хоче допомогти щоденній пресі, й в цей спосіб заспокоїти брак паперу. Таким чином також всі церковні і приватні бібліотеки релігійного змісту щезнуть з лиця землі. Хоч таке драконське зарядження не вирве віри з душі народу, однак ця жорстока й злослива самоволя большевицьких тиранів, будучи болючим ударом для релігії.

Розпорядки відносно місій в Болівії. Уряд Болівії скінчив переговори з представником Апостольської Столиці, нунцієм мср. Кіярльо. Силою нового договору місцеві місіонарі мають право виступати на будуче не лише як духовні представники, але як представники з правами політичними й економічними дорадників і управителів на своїх місійних територіях. Місії одержать землю потрібну під будову місійних церков, шкіл і домівок. Крім того визначено деякі області для тамошних уроженців-індіан, щоб могли навчитися самостійно господарити та здобувати висшу культуру.

Перед будовою катол. катедр в Англії. З приводу купна, по численних перешкодах, догідної площі під будову найбільшої в світі катол. катедр в м. Ліверпуль, відбулося там велике торжество. Взяло в ньому участь около чверть мільона англійських і ірландських католиків, під проводом ліверпульського архієпископа Давней'я, всіх кат. єпископів і 300 священників.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТІ

АРЕШТУВАННЯ Б. ПОСЛА О. ПЕЛЛІХА. В Золочеві арештовано перед кількома днями на приказ прокуратури б. посла о. Волод. Пелліха, гр. - кат. пароха в Радехові. Йому закидають злочин головної зради. Також арештовано б. посла УПП. д-ра Західного.

ПРОКУРАТОР Міхаловський заявив в інтерв'ю, що ув'язнені послы, особливо з ГПС, обтяжені закидом, що змагали до усунення існуючого уряду при помочи замаху стану. Вони — твердить прокуратор — приготувляли бойвки і вишколювали їх до вуличних боїв.

СЛІДЧИЙ СУДДЯ НЕДОПУЩЕНИЙ ДО БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ БАШТИ. Часописи подають, що ізоляції б. послів пререстерігається дуже докладно. Недавно прибув до Берестя слідчий суддя з Білостока, щоб ув'язненому б. послови Савицькому показати акта, які відносяться до іншої справи. Коли суддя прибув до в'язниці, влади не допустили його до Савицького. Слідчий суддя відіслав акти до Білостоку з допискою, що справи не полагодили з причин від нього незалежних.

КОМУНІСТИЧНІ КАНДИДАТИ НА ПОСЛІВ. В політичних колах кружляє поголоска, що комуністи зголосили листу, на чолі котрої стоять призвища послів, які втікли з Польщі до большевії. На першій місці стоїть Ланьцуківський, відтак Сохадський, Росяк і інші. Говорять також, що відповідні зголошення й уповноваження прислали вже ті послы конспіративною дорогою, і коли були б вибрані, то прийдуть до Варшави, щоб скористати з мандату.

З ПОЛІТИЧНОЇ ГУМОРИСТИКИ. „За Свободу“ пише: дослівно таке: В Тернополі ув'язнений б. посол о. прелат Куніцький і Дм. Ладика, оба Сельроб-правиця й оба уніяти... (Нема що казати, „добре“ орієнтуються!).

КУРЕР ЦОДЗЕННИ в ч. 268 обурюється на краківський „Напшуд“ як слідує: „Напшуд“ роздирає ризи ізза застрілення в часі утечі провідника бойвок УВО Головинського, інсинууючи польським властям, що та утеча підозріла. Отже, лише „Курер“, вільно укр. паліям рабувати й мордувати, а коли влади виступлять з репресійною акцією, тоді польські соціалісти кидають громи.

Жертви

Кооператива „Селянська Поміч“ в Рибні, п. Рожнів, 25 зол. на Укр. Інвалідів.

— 0 —

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Вдова по священнику маюча на удержанню четверо дітей, до того хвору від двох літ на стовп хребетний дочку, просить о ласкаві жертви на купно ортопедичної шнурівки, без якої хора мусить лежати в гіпсі, що є великим тягарем для неї і нещасної матери. Сама вдова не всіли спромочись на тую шнурівку, яка коштує около 500 зол. Молитви вдови і сироти будуть щирою подякою за ласкаві жертви, які проситись слати на адресу: Адміністрація „Нової Зорі“, (для вдови в Новім Санчі). 802 1-2

Н О В И Н К И

Проф. І. Галушинський на волі. Арештований недавно проф. Ів. Галушинський вийшов на волю.

Припинення „Укр. Голосу“. Перемишльська поліція перевела чергову основну ревізію в редакції націоналістичного тижневика „Українського Голосу“ в Перемишлі, опечатала льокаль й арештувала відповідального редактора тогож часоп. Волод. Зиблікевича та адміністратора Ів. Паславського. Дальше видавання „Укр. Голосу“ припинено.

Знов замкнули приватну народну школу. Повітовий шкільний інспектор при помочи поліції замкнув приватну 4-класову народну школу в Чорткові. Школу утримував від ряду літ кружок „Рідної Школи“ в Чорткові. Управа Кружка внесла до кураторії удокументоване подання ще в травні з просьбою дозволити вести їй ту школу і понесла великі кошта на вивінування школи й адаптацію будинку, згідно з припорученням будівельно-санітарної комісії. Однак Кураторія досі подання не полагодила і тепер школу замкнуло як „незаконно ведену“.

Польський Банк підніс дисконтову стопу. Супроти великого запотребування кредитів, про що свідчить збільшення вексового портфелю, який тільки на протязі вересня зріс близько до 90 міль. зол., Рада Польського Банку рішила, почавши від 3 жовтня б. р. піднести дисконтову стопу о один процент т. з. з 6.5 на 7.5 проц., а від заставних кредитів на 8.5 проц. В зв'язку з тим Союз приватних банків правдоподібно піднесе дисконтову стопу з 11 на 12 проц. в річнім відношенню.

Радіо в кишені поліціанта. Незабаром кінні поліціанти в Лондоні дістануть малий апаратик радіовий, який будуть носити підчас служби в кишені. При помочи того апарату поліціант буде міг одержувати безпосередно прикази своєї влади, незалежно від всіх телеграфічних і телефонічних получень. Підблюзою поліціант буде мати дзвінок, який буде сигналізувати наказ з комісаріату чи президії поліції.

„Кому брак внутрішнього спокою, тому не млі всі дочасні добра, богацтва і навіть здоров'я“. (Св. Григорій Наз.).

ОВОЧЕВІ ЩЕПИ найлучше садити осінню Зискаєте піврічний зріст. Можна садити до морозів. Найдобірніші відміни овочевих деревець відзначені найвисшою нагородою Міністерства Рільництва — дипломом призначення — достарчить сейчас вагоново і подрібно: **САДІ НИЧО - ГОРОДНИЧЕ ЗАВЕДЕННЯ А. ТЕРПІЛЯК**, в Залукві п. Галич. Телеграми: Терпиляк Галич, телеф.: Галич 1. Для Кооператив і товариств значний опуст. Жадайте цинників. Рівнож доставить сейчас вагоново велику, гарну і дуже тану білу капусту. Кооперативи користайте! 800 2-2

МИЛО до прання — до миття і прання з запахом

798

марки

3-5

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

Кождий свідомий Українець уживає і домагається по всіх кооперативах „МИЛА ЦЕНТРОСОЮЗУ“ з української кооперативної фабрики „Центросоюзу“.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ І ВЖЕ МОЖНА КУПИТИ

ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ КАЛЕНДАР „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ НА РІК 1931

У зложенню календаря приймали участь найкращі наші агрономи, фахівці всіх ділянок сільського господарства та наші господарі-практики. — 300 сторінок друку, 150 ілюстрацій, 90 статей зі всіх ділянок сільського господарства: господарської політики, хліборобства, лугівництва, садівництва і городництва, лісівництва, плекання сільсько-господарських тварин, птахівництва, сільсько-господарської ветеринарії, пасічництва, шовківництва, рибальства, медіорації та комасації, сільсько-господарського промислу і т. п. — Календар „Сільський Господар“ це найкращий дорадник для наших господарів, які через розумну господарку бажать дійти до добробуту. — Ціна календаря зол. 3.50. З поштовою пересилкою, звичайною — зол. 4, а порученою зол. 4.50. Хто замовить 10 примірників, дістане 1 примірник (одинацятий) і пересилку даром! — Замовляти можна у всіх книгарнях, Повітових Союзах Кооператив Філій і Кружках „Сільського Господаря“ та в Товаристві „Сільський Господар“ у Львові вул. Зіморевича 20. І. п. 797 1—2

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиж-
нево: в четвер на 4 ст.
в неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря,
Львів, ул. Кльоновича
ч. 8. II. пов. - Тел. 4-42

Передплата в краю
14-річно 6 дол. місяч-
но 2 дол. За кордоном
1/4-1 амер. долар. —
Ціна числа 25 сот. —
Контра П. III:
Краків 405.867.

† о. Євген Мандзій

греко-кат. парох в Богатківцях, підгаєцького повіту, помер наслідком тяжких побоїв у 50 році життя. Похорони цієї жертви побоїв відбулися дня 6. ц. м. Покійний, вдовець, лишив трое малолітніх дітей, без ніякої опіки й заохочення. Вічна Йому Пам'ять!

Що діється в нашій країні

Знов арештування трьох гр.-кат. священників.

В зв'язку з ревізіями переведеними в городенському повіті ув'язнено 8 осіб, між ними о. Івана Пісецького з Корнева,

о. Рибіцького з Петрова, а в Гаях к. Львова о. Сохаського.

—О—

Арештування б. сенатора.

Під закидом протидержавної роботи і „вивроткових“ виступів арештовано

в Озірній б. сенатора УНДО Мик. Кузьміна.

Дальші ревізії й арештування.

Поліція перевела ревізію в громаді Белвин (пов. Перемишль) в Теодора Бойка, гімназ. абсольвента і Семка Кали, голови місц. „Лугу“. В громаді Мацьковичі перевели ревізію в чит. „Просвіти“ і Мих. Томашівського, голови „Лугу“. — В Шилах (пов. Збараж) поліція арешту-

вала трох людей в віці від 17—20 літ; Вас. Пастушенка 19 літ, б. уч. VIII. кл. гімназ., Ів. Гевка 20 літ і Івана Модного 17 літ. Всі три з Шилів. Польська преса каже, що то члени УВО, їх підозрюють в підпалі стирти Хаскля Вайравха в Шилах.

Конференція Бритійської Імперії

В Лондоні відбувається тепер важна конференція Бритійської Імперії, котра має на цілі головні економічні справи, як попередня в 1926 р. мала на цілі головні справи правно-політичні. Як відомо, попередня конференція вирішила, що кожна доміна Англії се самостійна

державна і має право навіть виступити зі зв'язку Бритійської Імперії. Нова конференція потребує кілька тижнів. Боротьба з безробіттям і кризою, справа цлових реформ і справа розброєння виповнять програму її нарад.

—О—

Конференція шістьох балканських держав

В Атинах відбувається важна конференція 6. балканських держав. Улиці прибрані їх флягами й загально-балканськими прапорами. Представник Греції виголосив промову такого змісту: „Балканські народи більше від інших вичер-

пані убийчими борнями, горячо прагнуть мира. Тільки кріпка унія може їх увільнити від кризи. Світ привик дивитися на нас як на огнище спорів. Та ось ми перший раз в історії зійшлися всі, щоб утретувати союз“.

Гора Небо виставлена на продаж

З Єрусалиму через Лондон доносять, що гора Небо, з котрої Мойсей перший раз побачив Канаан, виставлена

на продаж. Арабські шейхи Трансйорданії хочуть за ту гору від Чина Францішканів 30.000 марок.

Нова релігійна секта

Вчить, що треба все усміхатися.

Угорське Кореспонденційне Бюро доносить: На передмістї Дебечина одна вдова, робітниця Філен, оснувала нову релігійну секту. „Наука“ нової секти полягає головні на новій інтерпретації св. Письма, а саме „вчить“, що Ісус Христос не проповідував вічного жалю за гріхи. тільки навпаки, веселість. Отже

після науки нової секти тільки ті можуть бути спасенні, котрі все усміхаються, без огляду на те, чи мають причину до віхи. Приклонники нової секти на своїх сходинах крутяться в кімнаті, усміхаючись до себе і потому цілують біблію.

—О—

Нужда робітництва на Україні страшна

Голосний большевицький письменник Ф. Гладков, автор „Цементу“, описує в „Ізвестіях“ страшну нужду робітників на т. зв. „Дніпрострою“. Щоб робітників приучити до комуністичного життя, порозбивано їх домашні кухні й китли та заведено спільну фабрику для прохарчування. В тій фабриці бруд і нелад не до описання. Кельнерки ходять

ліниво і не дбають за ніщо, тільки проповідують робітникам, щоб самі себе обслужили. Треба стояти годину в натовпі, щоб одержати „зупу“. Та се така люра, що робітники її часто виливають і живуть сухим хлібом та водою. На спільну харчівню дивляться вони як на свого найбільшого ворога. Нужда страшна.

—О—

Землетрус в Німеччині, Австрії та Швейцарії

В цілій полудні. Німеччині, головні в містах Мюнхен, Карльсруге, Гайдельберг, дався чути землетрус, від которого зарисувалися мури домів і спадали дахівки. Населення цілу ніч таборувало.

під голим небом. Подібні землетруси були в Австрії (Тироль) і Швейцарії. Учені кажуть, що причина їх пересування глибоких верств землі.

—О—

Крокодилі напали на село

ТК доносить: З Палембангу на Суматрі повідомляють, що до села Сіан над рікою Мандан увійшла нічю велика череда крокодилів. Вони роздерли біль-

шу кількість осіб, котрих застали на вулицях. До того села вислано сильний відділ війська, котрий має очистити від крокодилів всю околицю.

Кооперативний Банк „Дністер“ уділяє позички на догідних умовах лише тому хто обезпечує свої будинки в 1/3 часті, а движимости на повну вартість в Т-ві взаім. обезп.

715

„ДНІСТЕР“

42-7

у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

КЛЕРИКАЛІЗМ В ПОЛІТИЦІ

Царство мое не от міра сего.
(Слова Спасителя).

Слово „клерикалізм“ походить від слова „клер“, а слово „клер“ від грецького „клерос“, значить „уділ“, „часть“, „участь“. Отже клер се часть вірних Церкви, котрі як особливий уділ вибрали собі в життю службу Богу і котрих Церква висвятила. Називають їх також „духовними“, бо вони мають завдання через свою службу коло людських душ в дусі Спасителя змагати до все більшого відчужування себе від усього змислового й матеряльного та наповнятися духом Божим і тим духом переймати суспільність, серед якої живуть і працюють. Се головна напрямна клеру або духовенства.

Всі люде, отже й духовні, складаються з душі і тіла. Тимсамим всі люде мають двоїчі потреби: духові і тілесні. Щоб віддаватися праці в духовній області, на те треба мати 1) забезпечені дочасні потреби, 2) бодай мінімальну свободу проповідування. Без тих двох передумов праця духовенства неможлива. Вже се показує недвозначно, що духовенство не може існувати в повнім відірванні від життя суспільности і в цілі виконання свого найвишого завдання мусить займатися також менше високими справами, якими займається ціла суспільність.

До найважливіших справ, якими займається суспільність, належить політика, котра має великий вплив на все життя, від господарського почавши, на церковнім скінчивши. Клер, котрий цілковито усунувся від усякого впливання на публичне життя, сам себе засудив до смерті.

В старин. Греції засуджували на прогнання з Рідного Краю тих, котрі не хотіли брати участі в публичнім житті. І слушно. Бо з хвилиною, коли така мода захопить загал населення й особливо кращих, солідніших людей, за владу починають боротися тільки дрібні шайки злочинних елементів без усяких ідеалів. (Се елементи, яким залежить тільки на здобуттю якнайбільшої наживи. І тоді настають страшні часи для всієї суспільности, а настають не так з вини злочинців, як з вини „порядних людей“, котрим політична боротьба видавалася „за тяжка“ або „за брудна“ і котрі під тим претекстом усувалися від неї.

Се в політичнім життю люде більше злочинні від „властивих“ злочинців і демагогів. Тому в часах перевороту, котрий нищить також дуже багато до нічого непричасних людей, ніколи нема між ними багато дійсно невинних.

Розумів се клер всіх часів і всіх народів. Тому в історії людства нема випадку, щоби клер донебудь усунувся добровільно від впливу на публичне життя в усіх його формах і проявах.

Однак є різні способи впливання клеру на публичне і тим самим на полі-

тичне життя. Є способи прямої й отвертої участі клеру в політиці, а є способи його укриваної участі в політиці. Обидва способи виступають протягом історії в найрізніших нюансах, відтінках. Кожний з тих способів може бути злий і дуже злий, добрий і дуже добрий, залежно від обставин і часів, серед яких він примінюється, від людей, які його приміняють і від вислідів, які дає його примінення. Всі ті способи в меншій або більшій мірі можна бачити протягом історії в усіх краях і всіх частинах світа.

Укриваний спосіб клеру впливання на публічне життя вказаний в зовсім чужих краях, як се пр. робили свого часу католицькі монахи в Китаю. Однак і в таких обставинах, такий спосіб мститися, коли протягається за довшо.

На загал отвертий спосіб участі клеру в політиці виступав більше на заході, укриваний спосіб участі клеру в політиці виступав більше на сході. І се, а не що інше дало західним народам культурну а згодом і всяку иншу перевагу над східними народами. Бо здібності східних народів зовсім не менші від здібностей народів західних. Між ними також лучалися нерідко генії на всіх областях людського духа і праці, великі й благородні монархи й законодавці, дуже великі вожді й винахідники, прекрасні адміністратори, будівничі і т. д. Під оглядом витривалості й пильності східні люди навіть перевищують західних. Словом, ніде не можна доглянути нисшости східних людей. Вони не мали тільки одного: не мали отвертої, явної політичної діяльності зорганізованого Апостольського Столицею духовенства, котре, оперте на Христовій науці, дві тисячі літ гімнастикувало духа й волю західних народів. Притім не треба забувати, що також всі протестантські народи найменше тисячу літ були виховувані під впливом католицького духовенства. Всі ті, тепер так високо стоячі народи, щиро „шукали Царства Божого“, а все інше — далось їм.

Не підлягає сумніву, що в дуже довгій отвертій боротьбі духовенства на заході лучалися й мусіли лучатися переступи лінії, яку визначив сам Спаситель словами: „Царство мое не от міра сего.“ По кождім таким переступі наступала кара і покута і нове відродження правильного розуміння свого діла. Однак рівно ясно, що народи західної Європи стоять на таким високім ступені розвитку тільки тому, що найстарший і найсильніший зорганізований стан інтелігенції, себто клер, довгі віки свідомо й отверто впливав на публічне життя тих народів. І навпаки, там, де той стан робив се тільки скрито, підпорядковуючи навіть релігію і Церкву під інтереси поодиноких урядів і навіть партій, виходило з того все більше шкоди ніж користі і для Церкви самої, на котру падала відповідальність за злу політику світських чинників і для загалу, котрий на тім терпів морально й матеріально. Так затиралася різниця між церковною і світською владою й доходило до надживання клеру навіть до найбільш неморальних ділань. Такий клерикалізм в політиці приносив не раз величезні шкоди суспільностям.

Тут а не деінде жерело тої ненависті до клеру, яка досі бушує нестримно в різних суспільностях, бо нема диму без огню.

Засадничо річ беручи, ніяка думаюча людина не може відмовити клеру права участі в публічному житті — таксамо, як не можна відмовити такої участі жадному иншому існуючому в

суспільності стану. Се властиво одиникий стан, здібний до обмежування свого впливу на справи, які дотичать релігії й Церкви та суспільного виховання. Він здібний до того тому, бо має в основі своєї діяльності відповідну вказівку Спасителя. Нічого подібного нема в науці жадного світського провідника жадної класи і жадного иншого стану. Навпаки, кожда класа і кождий світський стан змагавби, якби лише міг, до виключного панування, до диктатури. А що значить диктатура одної верстви, се якраз тепер знаменито видно в большевії.

З правила можна запримити так, що клер, котрий виступає отверто в політичній житті, не надживає до політики ні проповідниць, ні сповідальниць (розуміється, виїмки бувають). І навпаки, клер котрий укривано впливає довгий час на політику, затрачує згодом в значній частині почуття, що сего робити не вільно. Воно й природне, бо виступаючи під чужими, не раз найменше відповідними фірмами, численні одиниці такого клеру позбуваються в своїм внутрішньому почутті одвічальності за свої виступи і постійні ділання. На випадок довшого культивування такого поведіння ліпші частини такого клеру, що дає себе надживати до світських політичних цілей, бережуть свого кастового інтересу, а гірші одиниці такого клеру дбають уже просто про свій особистий інтерес і пускаються на звичайну демагогію, тим небезпечнішу від демагогії світських людей, що вона прикрашується духовним одягом і фальшивою святістю в очах народних мас. Такий стан може тривати й дуже довго, як пр. тривав у передреволюційній Росії, та кінець його мусить бути страшний і для Церкви і для клеру і для суспільності ізза переступлення Божих слів Спасителя: „Царство мое не от міра сего!“

Як люди, необізнані з дійсним станом всесвіта, певні того, що земля стоїть непорушно на місці, а сонце і зірки бігають на небесній півкулі довкруги землі, хоч правда виглядає якраз навпаки — таксамо й люди, нездібні до глибшої застанови над суспільно політичними справами, певні того, що клер, котрий поринає в чужих йому по суті партіях, „іде з народом“, „позбувається кастовості“ і „лучить з церквою народні маси“, та „не має нічого спільного з клерикалізмом“. Тимчасом правда виглядає якраз навпаки. З такого поведіння вироджується найгіршого сорта клерикалізм, котрий потайки, укривано змагає до влади в справах міра сего й зате посвячує найвищі цінності Церкви та згодом і її спінію в очах власного народу і в очах чужих. Ті, що будують Вавилонську Вежу, все допроваджують до помішання язиків і понять. І тоді доходить до найбільш неприродних зв'язків різних груп, а плодом таких получень мусить бути хаос і всі потвори, які плодить анархія. Та найбільшою несправедливістю було би, звальювати вину за те тільки на тих, котрі доводять до такого страхіття, бременного в страшні наслідки. Ні! Далеко більша вина тяжить очевидно на тих, котрі бачать, до чого йде або вже дійшло і нічого не роблять, щоби протиставити такій роботі зорганізовану силу. Діло не в величині тої сили і не в її т. зв. реальних успіхах, а в поставленню засади й обстоюванню її. Власне таке високе і благородне завдання мають католицькі партії в різних краях світа, де назріла потреба створення їх. Сама поява такої партії, навіть невеличкої, цілковито змінює круговорот політичного

ФУТРА

дамські найелегантніші як також широкі різної сорти по сезонних дуже знижених цінах,

795

порукає

8-10

ГОРОВІЦ і С-ка

Львів, КРАКІВСЬКА Ч. 4, ТЕЛ. 54-12.

життя. Бо тоді на арену, де товчється дикий хорівід людських пристрастей і жадоб, входить твориво, котрого ідея озорена висшими цілями, котрого думка має відвагу сказати, що є щось вічно незмінне в людському розкладі, котрого підстава тверда, бо оперта на словах Спасителя. І тоді наступає дуже цікава поява, котра говорить багато. А саме: Злоба і призирство вибухають тоді з таких політичних груп, котрих провідники жили без ідеї, з хаосу, що панував передтим. А чим яка партія лівіша, тим вона з більшою повагою ставиться до появи католицької партії, хоч з природи річи вважає її своїм противником. Та повага лівих найяскріше блистить у словах найбільшого противника релігії і Церкви, В. І. Леніна, котрий у всім бачив тільки політику. Він сказав: „Лише католицька Церква може спинити нас на шляху успіху; вона єдина сила гідна бою з нами“.

Так не говориться про силу, яка нездібна берегти інтересів народу, бо за такою силою народ не пішов би. І дійсно. Всякі прояви католицької організації се прояви суто народні, хочби їм всроги не знати як уперто старалися навязати порекло „клерикалізму“. І католицькі партії се партії дійсно народні, і то загально-народні, в котрих є місце для всіх, без огляду на стан, освіту і класу. І тому вага тих партій така велика, що вони творять правительства навіть у краях з великою перевагою не католиків (як пр. у Німеччині й Голляндії). Бо вони не хочуть всієї влади для себе, тільки хочуть причинитися до справедливого упрямкування дочасного життя, памятаючи слова Спасителя: „Царство мое не от міра сего“.

—o—

Розчарування в „раю“

„Берлінер Таблят“ алярмує, що німецькі інжиніри і робітники починають масово вертати з большевії до дому й апелюють до німецького правительства, щоб воно зажадало від радянського уряду усунення причин, які викликають масову втечу. Недавно повстали в Німеччині два большевицькі бюра, які ангажували німецьких інжинірів та робітників до ССРС. Німці прив'язували до сеї еміграції велику вагу, бо вона могла частинно злагіднити безробіття і збільшити німецькі впливи в ССРС. До самих копанень на Україні виїхало понад тисячу гірників, майже самих комуністів, бо ті мали „першенство“. Тепер вони масово втікають з „раю“ до „реакційної“ Німеччини, бо там стрінули їх немилосердний визиск і нужда, хоч в порівнанні з тамошніми робітниками були виїмково упривілеєні. Дотепер вернуло вже 200 гірників, інші чекають дозволу на виїзд і посилають через німецьке посольство розпучливі просьби о поміч.

Як злодій ненавидить світло, так грішник ненавидить справедливого (Св. Хризостом).

„GENEWA“

Одинока українська галanterія-перфумерія
Д. КОНЮХА Львів, Ринок 37 (побіч Нар. Театру)

порукає для реклами по фабричних цінах кольорки, священні капелюхи, шалі, шапки, пончо, шкарпетки, снігівці, "Iretorn", калюші, светери, жіночі і муж. білія, коронки, гафти, "Jägery", косметичку і перфумерію та забавки і пр.

На осінній і зимовий сезон! В ВЕЛИКИМ ВИБОРІ. — НА УБРАННЯ

СУКНА

МУЖЕСЬКІ, ВІЗИТОВІ І СПОРТОВІ,
КОСТЮМИ І ПЛАЩІ ЖІНОЧІ; НА РЕ-
ВЕРЕНДИ ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА

Товари добірні. Ціни низькі.

Фабричний склад сукна

Людвик Ральский

Львів, Рутівського ч. 7.

788.

(напроти катедри).

5—15

Духовенство і світська влада

II.

Крім репресій за українську мову в переписці, як се подано в I-й часті, рівнож духовенство дізнає зчаста невідповідного і понижаючого трактування з боку Адміністраційної Власти, головне від Старостів. І так приміром одно Староство наказало війтови переслухати протоколярно свого пароха, чому той вислав статистичні викази до Консисторії в Станиславові, як також чому ті викази виставлені в українським (руським) язичі. Інше Староство вислало отверте візвання до священика через громадський уряд, під загрозою, що буде спроваджений через поліціанта. Часто лучається, що Староство накладає кару грошеву або арешт на священика і пересилає через Уряд громадський, а той знов через місцевого поліціанта як отверте письмо, щоби всі знали, що священик засуджений на арешт. На порядку деннім случаї, що Староства висилають всякі інші письма і візвання до священиків як отверті через громадські Уряди. Урядник одного Староства, як зачуваю, бувший австрійський підфіцер (фельдвель) скликав всіх священиків з цілого повіту на один день до Староства до протоколярних зізнань, немов війтів на старостинську сесію, або знов звичайний канцелярист, чи писарчук, який скінчив нормальні школи, списує протоколи зі священиками. Словом, набирається вражіння, що многі Старости уважають священиків немов за своїх льокаїв і так їх трактують, зневажаючи і нехтуючи їх священиче становище і гідність. В тих справах уважаю за злишне подавати якісь зарядження, бо тут кожний священик, відчуваючий і шануючий свою гідність, обов'язаний своєї чести боронити і в відповідний спосіб реагувати. Від себе подам тільки загальну норму, якої священики обов'язані придержуватися. Льоальність зглядом держави і її властей наказує нам віра, як о тім свідчать слова св. Ап. Павла (Рим. XIII. 1-2). Нема на світі такої держави, котраб дозволяла горожанам не узнавати своєї влади і своїх прав. Отже державні органи і в Польщі мають право домагатися льоальності від своїх горожан, а знов горожани, й тим

більше священики, обов'язані зайняти льоальне становище зглядом держави і її прав, оскільки ті права, розуміється, не противляться Божим правам, природним і позитивним правам надприродним. Однак з другої сторони державні органи не сміють надживати своєї влади і становища в тій цілі, щоб безправно понижати і доскулювати горожанам, а тим більше священикам, бо ті органи повинні знати, що не для них горожани, але вони поставлені для добра горожан. І тому горожани, а тим більше священики, зовсім не провиняться супроти льоальності, коли зареагують в гідний спосіб і спротивляться невідповідному і безправному поступованню дотичних органів та коли постоять за свою честь і гідність. Священики отже занявши льоальне становище зглядом держави, тим самим не мусять резигнувати з належних їм прав і домагань так в справі сповнювання їх священичого звання як також що до респектування своєї поваги і гідності. Священикам не вільно бути бунтівниками, але також священики не сміють бути невільниками і рабами, не сміють дозволити себе трактувати як старостинських прислужників та льокаїв. І тому священики мають сповнити всякі слушні і правні домагання світської влади, а на случай безправного, нетактовного і понижаючого поведіння державних органів мають зареагувати до висшої і навіть найвисшої інстанції. Колиб реагування було без успіху, треба донести до Єпископського Ординаріату і навіть подати до прилюдного відома і то в кождім поодинокім случаю.

Колиби знов поступовання з боку державних органів було дуже разяче, а справа булаб нагальча, мають священики зовсім спротивитися виконанню, як се учинив священик, котрого Староста казав протоколярно переслухати через війта, але і в тім случаю треба рівночасно донести до висшої інстанції. Священики мають у всім і завсїгди поводитися коректно і поважно так, щоб ніхто, і тим самим і світська влада не могли нічо закидувати і не мали притоки до шикани і понижування священичого стану. Коли хочемо, щоби другі нас шанували і респектували, шануймо перше самі себе. Ще перед всесвітньою війною один священик з тут. провінції апостазував від катол. Церкви, перейшов на схизму й удався до Росії. Одного разу тамже мав орудку до генерал-губернатора. Замельдованому замість прийняття на авдієнцію переслав губернатор через льокаря на таці килишок горівки і рубля. Так трактовано російських батюшків. Священик той хоч апостат, однак вихований в тутейшій сфері духовній, не страдив був ще почуття своєї гідності і тому казав льокайови дарунок повернути, бо він має инше діло до губернатора. Льокай відійшов, а по хвилі прийшов і сказав, що губернатор просить до себе. При привитанню губернатор сказав до сего священика сі слова: „Ви батюшка не здешні“... — Дальший коментар злишний.

Завсїди треба нам заховати спокій духа, не датися випроводити з рівноваги, бо страчення рівноваги духа свідчить о слабосильності духа, а противній стороні дається тим більшу нагоду і притоку до шкодження нам і до переваги над нами. Провоковані, маємо слухати в собі обурення чувства, холодна

розвага має нами кермувати. Нераз треба гірку пігулку проковтнути, передовсім коли справа особиста, а доходження правною дорогою не тільки булоб безуспішне, але ще й погіршилоби справу. Та в кождім разі треба в якийсь спосіб дати до зрозуміння дотичним особам, що ми їх поступовання не прийняли за добру монету. Належить заховати чистість і віддати належну честь, але не лицею непотрібно натручуватися, по фарисейськи примилуватися і схліблятися, бо готсві нас уважати і трактувати як пан, що гласкає песика за те, що на лапках стоїть і штучки показує. При маніфестаціях чи торжествах, деб нас уважаю лишень як декорацію, а навіть булибми виставлені на пониження, належить зовсім ухилитися від участі. Тамтого року прошено мене до участі в торжестві посвячення угольного каменя під будову одного державного будинку. Я однак не взяв участі. І добре сталося, бо на документі, який заковпувано в фундаменти, були виписані імена дотичних осіб духовного і світського стану, але моє ім'я як Єпископа пропущено, значить узнано українського Єпископа за неіснуючого в Станиславові. Колиб я взяв був участь в тім торжестві, то мусїби був або заплуштивши очі спокійно прийняти моральний поличник, або демонстративно забратися.

* * *

Тих кілька уваг і вказівок, як практичних висновків з загальної норми поданої на вступі, подав я, щоби Всечесне Духовенство знало, як має руководитися і яке зайняти становище супроти світської влади взагалі і супроти поступовання державних органів в особенности. Подрібно розводитися уважаю невказаним, а полишаю розсудкови і тактови самого Всечесного Духовенства.

Від Єпископського Ординаріату. — Станиславів, дня 10. вересня 1930.

† Григорій
Єпископ.

(Вістник Станиславівської Єпархії, ч. VII.—IX., 1930).

—o—

Блок центроліву з ендеками вдержаний

Як відомо, Голов. Рада ППС заявила була проти блоку з ендеками. Тимчасом, інші партії центролівиці, в першій мірі П'яст, не погоджуються зі становищем ППС й уважають, що коли соціалісти не змінять свого становища, то блок прочих чотирьох партій центролівиці з ендеками повинен бути вдержаний на терені Схід. Галичини.

—o—

Надпродукція кави причиною революції

ТК доносить: Також Бразилію, найбільшу державу полудневої Америки, захпила струя революції. З Уругваю доносять про сильні бої в Бразилії. Бунт обняв уже всі бразилійські провінції з виїмком Сао Паулю. Правительственні війська піддаються, бо революційні лучше озброєні. Президент Люїз ув'язнений. Нововибраний президент д-р Престес зрікся свого уряду на користь віцепрезидента. Головною причиною революції була надпродукція кави, через що ціна кави в цілім краю сильно впала й се викликало загальне незадоволення.

Чим харч для тіла, тим релігія для душі: Ріжниця полягає тільки на тім, що харч насичує тіло хвилево, а релігія заспокоює душу назавше (Штіраго).

Маленький фейлетон

Чого не треба робити

Не треба собі витискати набираючого боляка, бо тоді замість витиснути гній, можна його втиснути. Не треба на свіжу рану накладати павутиння, бо воно брудне й рану ще гірше заогнює. При читанню і писанню не треба за близько держати голову, бо очі псуються і хребет кривиться; лучше справити окуляри, навіть дитині, ніж за низько схилитися. Проковтнувши голку або риб'ячу кість, не треба брати ні на прочищення ні на звертання харчу устами, бо через напрасне викидання острих предметів можна собі страшно поранити внутренности. При упливі газу не треба шукати ушкодженого місця з сірником або горючою свічкою в ручі, бо через те може наступити вибух, якого наслідки можуть бути дуже страшні. Не треба занедбувати катару, бо занедбуваний катар доводить до запалення мозкових опон, а се легко може довести до наглої смерті. (З німецького).

—o—

Найкраще замовляти Іконостаси, віттарі, кивоти, проповідальниці і тетраподи
У ЗНАНОГО ВІД 25 ЛІТ ЦЕРКОВНОГО РІЗЬБАРЯ Д. СТАЩИШИНА, В ОЛЕСЬКУ, П. В МІСЦІ.

792 4-4

Від польського громадянства

(Допис)

Тверезе, щире „Слово до польського громадянства“ вичитав я в „Новій Зорі“ з дня 2. жовтня ц. р. Прошу, як не бракне в Вашій цінній часописі місця, помістити ще таке щире слово і з табору польського громадянства... Маю на думці таку наскрізь релігійну, чесну, а при тім світлу постать Польки-патріотки, якою була Анна з Дзялинських*) Потоцька, що померла в р. 1926, але далі живе в списаній нею книжці: „Муй пам'ятник“, 1927, Краків — Друкарня Анчица. До польського громадянства промовляє вона так: „Я не могла поняти (ба і до нині не розумію!) той рід неохоти, той рід малоощо не погорди, який на кожному кроці у латинських священників, у обивателів і взагалі у всіх Поляків бачила я для Українців. Ці останні на той час були ще дуже мало вимагаючі. Ще між ними не була збудилася пізніша народовецька струя українська, а радше ледви розгнівала... Поміж знакомостями, котрі ми тоді завязали з укр. священиками, декотрі замінилися в досмертну приязнь, яка перетривала всі найтяжші хвили нашого життя. Можу сказати, що ми не мали жичливіших, відданіших приятелів у Галичині, як ті українські священники приятелі! Але вже тоді можна було предвидіти, що сумно закінчатся відносини між Поляками й Українцями в Галичині, що мірка терпеливості тих останніх перебереться (стор. 84). Не говорю тут про те, чи правительство або автономічні влади гноблять Українців; не читаю досить газет, не займаюся досить публічними справами, аби суд про те видати. Але це тверджу рішучо, що протягом тих поверх трицять літ, які я пережила в Галичині, завсіди і всюди була я згіршена браком усякої християнської любови, всякої виrozumілости для Українців, була я згіршена тим, що Поляки, котрі не хочуть самі стати Москалями або Німцями, можуть хотіти другому братньому словянському народови накинати насильством свою народність і можуть переслідувати їх патріотичні стремління. Тож прецінь роля не для нас! А до того читаючи Калінку й отця владу Ліковського, повинні ми перенятися ще побуттям, що від нас Поляків належить задоситьучинення святей Унії, як вже не народности українській, за блуди минувшини, що будь що будь кров святого Йосафата тяжить на сумлінню й історії нашій... „як разом кличе на нас, аби ми серцем відплатили і опікою те, що занедбали. Мій муж Українець цілою душею горячо був перенятий тим почуттям і його в мене перелив...“

Підписаний відчув на собі не лиш те все, що та світла бл. п. Особа в Галичині бачила, але навіть недавно ще і по термінах по наказу львівської прокуратури був тяганий єдино з тої причини, що учителеви не подобалася співана молитва, в котрій приходили слова: „Боже Великий Єдиний, Русь Україну храни!“...

З Христовим привітом

о. Дмитро Бахівський.

Корчмин, почта Корчів к. Угнова.

*) Жена Станислава гр. Потоцького, по спроданню Олешчя власнотелька Римакова, уроджена в Курніку на Познанщині. Палата Дзялинських, її вітця, в Познані була кузнем польського повстання проти Москалів.

Нерелігійна людина подібна до мученої голодом і справджуються на ній слова св. Августина: „Неспокійне серце наше, поки не спічне в Тобі, Господи“.

З ЖИТТЯ КРАЮ

Дня 28. вересня 1930. відбулися в нашій громаді Перемилові загальні збори „Читальні і бібліотеки парохіяльної св. Арх. Михаїла“, на котрих вибрано такий виділ: Голова о. Евстахій Слівінський, заступник Йосиф Левицький с. Івана, член гром. ради, Ів. Перейма, член гром. ради і б. начальник громади, Д. Галяберда, б. начальник громади, А. Голлод, начальник громади, заступники: В. Сивий, член ради гром., Ол. Процишин, півець церковний, бібліотекар: В. Сивий, секретар: Д. Галяберда. Вступне слово виголосив о. парох. Потому в довшій прегарній промові висказав о. Володимир Павелчак, експозит з Хлопівки, щілу генезу наших читалень, що на жаль не всюди і не все дають нашому громадянству здорову поживу. Многі читальні стали гніздами деморалізації, в них виділи склалися з недоварених молодиків. Замість просвітних книжок і часописей накопичено в них множество злих брошурок. Поважне громадянство з жахом гляділо на ту під оглядом релігійним, просвітним та економічним, деструктивну роботу і на зазив свого найлюбішого Владики, Кир Григорія, з вдячністю приняло гадку оснування читалень парохіяльних. П'ятики, танці до пізньої пори мали місце також і в перемилівській читальні, наслідком чого і не одна добрих обичаїв невіста оплакує годину, коли записалася до читальні, а парубки платячи аліменти з відразою на читальню споглядають, тим більше, коли читальня „Просвіти“ за старанням згангрінованих одиниць приняла волоцюгів виклятих Церквою католицькою, яко своїх дух. учителів, щіпляючих їд ересей і богохульств. Множество книжок жертвував о. парох, вибір котрих під кожним оглядом заспокоїть і радістю наповнить серця здорового і чесного громадянства так Перемилова як і сусідних Карашинець, що до парохії належать. Радіо на приходстві рівнож відчинене для членів парохіяльної читальні і причиниться не мало до розбудження духа нашого народа. Щастя Боже проте праці людей доброї волі, в тій новій читальні і дай Боже, щоб кожда парохія пішла за приміром прозрівших громадян Перемилова. Маємо також надію, що наш колятор граф Сімінський з Хоросткова жертвує гарну площу біля школи і Церкви на величавий будинок читальняний і тим самим на добре діло.

Перемилівські громадяни.

МОДНІ ТОВАРИ БЛАВАТНІ ДЛЯ ПАНЬ СУКНА МУЖЕСЬКІ, ПОЛОТНА, КОЦИ

787

поручає

9-15

СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ

у Львові, Ринок ч. 32.

Намастили смолою комуніста

З Маямі на Флориді доносять: До дому одного комуністичного агітатора увійшли три муштини, заявили йому, що чули, що він займається большевицькою агітацією, схопили, вивели з дому, посадили в авто, вивезли за місто, там набили, роздягнули, обмастили смолою, обсипали пір'ям і привезли назад авто до його дому, загрозивши йому, що незабаром дадуть йому другу таку саму лекцію. Зі страху перед тим ком. агітатор сам зголосився до тюрми з проханням, щоб його замкнули для безпеченства.

Г. ФЕРРЕРО

Вавилонська Вежа

Почавши від французької революції стала Європа Вавилонською вежею, в котрій з кожним поколінням зростає помішання мов. Одначе то помішання ніколи не було таке велике, як по війні, що вибухла для повалення тої вежі...

Зі справою мов і національностей буває таксамо, як зі справою свободи. Чому по зазиві народів до боротьби за волю і незалежність, по таким одушевленню для побіди, справедливості і закону — множаться диктатури, поширюється система терору й онесмілення, а нарікання кляс і угнетених народів наново розносяться сильніше ніж колинебудь, від одного кінця Європи до другого?

Загадка для численних Едипів, що хочуть дати на неї відповідь, видається замотана. Та чи вона дійсно так замотана, як видається? Побідники в 1918 р. думали, що війна розв'язала два питання: свободи і національності. Тимчасом війна щойно поставила їх нам до розв'язання — о скільки потрафимо! Європа створила по 1815 р. дуже штудерну рівновагу прав і інтересів, бо злучила монархічну систему з демократичною системою, а династичну систему з національною системою. Завдяки тій рівновазі користали всі кляси в Європі, з виїмком Росії і Туреччини, з деякого рода свободи, а всі народи з певного рода безпеки в виконуваних своїх національних прав. Одиним виїмком була Польща, яку переслідувала жорстока доля більше ніж століття. У всіх інших державах політичні права найчисленніших кляс, як і права національні рас, виключених від правління, були обмежені, але в своїх рамках добре забезпечені.

Революції 1917 і 1918 р. і мирові договори 1919 р. повалили ту рівновагу й обмеження, що її піддержували. Та чи можна твердити, що завдяки тому поваленню всі кляси і всі народи розширили свої права, що були обмежені устроєм старої монархістичної Європи? Ні. Вони одержали тільки змогу, виконувати права в ширшому обсязі на згарищах повалених монархій.

Маси завдяки загальному голосуванню стали переважачою силою в державі. Та вони мусять навчитися правити, а це й тяжше і більш складне, ніж повалити монархію. Багато підданих рас старої Європи скинуло вправді ярмо монархічної влади, та одночасно страшило опіку, яку могла їм дати та понаціональна влада проти сильніших рас. Всяке обмеження се також підпора. Те саме було і з обмеженнями, які стара монархічна Європа ставила політичним управлінням мас і національним управлінням рас. Сьогодні ті обмеження щезли. Кляси і раси опинилися сьогодні перед зле вираженими правами, з теоретичною свободою, що становить тільки змогу боротися за розширення тих прав аж до угнетення противників. Для сильніших була велика покуса надужити цієї змоги передовсім в області мови.

З занепадом монархічної системи Європа покрилася республіками, яких правління не може бути інакше ніж система представництва, оскільки не хочуть піддатися військовим диктатурам. Одностайність мови для парламентарних республік багато важніша, ніж для конституційних або самовладних монархій. Система представництва не дасться легко застосувати, навіть у краях, що здавна одностайні під національним і мовним оглядом; а там, де є різноманітність мов, множаться всякі труднощі.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ

762

ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ І С-КА 12-12

Отже нічого дивного, що в багатомовних державах стремлять до скорого уніфікації мови, послугуючися при тім адміністративним гнетом, т. є. насильством в різних родах. Під впливом різних гадок і доктрин Європа від 50 літ затратила потрохи всюди свідомість того, що можна довершити силою, а чого не можна. Містика сили, яку підчас війни закидали Німеччині, це загальна недуга. Тому потрохи всюди чути нарікання народів, котрих хотіли приневолити, щоб вони закинули мову своїх батьків.

Чи отже єдність Європи і світа вимагає найстрашнішого тиранства, що приневолює людей до зміни їх мови? Ні! Бо хоч насильство має своє значіння у єдиненні світа, то одначе фізіологічне насильство зайве, бо це химера. Воно не може до нічого довести. Народи змінюють свою мову але добровільно і помалу. Нема такої політичної чи військової сили, яка змогла би змусити їх до цього. Коли історія дає нам докази якоїсь загальної і вічної правди, то хіба цієї. Рим у своїй довгій кар'єрі перевів величезну уніфікацію мови. Почалася вона з Італії. Що за різноманітність мов панувала на вузькій півострові тоді, коли Рим був лиш малою державою середньої Італії! По трохи так етруска мова, як і грецька, так італійські наріччя в середині, як і кельтійські наріччя на півночі уступили перед мовою народу, що здобував перевагу. Але двома знаменними ціхами тої великої доби були: час і добра воля. Римський уряд ніколи не старався заохочувати до науки латини або утруднювати науку мов, що суперничали з нею. Він все дозволяв на вияв природних сил т. є. інтересів підданих народів, лишаячи їм потрібний час. За часів цесаря Августа говорено ще багато про грецьку у полудневій Італії. Гораций називає свій край „двомовна Апулія“.

Разом з цесарством опановує латина цілу римську Європу й північну Африку, усуваючи наріччя й національні мови в африканських провінціях, в Іспанії, Галлії, Панонії і на цілій балканській півострові. Краї Європи, в котрих сьогодні говорять латинськими мовами, це лиш частина величезної території, де в перші століття тріумфувала латина. Але й ця фізіологічна перемога була добровільна й шовільна. В Римі ніколи не повстала дивна гадка, змусувати завойовані народи говорити мовою переможеної нації.

Найновіша історія деяких держав Європи дає нам нові докази цього великого явища. Відома річ, що частину нинішньої Пруссії, передовсім її східні й північні провінції, замешкували Слов'яни ледви кілька століть тому назад. Ще на віденському конгресі вважали Пруссію більше слов'янською ніж германською державою! Частина тих польських племен, найбільш відосередних, помалу зникла природним способом. Ця система видавалася доцільною в міру того, як зближались до збитої маси історичної Польщі. В деякий час польський націоналізм протиставив непоборимий опір повільній і добровільній германізації. Тоді зачали в другій половині 19 століття германізувати силою; одначе вислідом того було тільки більше подразнення польського націоналізму.

(Кінець буде).

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР НОВОСТЕЙ

На плащі жіночі, убрання, рагляни і пальта 801 мужеські поручає фірма 1-6

ІВАН ВАЛЛЯХ І СИН

Львів, Ринок ч. 33. — Тел. 47-16.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Чи католик може бути національним соціалістом? В католицько-німецькі органи „Кельніше Цтг“ „находимо цікаву новинку про переписку між окружною управою партії Гітлера (націонал-соціалістів) в м. Оффенбах й єпископською консисторією в Майнці (Могунція). Парох м. Кірхгавзен сказав підчас проповіді, що католикам не вільно бути членами партії Гітлера, як також не вільно членам партії Гітлера брати корпоративно участі в похоронах і церковних обходах та, що член цієї партії не може бути допущений до Св. Тайн. На запит управи цієї партії, чи становище того священика згідне зі становищем єпископської консисторії, єпископська консисторія відповіла, що так. Програма націонал-соціалістів має такі точки, яких не можна погодити з католицьким становищем. Націонал-соціалістичні бесідники часто на вічах повторюють думку, що їх партія виступає проти Риму.

Причини навернення англійської письменниці. Знана англійська письменниця Н. С. Кей Сміт, котра перед пару місяцями перейшла з англіканізму на католицизм, розказує в „Дублін Ревю“ історію свого повороту до Католицької Церкви. Генеза її навернення лучиться з одержанням в дарунок від одного англіканського духовника медаліка й мощів св. Тереси, з Риму. Від сеї хвили в душі письменниці настала велика зміна. Роздумування над великою „малою святою“, яка зі славої дитини доходить до совершенства в земській життю, спонукують її до поважних рефлексій і до навернення на католицизм. Кей Сміт вказує в описі свого навернення на контраст між Церквою Католицькою й англіканською, яка в протиставленні до католицької, протягом 300 літ свого існування, не могла додати до календаря ні одного імені Святого. Впрочім навіть самі визнаючи англіканізму виявляють байдужність і незрозуміння відносно заслуг тих постатей, які навіть вони почитують. Вкінці письменниця вказує на розсіпку англіканської Церкви та на хаос, який панує в ній.

Катол. кінематографічний Конгрес у Франції. В днях 4—6. листопада с. р. відбудеться в Парижі під проводом кардинала Вердіє, єпископа Парижа, третій з черги кінематографічний конгрес. В програмі конгресу знаходяться між иншим справи звукової фільми, кіна по селах та участі дітей у кінових виставах. Поза засіданнями, які будуть займатися кінематографією, будуть демонстровані різні фільми. Конгрес зачнеється торжественним богослуженням у церкві св. Магдалини, яке відправить єп. Філлзон.

Торжество Христа Царя в Колумбії. Гарним успіхом спільної, згідної праці духовенства, уряду й католицького населення в Колумбії, є введення і признання торжества Христа Царя за народне свято. Конституція в Колумбії признає католицьку релігію державною й приказує берегти її й пошанувати, „як головний чинник і фундамент суспільного життя“. Йдучи за приміром сусідньої републики Еквадору, весь нарід 1898. р. в особливий спосіб посвятив себе Христовому Серцю. В 1902. р. збудовано на державний кошт в столиці держави Боготі величаву святиню, посвячену Христовому Серцю. Президент держави що року відновлює акт посвячення всього народу Нсв. Христовому Серцю.

ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА

Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 9. — Тел. 57-48.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТІ

ДЕРЖАВНІ ЛІСТИ. „Хвіля“ подає: Дня 7. ц. м. припинено припинення державних лист. Всіх лист вплинуло 21. Останню листу зголосила монархістична станова організація. Нумерація лист наступить пізніше. Українських лист вплинуло дві: 1) Українсько-білоруський виборчий блок, 2) Укр.-соціалістичний Сельроб (Єдність). Ліста Українсько-білоруського блоку така: д-р Дмитро Левицький, Вол. Целевич, Дм. Палій, М. Матчак (радикал), Ф. Єремич (Білорус), С. Хруцький, В. Мудрий, І. Лучишин, Олександр Рочняк, М. Рогуцький соц. радик., Іван Рудницький, Ст. Коберський соц. радик., Олена Шепаровичева, Роман Домбчевський, Амвросій Березовський, Семен Жук радикал, О. Боднарівч і д-р І. Гига. Сенатська ліста: Дм. Левицький, Вол. Кузьмович, д-р Ст. Витвицький, М. Рогуцький, д-р Т. Ваньо, Мик. Творидло, Андрій Кусик, Іван Боднарук, Вячеслав Богданович.

МАРШАЛОК ПІЛСУДСКИЙ КАНДИДУЄ ДО СОЙМУ. На чолі державної лісти ББ видніє призвище марш. Пілсудского. Загранична преса вважає, що супроти факту поставлення кандидатури марш. Пілсудского вибори будуть мати характер плебісциту за або проти марш. Пілсудского. Через поставлення призвища Пілсудского на чолі лісти — пише „Пестер Льюйд“ — виборчі шанси опозиції змаліли. (Подаємо за „Слов. Польским“).

„ПІЛЬНИЙ ЛИСТ“ ДЛЯ ЛІДЕРА „ВИЗВОЛЕННЯ“. В Варшаві арештовано одного з провідників „Визволення“, б. посла Яна Смола. До мешкання Смоли ввійшло якихсь двох панів. Не заставши його в дома, сказали, що мають йому вручити особисто важний лист. Опісля пішли до льокалю „Визволення“, де знову повторилася та сама історія з листом. Вкінці пішли під соймову палату, де чекали до 3 год. Коли Смола вийшов, пішли за ним, відвели його до дому і там вручили йому лист. Показалося, що сей лист був наказом арештування, підписаний слідчим суддею.

ВИЛЕНСЬКИЙ МИТРОПОЛИТ АЕП. ЯЛБЖИКОВСКИЙ заборонив духовенству в своїй архидієцезії кандидувати до законодавчих установ, як се зробив був підчас останніх виборів. На основі рішення Апостоля. Столиці кожний священик, кандидує до сойму та сенату, мусить мати на се дозвіл ординарія своєї дієцезії як також ординарія тої дієцезії, в котрій кандидує.

МАСАРИК ПРО РЕВІЗІЮ ТРАКТАТІВ. „Нає Вінер Прессе“ оголошує інтерв'ю з през. Масариком. Між ин. він сказав: „Сьогодні є дві небезпеки для мира Європи: одна це польський коритар, друга Угорщина“. На думку Масарика Німці ніколи не згодяться на сьогоднішню східну границю, котра відтинає Східну Пруссію від німецького пня. Що до Мадярщини то небезпека лежить в агресивній політиці цієї держави. Масарик розуміє трудне положення Мадярщини і мінби в корисних умовах взяти під розвагу зміну східних границь Чехословаччини на користь Мадярщини. Одначе передтим Мадярщина мусілаби змінити свою тактику.

ДЛЯ ЗАБЕЗПЕКИ МИРА. На однім з останніх засідань загальних зборів Союзу Народів підписано врочисто конвенцію в справі фінансової помочи тим державам, котрим моглаби грозити війна. Конвенцію підписало 28 держав. Не підписали конвенції Німеччина, Італія й Мадярщина.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

УКРАЇНА Й ІТАЛІЯ

Саме появився у виданнях Всеукраїнської Академії Наук у Києві т. II „Збірника заходознавства“, а в нім незвичайно цікава стаття проф. д-ра Я. Гординського зі Львова п. з. Україна й Італія.* В статті тій автор дає огляд взаємин між Україною й Італією — торговельних, політичних, культурних — від найдавніших часів аж по 1914 р. Пригляньмося тим взаєминам ближче.

Початки звязків Української Землі з Італією сягають дуже давніх часів. Вже старі грецькі кольонії на побережжях Чорного й Азовського моря стикалися з Римською державою. З часом, за Нерона, Рим вмішується енергично в чорноморські справи. А в II—IV ст. кольонії ті (Ольбія, Херсонес) переходять навіть під римську зверхність. Взагалі вже в тих часах українська територія стоїть у живих торговельних зносинах з римським світом. Свідчать про се знахідки римських монет на українських землях: на Подніпров'ю, на Подністро'в'ю, на Волині й далі на північ. Знаходять їх не тільки поодинокі, а й цілими скарбами, навіть по кілька соток монет. Та всі ті політично-торговельні стичности з римським світом мали тільки посередний характер і тому вони позначалися тільки зовнішнім впливом на предків української людности (монети, посудина й ін.). Глибший вплив на Українців здобуває собі італійсько-романський світ аж тоді, коли українські племена посунулися ближче до меж Римської імперії, осідаючи над Дунаєм і над Чорним морем. Сталося се в чорноморсько-дунайській добі історії українського народу, в IV—IX ст. по Хр.

Вже в V і VI ст. словянські й антські (Анти предки Українців) дружини йдуть походом на Римську державу разом з гунськими, турецькими й аварськими ордами. Так антсько-українські племена увійшли безпосередно в круг також римської цивілізації, а се разом з культурними азійськими впливами дало почин сильнішому, ніж досі, культурному розвитку українських племен, що стають тепер загалом на чолі Слов'ян. Стикаючися з римським світом та оселяючися по його культурних осередках, набирають передові антські полки техніки й культури з перших жерел та являються посередниками між середземною, античною й орієнтальною культурою та своїми земляками. Між ними розвиваються воєнні організації, повстають ватажки, впливові династії, аристократія, королі. Приготовляються елементи княжої управи й дружинного укладу пізніших часів. Не маловажну роль грали тут також найрізніші духово-релігійні впливи — і в південних частинах української території велася цікава боротьба, в якій виступають: грецьке й римське поганство, культура, єгипетські, вавилонські, іранські, юдаїзм, офіційальне християнство й різні християнські секти. Сей цікавий культурний синкретизм доходить до свого вершка в VII—VIII ст., під охороною хозарської орди. Сі різнородні культурні стичности полишили глибокий слід у культурно-духовім життю українського народу. Вони схилили пізніших Українців, що прийняли візантійську ортодоксію, до толерантності супроти інших віроісповідань і спричинили, що українська духовна й матеріальна культура

не стала тільки відблеском візантійства а перетворилася у складну синтезу різнородних течій, перетворених доволі самостійно українським життям. Грецько-романський елемент, що з ним зіткнулася українська людність, вплинув між ін. також на українську устну словесність: на українську пісню, українські обряди, українські казки — на український фольклор взагалі.

Від IX ст. відносини на Україні дуже змінюються. Під напором різних орд українська людність відпливає на північ, відсуваючись від Дунаю й Чорного моря. Разом з тим настають глибокі внутрішні зміни на українських землях: формується Київська держава з князями на чолі, приходить християнська віра. Римська держава давно була розбита, в Європі прийшли до значіння інші народи й держави. Але звязки України з Італією не перервалися. Свідчить про се кольонії Італійців-купців у Києві, Тмуторокані й ін. місцевостях України в XII—XV ст.

З черги автор оглядає релігійні звязки України з Римом до 1596 р. Звязки ті зачалися дуже вчасно. Так ще далеко до хрещення Русі Володимиром християнство приходило до нас не тільки з Візантії, але й із Заходу, в римсько-католицькій формі. Так нпр. на просьбу кн. Ольги прислав цісар Отто I. у 961 р. для Київської Русі єпископа Адальберта, а за кн. Ярополка I зачало таки добре поширюватися християнство з західних жерел. Відома легенда про вибір віри Володимиром згадує й про його вагання в латинський бік. Легендарне забарвлення має також пізніше оповідання про присилку посольства папою Іннокентієм II до кн. Романа з намовою прийняти латинську віру та з обіцянкою помочи. Велику роль у релігійних звязках України з Римом відіграла Галичина як найдалі на захід висунена українська земля і тим самим виставлена найбільш на західноєвропейські впливи. Так уже 1207 р. папа Іннокентій III. висилає свого легата кардинала Григорія з припорученням, між іншим, також підготувати справу релігійної унії в Галичині. Та се посольство з різних причин (передовсім княжі міжусобиці) не мало успіху. Справу унії відновив угорський король Андрій, що після окупації Галича 1214 р. віддав його своєму малому синові Кольоманови та задумав скріпити нові відносини унією галицької церкви з Римом. Тому Андрій звернувся до Іннокентія III з проською поручити острогомському архієп. Іванови коронувати Кольомана на короля Галичини, заявляючи рівночасно, що Галичане готові злучитися з римською церквою під умовою береження їх обряду. Папа прийняв лист Андрія радо і в зимі 1215—16 р. відбулася коронація Кольомана. Тоді то арх. Іван відібрав від Галичан присягу вірності папі, запевняючи ненарушеність грецького обряду. Була се перша справжня церковна унія на Галицькій Землі. Але унія та з прогнанням Угрів з Галичини 1219 р. упала. Одначе заходи коло об'єднання України з Римом не припинялися. Так на першій соборі в Ліоні 1245 р. бере участь київський митрополит Петро Акеревич. В 1245—47 рр. переговорює з кн. Васильком і Данилом а між ін. в справі унії папський посол Плано Карпіні. У висліді кн. Данило прийняв унію та одержав від папи королівську корону. З упадком державної самостійності України змагання до церковної унії не пере-

риваються. Так у 1418 р. руський митрополит Григорій Цамблак бере участь у соборі в Констанці. Так бере участь на соборі у Фльоренції руський митроп. Ізидор, котрий і приймає в 1439 р. унію з Римом. Та і тепер унія не вдержалася на Русі тривало. Вкінці в 1596 р. прийшло до заключення унії в Берестю.

Далі автор оповідає про Венеціян, Пізан і Генуезців над Чорним й Азовським морем, що з упадком Візантії заняли місце давних чорноморських кольоній. Мало се місце в XII—XV ст. Одним із важніших артикулів італійської чорноморської торгівлі були невольники. Венеція й Генуя були в XIV—XV ст. найбільшими торговищами невольників, між якими було багато й українських, достарчуваних Татарами. Українські невольники стрічаємо у Венеції вже 1328 р., а в 1393—1491 рр. відбулося там 150 торгів живим товаром. Головними експортними місцями для тих невольників були Тана й Кафа. Ціни невольників в Італії йшли в XV ст. постійно в гору. Тоді плачено по 16—50 дукатів за невольника, найдорожче за руських невольників. Ще вище плачено за невольниці, найвище 87 дукатів; їх цінено за красу. І власне в XV ст. зявляються на італійських торгах великими масами руські невольники, передовсім невольниці. Упадок чорноморських італійських кольоній у 1470-их роках завдав останній удар тому торгівлі. Та на тім не кінчається торговельні звязки України з Італією. Турецька небезпека, що почала загрожувати морській торгівлі Італійців, притривоговала їх шукати сухопутного торговельного шляху. Шлях той ішов через Волинь і Галичину. Генуезькі купці привозили сюди зі сходу різне коріння, шовк, вина, а з Фляндрії славні фляндрийські сукна. В XIV ст. знаходимо шовк Фаттінаті в Коломій. В XV ст. повстає генуезька кольонія у Львові. Львів стає посередником у торгівлі між італійськими чорноморськими кольоніями і німецькою Норимбергою. Одначе не тільки Італійці прибували на Україну. Також з України удавалися вже з давніх часів різні люди до Італії — передовсім на науку.

З упадком політичного життя України перериваються й безпосередні політичні звязки України з Італією. Вони відновляються з відновленням того політичного життя за козащини. Так в 1-ій пол. XVI ст. венецький посол Джьованні Тьєпольо хотів довести до козацької диверсії проти Турків на Чорнім морю. В справі протитурецької ліги приймав у червні 1650 р. гетьман Богдан Хмельницький венецького висланника дон Альберта Віміну. Ще раз виступає Венеція у звязку з Україною 1686 р. за гетьмана Самойловича.

Окремий розділ присвячений оглядові подорожей Італійців по Україні до XVIII ст. Подорожі такі відбули й описали: Плано Карпіні (1245), Марко Поло (1271), Рікольд де Монтекроа (1296), Бальдуччі Пеголетті (1335), Люкіно Аріго (1374), Джозафа Барбаро (1436), еп. А. Граціані (1565 і 1573), Франческо Асцентіні (1601), Альберт Віміна (1650) й ін.

В VII-ім розділі йде мова про Українську легенду та казку у взаєминах та паралелях з Італією. Що італійські легенди діставалися вже від дуже давніх часів на Україну, про се свідчить найкраще поширення й спопуляризовані легенди про такого загально відомого на Україні святого, як св. Миколай, котрого мощі в 1087 перенесено до південно-італійського міста Барі. Оповідання про сю подію, написане в Барі по латинськи, дісталася дуже ско-

Проф. Я. Гординський: УКРАЇНА Й ІТАЛІЯ. Огляд взаємин до 1914 р. (Всеукраїнська Академія Наук: Збірник заходознавства. Т. II. Харків—Київ, 1930. Ст. 1—69).

ро на Україну. Популярним у старій Україні став також італійський святий Климент. Є паралелі між українською устною релігійною поезією й італійськими т. зв. покайницькими мотивами: плачі Марії, шукання Христа й ін. До тої літератури належать також популярні на Україні „Листи небесні“ й „Сни Богородиці“.

Розділ VIII присвячений оглядові впливів гуманізму та італійського мистецтва на Україну. Вплив гуманізму слідний на Україні від XVI ст. Був се вплив або безпосередній — студії в Італії українців, читання італійських книжок, особисті зв'язки з Італійцями й под., — або посередній через Чехи, Польщу, Угорщину, Німеччину, Францію й Швейцарію. Так уже в 2-й пол. пробував в Італії галицький учений Юрій з Дрогобича, що в 1483 р. видав навіть у Римі книжку в латинській мові. Се перша відома досі друкована книжка автора з України. Вплив Італії на українське мистецтво є одним із найцікавіших розділів в італійсько-українських взаєминах. Вплив той починається вже значно раніше, може ще в X ст. Се візантійсько-романський стиль на Україні. Так нпр. пляни старих мурованих церков у Переяславі, Чернігові, Острії з одним прямокутним кораблем та абсидою по середині західної стіни й куполом безпосередньо на стінах нагадують італійські баптистерії, а в XIII ст., в добі романського будівництва, стрічаємо на Україні рослинний орнамент, подібно як в Італії. Дещо пізніше 4-кутна вежа біля Холму нагадує сучасній зруйнованій вежі в околицях Риму. З інших віток мистецтва славні й прегарні мозаїки в церкві св. Софії в Києві наближаються до мозаїк в Палермо й Монреале. Колиж від XIV і XV ст. на зміну романському стилеві на Україні поширюється готичний стиль, то той український готик дуже зближується до італійського — в противності до європейського готику взагалі. Від 1-ої пол. XVI ст. бачимо на Україні вже ренесанс. Разом із тим дуже зростають впливи Італії на Україну та тісний зв'язок із нею. Тоді також, із кінцем XVI ст., занесли до Польщі італійські музиканти новий 14-ти струнний інструмент, подібний до лютні; була се т. зв. пандора, що обогатившись короткими струнами вже на українському ґрунті, перемінилася в славну українську бандуру, під якої акомпанімент українські кобзарі співали українські безсмертні думи. Безпосередні зв'язки з Італією показує малярство Закарпатської Русі XIV—XV ст. Сам ренесанс дістався на Україну безпосередньо з Італії, з Ломбардії. В XVI ст. знаходимо італійських мистців у великій числі по містах Галичини, де вони будують різні більші й менші будинки. Вони відбудовують спалений 1527 р. Львів і змінюють його давній готичний стиль ренесансовим. Зі Львова розходяться вони по провінції й їх сліди бачимо в Перемишлі, Старім Самборі, Поморянах, Бережанах, Тернополі, Єзуполі й ін. В міських актах вони виступають найчастіше під українськими іменами, наданими їм цеховими товариствами при вступі до могоричу. Найвизначніша пам'ятка по них Волоська церква у Львові, що її будували в XVI—XVII ст. Італійці: зразу (1559 р.) Петро Італієць з Люгано, але ся церква в 1576 р. згоріла; опісля (від 1591 р.) Паольо Романо, його тесть Капінос і Амброджо Прихильний із Валь Теліна в Енґандіні. Се одна з найкращих ренесансових будівель на північ від Альп. Вежа при тій церкві, побудована Італійцями: Петром ді Барбона й Павлом Домінічі, нагадує зовсім типову італійську кампанілю, найбільше славну вежу Сан Спіріто в Римі. Італійські впливи слідно на українським малярстві та на українським гравюрі XVI—XVII ст. Від XVII ст. опановує Європу і з нею також Україну бароковий стиль, що вийшов з папського Риму. Барок занесли на Україну такі самі Італійці. Барок опановує не тільки будівництво, але продирається й до інших ділянок мистецтва: у скульптуру, малярство й ін. На зміну барокка на Україні приходить рококо, а з кінцем XVIII ст. — класицизм. Вплив Італії бачимо також на українській музиці та співі XVIII—XIX ст.

В розділі IX автор обговорює вплив Італії на українське письменство XVI—XVIII ст. Українські письменники XVI—XVII ст. користають часто з писань Італійців, як про се свідчать уже самі їх цитати та згадки (Петрарка, Енеас Сильвій, Бокаччо, Макіавеллі, Дж. Бруно й ін.). Деякі з українських письменників студіюють в Італії. До найвишніших між ними належить відомий письменник і діяч XVIII ст. Теофан Прокопович, що після укінчення київської Академії вступив до Василіян, прийняв унію та виїхав на студії до Риму. Вплив Італії слідний в писаннях Прокоповича, як в його поезії, в драмі „Владимир“ й ін. Від кінця XVII ст. подибуємо чим раз більше українців, що шукають поглиблення свого образования в Італії. З того часу маємо кілька українських описів подорожей по Італії. До найвишніших таких подорожників належить Василь Григорович Барський, що на поч. XVIII ст. звідав Венецію, Падую, Феррару, Болонью, Анкону, Барі, Лоретто, Неаполь, Рим, Флоренцію й ін. італійські міста.

Зв'язки України з Італією не перериваються і в XIX—XX ст. Автор згадує про участь австро-українських полків у різних боях в Італії або з Італійцями. Бої ті оспівали й описали поодинокі українські письменники, як Антін Могильницький, Микола Устиянович, Осип Федькович й ін. З Італією зв'язані також П. Куліш, М. Драгоманів, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, П. Карманський й ін.

В окремих розділах автор дає перегляд латинської літератури на українським ґрунті та італійських слів в українській мові.

У висліді автор доходить до таких загальних висновків:

1) З політичного боку вплив Італії на Україну був переважно неприязний.

2) В торгівлі з Україною мала Італія все великі користи.

3) В релігійнім життю України вплив Італії вносив свіжий фермент і причинився до зближення України з Заходом Європи.

4) З культурного боку Італія впливала переважно користно на Україну.

Вкінці слід відмітити, що в зреферованій отсе праці автор опирається також на статтях, друкованих у „Новій Зорі“, і часто цитує наш орган.

— 0 —

Замало їм людської крови

АТЕ доносить: Головний прокуратор СРСР Криленко в довшій промові сказав, що „спеці“, інженери й інші представники інтелігенції все будуть ворогами радянського устрою. Неприємні контрреволюціонери, заявив Криленко, часто підписують заяви повної лояльності й осуджують контрреволюцію, але роблять се тому, щоб маскувати свою саботажну роботу. Тому, сказав Криленко, треба приміняти терор, бо тільки терором можна усунути широкі круги інтелігенції і примусити її виречися скритої боротьби з СРСР. Виступ Криленка уважають заповідю нових репресій у відношенні до інтелігенції. В багатьох більшовицьких установах знов почали „провірювати“ політичні переконання радянських урядників і усувати „неблагонадійних“.

НОВИНКИ

Знана письменниця, Олена Пчілка Косачева з Драгоманових померла на Україні в 81 році життя.

ВПреосв. Митрополит Шептицький знов у Варшаві. Вівторок рано прибув до Варшави ВПреосв. Митрополит Шептицький, щоби взяти участь в VIII міжнароднім конгресі представників комітетів поборювання торгівлі живим товаром. Другий приїзд Митрополита, як подає польська преса, викликав велике зацікавлення. Кружляють поголоски, що Митрополит прибув так як і попередно в зв'язку з подіями на терені Схід. Галичини і що буде старатися о авдієнцію у марш. Пілсудського.

Нові православні єпископи на Волині. Архиепископська православна катедра на Волині мала бути обсаджена Українцем, однак архієпископом в Луцьку став еп. Симон, москаль з походження й культури. Його вікарим має бути іменованний архимандрит Дамаскин, дотеперішній настоятель Почаївської Лаври, також Москаль. Коли до цього додати призначення на віроісповідного референта у воєвідстві москаля Голубівського — розгром української православної церкви на Волині очевидний. („Діло“).

Відчинення укр. приват. школи в Станиславові. Приватну укр. народ. школу в Станиславові, котру недавно замкнуто, наново дозволено відчинити під умовою, що усунеться з неї п'ять учительських сил (більшу часть!) Вже перед роком домогалася шкільна влада усунення зі школи двох учительських сил. Одна з них була донькою дуже бідної вдовиці, що маючи 10 дітей мала в тій дочці головну свою підпору. Причиною того домагання було, що брат її був декому немилий, хоч сестра не мала з тим усім нічо спільного. Але Кружок школи милосердячися над бідною родиною і признаючи чесну працю учительки, задержав її в своїй службі. А другий учитель, будучи директором, віддавав школі добру прислугу. І ось для рятування школи Кружок мусів тепер з жалем попрощатися аж з 5-ма своїми учительськими силами.

Святочна академія в честь Омеляна Поповича відбулася в неділю 5 жовтня заходом „Учительської Громади“ і рідношкільного вчителства львів. народних шкіл. Бл. п. Омелян Попович був маркантною постаттю серед нашого народнього шкільництва і положив великі заслуги на педагогічному, громадянському й освітньому полі на Буковині та в Галичині.

До Варшави прибув брат японського мікада з жінкою в неофіційнім характері.

Конгрес словянських лікарів. В Спліті в Югославії відбулося інавгураційне засідання конгресу словянських лікарів. Міністр публич. здоров'я Прека, вітаючи гостей висловив побажання, щоб конгрес став нагодою для закріплення приязни країв, які вони представляють. Опісля вислано чолобитні телеграми до кор. Александра, през. Масарика й през. Моціцького.

З Москви до Столпців на осях вагонів. На стації Столпці, по прибутті міжнароднього поїзду Москва-Париж знайшли двох 15-літніх хлопців, які приїхали з Москви, відбувши цілу подорож на осях вагонів. Вони кажуть, що втікли з Москви, з виховного заведення, де панує голод і нужда, до Польщі, в надії, що найдуть тут якусь працю.

Кровава різня в Китаю. Місто Лі-Гсіен в полуд. част. провінції Кан-Су цілий місяць облягали бандити. Мешканці боронилися, але по 4 тижнях примушені голодом піддалися. Бандити вдерлися до міста, вимордували 8000 мешканців, залишаючи тільки молоді дівчата, які забрали зі собою.

Біржа

Доляр ам. 8.97 зол.

ЗБІЖКА (за 100 кг. льоко стація надан.) Пшениця дв. 24.00—24.50, пшениця с. 21.75—22.75, жито д. 15.50—16.00, жито сел. 14.75—15.25, ячмінь на мливу 15.25—15.75, ячмінь дв. 17.50—18, овес гал. 15—15.50, кукуруза 25—26, фасоль біла 35—40, фасоль колір. 00—00, фасоль краса 33—36, горох $\frac{1}{2}$ Вікторія 24.50—26.50, горох пільн. 18.00—20.00, бобик 21.00—22.00, вика чорна 22.25—22.50, вика сіра 00—00, гречка 21.50—22.00, люпинь 57.75—58.75, конюшина червона 120—130, лен 45.00—46.00, сіно прас. 8.00—9.00, солома прас. 4.50—5.00.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Вдова по священику маюча на удержанню четверо дітей, до того хвору від двох літ на стовп хребетний дочку, просить о ласкаві жертви на купно ортопедичної шнурівки, без якої хвора мусить лежати в гіпсі, що є великим тягарем для неї і нещасної матери. Сама вдова не всім спромочилась на туюж шнурівку, яка коштує около 500 зол. Молитви вдови і сироти будуть щирою подякою за ласкаві жертви, які проситись слати на адресу: Адміністрація „Нової Зорі“, (для вдови в Новім Санчі). 802 2-2

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування і винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. — Тел. 65-73. 2-5

Купуйте книжки!

в Адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ“ можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Христ. Організації

Ч 1. Основи соціології	3— зол
Ч 3. Спіритизм	2— „
Ч 4. Життя св. Кирила і Методія	0 80 „
Ч 5. Секти й сектанти	0 60 „
Ч 6. Петро, перший уніяський митрополит України-Руси	1 50 „
Ч 7. Греко-кат. Церква	0 95 „
Ч 8. М-р О. Назарук: Преса	3 00 „
Ч 9. Борці за Церкву — св. Павло	2— „

свій до свого! свій до свого!

ПЕРЕПЛЕТНЯ

Петра Подоляка

ПОВІЛЬШЕНА і ПЕРЕНЕСЕНА
з вул. Жовківської 28. на вул.
ТРЕТЬОГО МАЯ ч. 11.

Виконує всілякі переплетні роботи, як оправи Євангелій, Службеників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі накладки :::: до брошуровання. ::::

Поручається ласкавій дальшій увазі.

736

7—?

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є неумолима і щорічно без різниці пола, віку і стану, скошує мільйони людей. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого іта томлячого кашлю і т. п. приміняють лікар „Balsam Thiocolal-Age“ Гонсецького, що влекшує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживається за порадою лікаря. Продають аптики. 769 10-10

Союз Кравців Львів Личаківська 15.

під управою ПІРКОВСЬКОГО ЯКОВА й ПАВЛА ЛІЛЯ поручає всякі мужеські одяги, для Всч. Духовенства реверенди, папістики по конкуренційних цінах.

708 22—32

„Свій до свого“.

Оплата за 10 дневний побут на час пороуду

В САНАТОРІЇ „VITA“

Львів, вул. Листопада 22.

7896

Тел. 73-03, 77-07.

5-6

т. зн. повне удержання з послугою із помічю акушерки. — Породова саля. — Догляд рутинованої доглядачки та медіятри при немовляти на окремій салі в комфортабельній кімнаті

в 2 особовій II. кл. 270— зол.

2 особова I. кл. 306— зол.

Окремій покій 850— зол.

Вільний вибір ординуючого лікаря.

ФУТРА жіночі, мужеські готові — на замовлення, як також всякі перерібки на догідних місячних сплатах поручає і виконує

709

М. МОШУМАНСЬКИЙ

22-30

Львів, вул. Боїмів, 1. тель. 10-11

Приймає футра до переховування.

НА РАТИ: ліжко залізне ку-

хонне 14 зл., сітко-

ве 40 зл., умивалка 5 зл., ліжко

мосяжне 200 зл., матраци:

3 подушки 30 зл., волосінні 75 зл.

Отоманки гобелінові 55 зл., Ка-

напки гобелінові 55 зл., як також

приймає перерібки **ФАБРИКА**

ЗАКС, ЛЬВІВ, ЛІНДОГО 6, ТЕЛ. 79-99.

790

5—24

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ І ВЖЕ МОЖНА КУПИТИ

ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ КАЛЕНДАР „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ НА РІК 1931

У зложенню календаря приймали участь найкращі наші агрономи, фахівці всіх ділянок сільського господарства та наші господарі-практики. — 300 сторінок друку, 150 ілюстрацій, 90 статей зі всіх ділянок сільського господарства: господарської політики, хліборобства, луківництва, садівництва та городництва, лісівництва, плекання сільсько-господарських тварин, птахівництва, сільсько-господарської ветеринарії, пасічництва, шовківництва, рибальства, меліорації та комасації. сільсько-господарського промислу і т. п. — Календар „Сільський Господар“ це найкращий дорадник для наших господарів, які через розумну господарку бажають дійти до добробуту. — Ціна календаря зол. 3-50. З поштовою пересилкою, звичайною — зол. 4, а порученою зол. 4-50. Хто замовить 10 примірників, дістане 1 примірник (одинацятий і пересидку даром! — Замовляти можна у всіх книгарнях, Повітових Союзах Кооператив Філій і Кружках „Сільського Господаря“ та в Товаристві „Сільський Господар“ у Львові вул. Зіморевича 20. I. п.

797 2—?

Обува на сезон літний!

жіноча, мужеська і діточа по знижених цінах продає склад обуви

„КРАХА“ — Львів, Галицька 15. Дешево, бо в подвір'ю!

694

23-25

КОСИ

стирийські з гаранцією,

ТОМАСИНУ

бельгійську і німецьку,

ВУГОЛЬ,

всякі господарські машини

745

замовляйте в **Спілці Українських Агрономів**
Львів, Собеського 28. Цінники і оферти даром.

9—15

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиждень: в четвер на 4 ст. під нехило на 8 ст.
Адреса: Нова Зоря,
Львів, ул. Кюльєвича
ч. 8. II. пов. - Тел. 4-02.

Підписка в країні:
14-річно 6 дол. місячно
2 дол. За кордоном
1/4 1 амер. долар. —
Що числа 25 сот. —
Конто П. П. І.
Краків 405.867.

Що діється в нашій країні

Ревізії й арештування.

У Львові арештовано Романа Сушка. Польські часописи подають, що він нібито мав бути краєвим командантом УВО на місце Головінського. — В Тернопільщині арештовано під закидом підпалів Павла Стадника б. уч. VII. кл. гімн., Ярослава Дунака б. уч. VII. кл. гімн. та Василя Грицину. — В Городенщині переведено ревізії в цілім ряді сіл: Серафінцях, Стрільчу, Вербівці, Вікні, Тишківцях, Незвисках, Ісакові, Корневі, Колінках, Семенівці і Петрові. Мали знайти

незаконну літературу. Ревізії переведено теж у о. Стефановича, пароха Кут (Станіславівщина), о. Гаврилюка, пароха Тишківця, біля Надвірної, перевели ревізію й арештували о. Німого, пароха в Скоморохах Старих. Арештованого відставили до в'язниці в Бережанах. Ревізію перевели також в Стрільчу у о. Стрільчика. — З Бучаччини доносять про карні експедиції війська в 12 селах здовж ріки Стрипи.

—0—

За що обжаловані 6. послі

Яка кара може їх зустріти?

Польська преса доносить, що 12 послів „центролівиці“, між ними Вітос, Дембський, Ліберман і Корфанти, будуть обжаловані з арт. 101 карного кодексу російського: приготування до злочину, передбаченого в арт. 100. Арт. 100 постановляє: Винний замаху на устрій держави, устійнений шляхом засадничих законів, або на цілість її території, підлягає карі тяжкої безтермінової в'язниці.

Коли замах відкрито відразу і здавлено без ужиття надзвичайних засобів, кара виноситься до 15 літ тяжкої в'язниці. Коли ж замаху була насильне усунення членів уряду також без зміни устрою, кара виноситься 10 до 15 літ тяжкої тюрми. Під замахом належить розуміти вже усилювання того злочину. Група українських послів, що сидять в Берестю, буде обжалована за злочин з арт. 100.

—0—

Бомбовий замах на марш. Пілсудського

Урядове повідомлення.

ПАТ доносить: У Варшаві ув'язнено 5 членів ППС (Поль. Партії Соц.) під закидом плянування індивідуальної тер-

рористичної акції проти марш. Пілсудського.

—0—

Що пише про замах польська преса?

Польська преса доносить: Замах на марш. Пілсудського мали виконати члени міліції ППС., зорганізовані в т. зв. „пятки“. Проект замаху повстав по 14. вересня. Головно мав його приготувати Петро Ягодзінський, котрий літ тому 18 довершив бомбового замаху на рос. ген. губернатора Скаллона. Він вибрав собі 2 „пятки“ з боївки ППС. і відбув з ними ряд нарад, головну 10. X. в помешканню Горгольової при вул. Лешно, 55, котре лучиться з льокалем орг. металевих робітників. На тих зборах Ягодзінський заявив, що треба кинути бомбу на одну з визначних осіб. Один з присутніх запитав: „Чи на того з вусами?“ Ягодзінський відповів: Так. Замах мав бути так уряджений, що на

авто, яким їде маршалок, мала бути кинена бомба. Однак замаховців слідила поліція вже від кількох днів і марш. Пілсудський здержав свій виїзд. Повідомлені про те замаховці відложили свій плян. Дня 13. с. м. повідомили про те публіку столиці надзвичайні видання. На вулицях запанував незвичайний рух. По год. 10 веч. марш. Пілсудський переїхав відкритим авто головними вулицями Варшави в товаристві одного ад'ютанта. О год. 11 вночі поінформовано в тій справі чужих кореспондентів на пресовій конференції в Міністерстві Внутрішніх Справ. Ув'язнені називаються: Ягодзінський, Рачинський, Бялковський, Пужицький, Синовецкий, Трохімович, Хрущівський і Пшепастьнік.

—0—

Ватикан за Паневропою

Під таким заголовком приносить „Нае Фрае Прессе“ таку депешу. Ватикан виступає тепер в обороні паневропейських плянів Бріяна. Вступна стаття „Оссерваторе Романо“ узагальнює те становище. Він пише: Терпіння бідної Ев-

ропи накинута їй одинокий лік, який остав, коли вона не схоче загинути — тісну співпрацю європейських правительств на всіх областях міжнародної діяльності.

—0—

Король вське подружжя і диспенза

„Оссерваторе Романо“ доносить, що дочка італійського короля Йоанна, котра має вийти заміж за болгарського короля Бориса, не одержить диспензи, ко-

ли молода пара не зобов'язеться охрестити і виховати по католицьки всіх дітей, навіть престолонаслідника.

—0—

Центролівиця розлітається

„Хвіля“ пише: З різних сторін доносять про розлом серед центролівиці. М. і. доконався розлом у „Визволеню“ в окрузі сандомірській і Плоцку. В Сосновці розлом серед ППС. Причиною розломів серед селянських партій має бути се, що не заспокоєно кандидатських апетитів. На варшавському терені боротьба між сецесіоністами і правовірними в „Хлопській Партії“ триває далі, наразі безкровна, бо на комунікати, які

щоденно оголошують обидві сторони. Комунікат управи „Строїництва Хлопського“ називає розломовців Каравана й Ковальчика платними інструкторами. Йому ніхто не дивувався, що пішли на легкий хліб до санації. В Кракові на Окружній Зїзді П'яста має бути ухвалена резолюція про усунення з „П'яста“ Вітоса, Керніка й Грушки. Такий самий зїзд мав наради в Замостю, де радило „Визволене“.

Хочете чи не хочете Ваші будинки мусять бути обезпечені на повну вартість. Якщо їх добровільно не обезпечите в 1/3 часті в Т-ві взаїмн. обезп. „Дністер“, то ПЗУВ примусово стягне від Вас премію і від цієї 1/3 часті, отже разом від цілої обезпеченої вартості будинків. Тому сповніть цей народний обов'язок і бодай 1/3 часті премії заплатити в Т-ві взаїмн. обезп. „Дністер“.

ПИШИТЕ ДОКЛАДНУ ПРАВДУ!

„Dziło“ uśmierciło i pogrzebało żywego proboszcza.

Під таким заголовком принесла польська преса вістку ПАТА про мниму смерть о. Е. Мандзія, пароха Богатковець, пов. Підгайці, подану „Ділом“ в ч. 224 (відки й ми ту вістку перепечатали). ПАТ, Польська (урядова) Агенція Телегр. подає, що та вістка зовсім неправдива й обчислена на підбурювання населення, бо о. Мандзій живе і його здоров'я ніколи ніщо не загрожувало.

Річ ясна, що ред. „Діла“, як кождо іншу редакцію, міг хтось підвести й тому вона напечатала неправдиву вістку. В таких випадках звичайно подається, коли це можливо, ім'я того, хто вводить в блуд редакцію, бо неправдиві інформації спричиняють великі шкоди і пресі, як виразови публічної opinii нації, партії, чи групи, і справі, яку хочеться боронити. Така одна неправдива вістка, відповідно використана, подає в сумнів сто правдивих вісток й утруднює пошкодженням доходження їх прав перед властями.

Ми взагалі нарід без голосу, бо не маємо преси. Як одна ластівка не становить весни, так оден деньник не становить преси, а органи, котрі не виходять щоденно, в сих часах до преси не рахуються. На такі органи в світі уваги не звертають, вони що найбільше можуть служити для домашнього обходу й ніякого впливу на освітлення фактів і подій в очах світа мати не можуть. Численна польська преса може подати багато неправдивих вістей (як пр. подала про о. Галібея, називаючи його підпалачем, зловленим „на горячій учинку“), се їй так не зашкодить у світі, як нам, коли у нас появиться одна неправдива вістка. Чому? з тої простої причини, що в великім шумі, який творить багато польських щоденних органів, все невинне для тих органів скоро затирається і забувається. Зрештою нема нікого, хто проти них використав би перед чужими неправду, яку вони голосять. На те треба спеціальних кореспонденційних бюр і зв'язків з чужими кореспонденційними бюроми. Ми того не маємо. Вся українська преса в боротьбі з польською така бідна, як дитина в боротьбі в велитнем. Отже не треба себе ще більше обіднювати подаванням неправдивих вісток.

Недалеко від неправдивих вісток відбігли й вісти недокладні змістом. Взагалі у нас не вміють збирати матеріалів, які потрібні до оборони перед надужиттями. Над відповідно зібраним, правдивим матеріалом ніяка влада не може зовсім перейти до дневного порядку. Тимчасом матеріали, які присилають до наших редакцій, часто мають в собі більше висловів обурення, ніж поданих фактів. Тай ті факти, що є, описані так недокладно, що часто нема навіть з чим удатися до ніякої влади в цілі інтервенції. Матеріали приготівляються так, що

ФУТРА

дамські найелегантніші
як також шкурки різної
сорти по сегорічних дубах,
же з низьких цінах,

795

порукає

9-10

ГОРОВОЦІ і С-ка

Львів, Краківська ч. 4, тел. 54-12.

мусить бути подана місцевість, де щось сталося та почта, суд і староство, до котрих та місцевість належить. Далі треба подати день, місяць і рік, коли наступила описувана подія, а не зле подати й години, в яких тревала. Далі треба описати в порядку подію, без ніяких кваліфікацій, бо кваліфікувати має суд, що се таке було. Треба докладно подавати не тільки назвиска, але й імена пошкодованих та їх адресу (можна прикінці подати адресу, нпр.: всі замешкали там і там). При кождім факті треба подати, хто посвідчить, що так було (жінки, дівчата й молоді хлопці можуть також свідчити). Вартість ушкоджених річей найлучше ствердити через громадських таксаторів і подати. Відпис цілого документу треба собі оставити доконче. Коли можливо, треба старатися ствердити імена й назвиска тих, що робили надужиття. Коли се неможливо, зробити напевно, то лучше написати лиш загально, що се були за люде і до якого рода зброї належали.

Права мають тільки ті, що вміють їх доходити і беречи. Хто не доходить свого права, той не варт його мати. Отже треба списати всі події й доходити своїх прав, але все треба робити по правді.

АДОЛЬФ ГІТЛЕР

Преса приносить отсі біографічні дані про основника і провідника націоналістичного руху, котрий нароби́в тепер такого неспокою в Німеччині: Він уродився 30. квітня 1889. в м. Браунау (Горішня Австрія). Батько його був чловим урядником. Мати чешка. Про його молодість нічого невідомо. Не знати навіть, чи має він середню школу. В 16 р. життя вчився у Відні малярського ремесла, потому був субектом у крамниці. Щоб не служити при війську, втік до Баварії, кажучи, що не хоче служити в армії, котра не є чисто німецька. В часі війни вступив добровільно до баварської армії. В часі большевицької диктатури в Баварії був больш. комісарем, потому став офіциром „райхсвері“. Познакомившись з Людендорфом, оснував „Нац. соціалістичну німецьку робітничу партію“ і в р. 1923 урядив перший спортивний зїзд її ще нечисленних прихильників. Спортові свята скоро перемінилися в військові й Гітлер зачинає погрожувати „походом на Берлін“. Консервативне правительство Кара піддержувало його. Гітлер взяв участь у замаху стану, котрий не вдавсь. Гітлер утік. Його зловили й засудили на 5 літ кріпости. Та скоро його помилувано. Він виступив був навіть з партії, котру оснував. Якийсь час уважали його божевільним, бо він взивав, щоб палити всі німецькі місцевости в рурськім басейні для боротьби з окупацією. Гітлер бездержавний, бо як дезертер утратив право громадянства в Австрії, а ні одна німецька держава не дала йому досі права громадянства.

Дочасні добра се немов сірники, котрі служать нам до запалення світла. Та хто дозволить держити у пальцях горючий сірник, той попарить собі пальці. А хто дозволить займається дочасними речами, той випалить собі рану вічного осудження (Вейнгерт).

З польських церковних справ

I.

В біжучому році у релігійному життю Польщі зазначилися три важні події: Зїзд польського єпископату у Варшаві в лютім с. р., Евхаристійний Конгрес у Познані і Синод польського духовенства львівської архієпископії, який відбуто в кінці минулого місяця. Єпископський зїзд і Евх. Конгрес мали на меті призадуматись над теперішнім положенням католицизму в Польщі та й поглибленням релігійного життя у народі. Сими справами займався і львівський Синод в злуці з проблемами актуальними на терені Сх. Галичини.

Варшавські і познанські наради єпископів, видані ними комунікати, врешті голоси преси, яка заговорила з сеї нагоди, кидають ярке світло на теперішній стан надмірно розреклямованого польського католицизму. Стверджено там, що в народних масах поширюється в жакливий спосіб релігійний індеферентизм, — що кріпшає чисельно і активно сектарство, а моральна гангрена затроює душу молоді і втискається у родинне життя.

І так невисокий урівень моралі міського і сільського населення передовсім в російській займанщині і на Мазурах ще більше змалів унаслідок воєнної тучі, що кілька разів перевалилася над польськими землями.

Великими болячками на організмі релігійного життя в Польщі є секти. Не згадуючи вже дрібних, з заграниці імпортованих сект: годурівців, дослідників св. Письма, баптистів, штундистів і т. д., має Польща власну схизму в виді маріавітизму і живоцерковщини під назвою „народного костела“. Маріавітизм нині це вже не переходова і хвилева душевна аберація якогось гуртка релігійних фантастів, але чисельна й оформлена секта з власною єрархією, догматикою, аскезою, церковним устроєм, власними школами і харатативними інституціями. Засліплення і закатервачення Маріавітів обявляється щораз більшою ненавистю до св. Церкви. Зі стидом і болем дивилися католики на мерзку сцену, як голова маріавітизму виходив з суду, де перед світом ухилено рубець маріавітського багна, а темний, сфанатизований народ, падав навколішки і цілував край ризи того дегенерата. Вправді нині маріавітська секта вже так не ділає на маси, як це було з початку, але всетаки заманює в свої сіті непросвітні одиниці з простолюддя.

Щодо „народного костела“ то поширюється він переважно в промислових центрах. Це не тайна, що вплив польського кат. духовенства на робучий пролетаріат — мінімальний. Цего не треба й доказувати. Про релігійну орієнтацію робітництва свідчить його громадна приналежність до соціалістично-комуністичних партій.

Польські католики зажурені особливо долею шкільної і доростаючої молоді, серед якої безкарно поширюється неморальні, деструктивні, прямо атеїстичні доктрини. Загроза положення стає більша, коли зважити, що багато вихованців не має ніяких християнських засад, але й противиться введенню їх в життя молоді. Ось що читаємо в збірнім єпископським письмі з 7. II. с. р.: „Від якогось часу почали обявлятися в справах, що торкаються шкільної молоді, занепокоючі змагання чинників, які впливають на вироблення духа молоді... Крім цього в моральній царині тривожить поручення міністерства освіти писателя (Каден-Бандровського — Ред.), знаного зі своїх деструктивних поглядів на приватну і публичну мораль як прелєгента молоді... Такі прояви доказують, що державні чинники змагають надати шкільному вихованню як не безрелігій-

ности, то якоїсь мрачної релігійности і віроісповідного сімультанізму“... А кс. Примас Польщі писав у минулому році (9. 9. 1929) у своїм посланні до народу: „Не за сю або ту подробицю ведеться боротьба, але за цілість і будучність християнства... Отже боротьба з наукою релігії і світська безрелігійна школа... Розпрямлення і заглада родини... Вищипання християнства з усіх царин життя“.

Як бачимо, польські духовні круги свідомі небезпеки і кладуть гать тому лихові, яке нині мутними потоками розливається по всіх ділянках духового життя.

К. П.

ПЛЕБІСЦИТ В ПОЛЬЩІ

Факт, що на першій місци державної лісти ББ стоїть ім'я марш. Пілсудського, викликає в пресі багато шуму. Численні голоси преси з того приводу можна поділити на дві часті. Опозиційна преса бачить у тім факті доказ розлучливого положення урядового табору. Нпр. вшехпольський „Льв. Курер Поранни“ пише: ББ хоче в той спосіб приспорити не популярности, — бо того їй ніяке санаційне назвиско вже не забезпечить, тільки страху, щоби в той спосіб впливати на трусливих. Се останній атут санації, котрий їй нічого не допоможе, коли вибори будуть чисті. А коли ні, пише „К. Л.“, тоді резерва буде також змарнована, бо буде до краю забрукана. — Преса проурядова пише так: Марш. Пілсудський провадить виборчу лісту ББ. се доказ, що він не ворог парламентаризму, ні сойму, як інституції. Його острі виступи зверталися тільки проти способів праці сойму і проти розуміння посольських обовязків. В часі попередніх виборів кандидати опозиції говорили часто виборцям, що вони за Пілсудським, а проти ББ. Тепер, коли Пілсудський стоїть на чолі лісти ББ., не зможуть уже того говорити. Тепер вибори матимуть характер плебісциту в Польщі: суспільність скаже, чи вона за марш. Пілсудським, чи за партіями, котрі його поборюють, і котрі правила Польщею до 1926 р. Головне виборче гасло ББ.: на права конституції.

Жиди про побіду Гітлера

Сіоністичний журнал „Розсвіт“ пише: Гітлер одержав 107 мандатів і що ще важніше 6 мільонів голосів. Є над чим задуматися. Сам факт, що в цивілізованім краю шість мільонів горожан голосувало за ідеологією майже отвертого, погромного антисемітизму, — вже сам собою представляє велике потрясіння засади рівноправности. Той факт мусить відбитися на практиці життя. Німецьке жидівство очікують тяжкі часи. Головне значіння побіди „гакенкрайцдерів“ в тім, що се лекція. Ось вислід сотки літ асиміляції, сотки літ святої вірности Жидів німецькій справі, вкладів, які робили Гайне, Берне, Лясаль, Ратенав, жидівських могил з 1849, 70—71, 1914—18 рр. Кудиж іти далше? Більше засимілюватися з місцевою культурою вже неможливо, хіба прийняти хрещення, та гітлерівці не рахуються і з хрещенням. І відповідь на те все — не погром устроений хуліганями, а 6 мільонів голосів спокійно й обдуманно відданих на погромників“.

Жидівська „Нає Вельт“ пише: Найстрашніше се те, що вся молодь, допущена в сім році до виборчих урн, голосувала на партію, котра має в своїй програмі точку про вигнання і знищення Жидів. Се значить, що будуче покоління в Німеччині, судді, учителі, учені, будуть люде вже з молодости переняті антисемітизмом... За пару місяців та кож австрійські Жиди стануть перед таким самим проблемом як і німецькі.

Г. ФЕРРЕРО

Вавилонська Вежа

II.

Закони, що їх установили Росія і Прусія для викорінювання польськості, ясно стверджують безуспішність такої політики. Передовсім міродайна німецька невдача. Німці могли у викорінюванні послугуватися дуже високою культурою; коли сила змоглаб допомогти інтелігенції у викорінюванні старої мови, то повинна була в тім випадку одержати світлу перемогу. Та покористування нею тільки зменшило чар, який булаб німецька культура викликала в польських умах, колиб була явилася без хороводу дозорців і жандармів.

Всім відомо, що кождий чоловік учить рідної мови без спеціальних труднощів, бо вчиться помалу; тимчасом наука чужої мови це тяжка і нудна праця, що вимагає дуже інтензивного зусилля волі. Коли сьогодні багато людей робить це зусилля, то тому, що їх пхає до цього інтерес або жажда: жажда науки, або погоня за зиском. Наївно припускати, що мільйони людей згодяться на цю працю без жажди або інтересу, тільки внаслідок звичайного онесмілення. Народи змінюють мову, але дуже помалу і коли бачать в цьому дійсну користь. Та зміна відбувається завжди протягом часу, в котрій більшість говорить обома мовами, старою, котру закине й новою, котру прийме. „Двомовна Апулія“, каже Горацій, це значить, що в його часах грецька мова в полудневій Італії вимирала. Те саме явище, що повторювалося, бачимо в Америці. Зпоміж європейської еміграції перше покоління те, що приїхало до Нового Світа, вже дозріле, говорить добре рідною мовою, а виучується лиш слабо англійської, еспанської або португальської мови. Друге покоління те, що вродилося вже в чужім краю, говорить ще обома мовами, але володіючи добре англійською, еспанською або португальською мовою, вже зле володіє рідною мовою батьків. А третє покоління знає вже тільки одну мову, краєву.

Правда, мови і раси занадто помішані передовсім у середній Європі. Різноморність мов легко перемінюється під натиском політики в моральну боротьбу. Небезпека цього наявна і слушно непокоїть тих людей, що передбачують. Булоб ідеалом, колиб мови в Європі згруппувалися в збиті маси і заволоділи окраїнними територіями. Але таке уодностайнення то справа часу й історичних сил, — що впливають добровільно. Політичні впливи безсильні в боротьбі з прокляттям Вавилонської Вежі, що переслідує чоловіка від початку історії.

Треба часу, т. зн. терпеливості і сводби. Єдність мов може повстати лиш помалу з моральної єдності, яка буде всюди зростати мимо боротьб, зроджених з ненависти політичного роздроблення і розмноження кермующих осередків. Не лиш Європа, але й цілий світ буде щораз то більше зєдинюватися різними кличами добрими або злими, які по-

ширюються під кожною географічною шириною і серед усіх рас. Наведу два такі кличі: демократія і поступ! Клич, що уряд має бути виразником волі народу, має в Європі багато противників. В Італії роїться від молодих пророків, перепоеених ідеями Ніцш'ого, котрі проповідують хрестоносний похід проти тої науки і називають її язвою, що нищить цивілізацію. Побоююся, що оскільки вона дійсно язва, то щойно розпочала свою руйнуючу діяльність. І хоч з того клича повстало кілька урядів страшенно деспотичних, одначе той клич поширюється і розпалює мільйони людей всяких красок, і будить у них великі надії на ліпше завтра.

Цей рух на цілій земській кулі набрав таких розмірів, що хоч він мавби довести навіть до загальної катастрофи, то все таки закиди, які йому ставлять і осуджування в Європі інтелектуальними класами, не зможуть здержати його розвою.

Клич поступу такого, яким його зробило 20-те століття, починає вникати також у глиб Азії. Це простий і загальний клич. Він багато простіший і загальніший від клича суверенності, хоч на нього менше нападають інтелектуальні класи Європи. Він зводиться до дещо наївного оптимізму, до віри в те, що всякі засоби, які побільшують наше багатство і могутність, роблять нас ліпшими. Цей клич, що правдоподібно містить у своїй наївності, багато більшу небезпеку, ніж клич суверенності народу, має дуже заманчивий вплив на простий ум товпи.

Та хто може передбачити, чи зєдинений цими кличами світ буде більше чи може менше щасливий, ніж був тому 50 літ?

На це питання нині відповісти не можна і навіть якби й було можна, то це остане без великого значіння. Сили, що кермують світом, сьогодні такі могутні, що наше бажання щастя не має змоги їх здержати або ними покермувати.

—о—

Погром комуністів у Фінляндії

Вибори до фінського парламенту дали такий вислід: Консерватисти 39 мандатів (мали 28), поступовці 10 (7), аграрна партія 58 (60), шведська ліста 22 (23), соц. дем 68 (59), комуністи не здобули ні одного мандату. (мали 23), соц. дем. 68 (59), малоземельно-селянська партія 1 (0). З того видно, що пропаганда „лаппівців“ мала повний успіх.

—о—

Знайшли книгу пропавшу від 1500 літ

Німецька преса доносить: Проф. Шмідт знайшов оригінальний текст „Діяній св. апостола Павла“, котрий безслідно щез ще в 5-ім столітті. Текст той мав у руках ще св. Августин в 4-ім столітті. Літ тому поверх 30 проф. Шмідт відкрив у збірці старих рукописей університету в Гайдельбергу уривки з тих „Діяній“ в коптійським перекладі і вже тоді рішив, що грецький оригінал найскорше можна буде знайти в Єгипті. Трійцять літ шукав він за тим оригіналом і нарешті знайшов дійсно в Єгипті повний грецький текст „Діяній“ на 13 сторонах папіруса разом з перекладом на коптійську мову Пісні Пісень Соломона і Плачу Єремії. Текст той був у гробниці якогось священика під плитами домівки одної з коптійських церков. Проф. кінчить перекладати той текст і незабаром оповістить його разом з фотографією оригіналу. Тепер на ново розпочнеться полеміка що до автентичності того тексту, котру заперечував уже Тертуліян в 2-ім столітті.

Все, що бачу і знаю, вчить мене вірити в те, чого я не бачив і не знаю (Емерзон).

Ревізії й арештування, карні експедиції

Бомба під „Просвітою“ в Галичі.

Польська преса повідомляє: Поліція в Чорткові перевела ревізію в б. учеників розв'язаної укр. гімнізі в Тернополі й арештувала трьох учеників, які нібито мали признатися, що належали до УВО. — Золочівська прокуратура виступила з карним донесенням проти М. Тарновського, студ. політехн. та Йос. Голіса, гімн. абсолв. Їм закидають перетинання телегр. дротів. — В Семиківцях (Підгайці) арештували П. Данилишина і його сина Мирона. Їм закидають, що підпалили стирти. В Петликівцях (Бучаччина) арештували дяка Джиджору. Закидають йому, що мав підпалити 7 господарів Поляків у Петликівцях стар. — В Петрикові (пов. Тернопіль), арештували М. Кривого, закидають йому, що співпрацював з УВО. — В Невочині арештували Яр. Решетила. — В Коломийським повіті арештували Ст. Мацюрака й Мар. Кузьмівну уч. V. р. сем. — В Надвірнянським повіті арештували Р. і Ст. Свідруків. — В Товмацьким повіті арештували М. Петриковича ст. унів., Волод. Яворського і М. Кулиничу, Я. Лозинського, О. Михайловича та Любку й Марію Скрутів. — В долинським повіті арештували Іль. та Ст. Гошовських. В скільським повіті арештували 3 особи. — В скільським повіті арештували 3 особи. — В городецьким 6 осіб, у Вікні 2 особи. В Черчі 2 особи. В жидачівським повіті 8 осіб. — Сими днями були карні експедиції в селах повітів Самбір, Городок, і Судова Вишня. В тих повітах саботажів не було. — Минулого тижня невідомі злочинці підложили бомбу під читальню „Просвіти“ в Галичі. Бомба вибухла і знищила цілий льокаль. — В Сколім перевели ревізію у о. катех. Притуляка 6 поліцаїв й арештували його сина Олексу, уч. 7 кл. гімн. Того самого дня перевели ревізію у о. дек. Мосори, у Ів. Кошева 70-літ. дідуся й 16 інших осіб а також і 7 укр. інституцій. Ревізії переведено також в Загірі в учителя Ант. Бальвського й арештовано його. В Глещаві арештовано дві особи. У Винниках під Львовом були ревізії в укр. інтелігенції.

—о—

600.000 безробітних в Москві

Совітські газети з радістю пишуть про зріст безробіття у буржуазнім світі. Одначе ТАСС мусів признати, що на московській біржі праці начислюється під теперішню пору 600 тисяч безробітних. Коли в одній Москві стільки безробітних, то скількиж їх в цілому союзи? Це число безробітних наглядно опрокидує большевицькі дані про зріст радянської промисловости.

—о—

3.000.000 безробітних в Злуч. Державах

Сенатор Бора, голова комісії для загран. справ, сказав у промові, що теперішня світова криза се наслідок війни. Щоби ту кризу перемогти, треба всі сили посвятити праці над запевненням тривалого мира. Зазначив при тім, що Злуч. Держави мають під теперішню пору три мільйони безробітних. Причиною заворушень в Полуд. Америці й інших краях вважає Бора світову депресію.

—о—

Той має щастя

Виграв два рази по мільйоні.

ТК. доносить з Парижа: Французький купець Бремон, замешкалий в Поатіе, має щастя. Він недавно виграв мільйон франків на кольоніальній льотерії, а тепер виграв знов мільйон франків на льотерії міста Парижа.

Маленький фейлетон

Харч для хорих на серце

Хорим на серце не вільно передовсім за багато їсти нараз, ні за багато пити якогонебудь пину, ні за скоро пити, ні вживати харчу так заправленого корінням, що по нім хочеться пити. Таким хорим лучше їсти більше разів на день, але за кождим разом мірно, бо більші порції харчу та напиту обтяжують серце. Для них лучший ростиинний харч. З мяса особливо уникати нирок, печінки і селезінки. Та й голодувати для них небезпечно, бо се ослаблює цілий організм. (3 німецького).

З РЕЛ. - ЦЕРК. ЖИТТЯ

Розстріляли 17 священників. „Морнінг Пост“ повідомляє, що тому три тижні розстріляли большевики 17 священників, яких довгий час держали в тюрмі. В большевицькій пресі про це не було ні слова згадки, навіть родина розстріляних щойно тепер довідалася про це. Священників обвиняли в тім, що вони не хотіли покинути своїх парохіян.

Закінчення пасійних містерій в Оберамергав. Пасійні містерії в баварському містечку Оберамергав, які відбуваються що 10 літ від часів 30-літньої війни, на днях закінчилися. Про популярність, яку вони собі здобули, свідчить число гостей, яке вони стягають що року. В тому році було кругло 400 тисяч гостей (чотириста тисяч!). З того 270 тис. з Німеччини, 130 тисяч з заграниці. І так: з Америки прибуло 50 тисяч, з Англії 28 тис., з Голандії 4.000, із Скандинавії 4.480, з Австрії 1.300, Швейцарії 920, Азії 160, Африки 105, Австралії 95 осіб. Вистав було всіх разом 79, т. зн. о 10 більше ніж перед 10 роками. Доходу бруто було 4 і пів мільйона, чистий зиск виносив 2 мільйони марок.

Опрокинення біологічного матеріалізму. Д-р Моріяс, проф. університету у Франції, видав звернену проти позитивістичного детермінізму книжку п. з. „Левувель ранконтр“ („Нові боротьби“). Андре Стібіо помістив на сторінках часопису „Л'Ордр“ статтю, в якій обговорює заслуги д-ра Моріяса в очищенню позитивізму. Коли д-р Моріяс обняв 1927 катедру, як професор досвідної медицини на університеті в Бордо, біологічний матеріалізм мав ще тоді багато прихильників. В своїй книжці автор висказує свій погляд на метафізику й остро критикує позитивізм Бернарда. Науку Бернарда він назвав: дуже лихою, дуже короткою й дуже наївною. Дуже лихою, бо твердить, будьтоби вона могла заступити релігійну мораль. Дуже короткою, бо з одної згладної гіпотези, іменно детермінізму, намагається вивести абсолютний принцип, який рядивби навіть совістю. Дуже наївною, бо приписує їй, будьто вона в змозі обняти весь світ з його трудними проблемами — в свої власні проблеми. Видається прямо неможливим, щоби Бернард був певний своїх тверджень. Вправді його школа намагалася те твердження заосмартити в аксіоматичну певність, але проти тих всіх тверджень Моріяс ставить свою тезу: „Всі наші гіпотези мусять потвердити досвід. Припущення, якого досвід не може потвердити, не конче фалшиве. Дуже часто спирається воно в таких випадках на нас самих, бо ми зле вживаємо досвідів й ми не в силі бачити, або чути“.

Католицький священник погіб в льохах ДПУ. ПАТ доносить: У вязниці в Мінську вмер о. Пшемощкий б. слущкий декан і проф. римо-катол. семінарії в Петрограді. О. Пшемощкого арештувала ДПУ перед трома роками.

Диви, як павук витревало працює цілими днями, щоб уткати майстерну сіть в цілі зловлення мушки. Та прийде служниця з міддю і в одній хвилині змете цілу сіть, причім пердз і павук паде жертвою. Подібно мозаляться й чоловік дні і літа, щоби здобути маєток, уряд, або иншу бажану річ; але прийде хвороба або смерть і на ніщо здалися всі пляни його, даремна вся його робота (Гульольт).

Жерти

о. В. Курилас, парох в Добротворі, зі збірки на весілля п. Петра Химки 15 зол. на „Рідну Школу“, а 5 зол. на Укр. Інвалідів.

о. Євген Слівінський, парох Перемилова, п. Хоростків, 10 зол. на пресовий фонд „Нової Зорі“, а 10 зол. на пресовий фонд „Правди“.

— о —

ПОЛІТИЧНІ ВІСТІ

„ЯК МАРШ. ПЛСУДСЬКИЙ ПРИГОТОВЛЯЄ ВИБОРИ“. Париський „Журналь“ помістив під тим заголовком статтю, в якій в части об'єктивно, в части іронічно зображує політичне положення в Польщі по арештуванню послів. Стаття кінчиться словами: „Така ситуація не може довго тривати, конче треба такого правительства, яке моглоби протиставитися економічній кризі та ще більше невідомій майбутності в звязку з конвульсійним поведінням Німеччини“.

ЗАСТУПНИКОМ БОЛЬШ. ПОЛПРЕДА в Берліні Хімчука іменованій Розенгольц, б. радник больш. посольства в Берліні.

„СИТУАЦІЯ, ЯКОЇ НЕ БУЛО ВІД 50 ЛІТ“. На банкеті союзу англійсько-французької преси прем'єр Тардіє не хотів говорити про політику, але мимо того сказав слідуюче: „Скажу панам, що сучасне положення таке незвичайне, що такого ще не було від 50 літ“. (ПАТ).

РЕВОЛЮЦІЯ В БРАЗИЛІЇ ЗРОСТАЄ. З Бразилії доносять, що 10 військових літаків, висланих проти повстанців перейшло на їх сторону. Провінції Парана, Говаз і Маттогроссо прилучилися до революціонерів. Число повстанців виносить 100.000. Перевага в боях по стороні повстанців.

ПРИСУД В ПРОЦЕСІ ГІТЛЕРІВЦІВ. Сензаційний процес офіцерів райхсвері перед липським трибуналом закінчився. Засуджено всіх трьох офіцерів на півтора року вязниці. Їх признано винними в підготовлюванню акції, яка мала характер державної зради. Крім того міністерство райхсвері має виступити з дисциплінарною скаргою проти тих багатьох офіцерів райхсвері, які скомпромітувалися на тім процесі своїми виступами в ролі свідків.

— о —

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Бувший лікар краєвих і заграничних клінік і шпиталів
Д-р НАТАЛІЯ ПОЛОТНЮК-ПРИСТАЙ
спеціалістка недуг вуха, носа, горла і гортанки
Станіславів, вул. Голуховського 27.
805 Телефон 484. 1-10

Бувший лікар Клінік у Празі, Відні і Львові 1-10

Д-р ОСИП ГРОБЕЛЬНИЙ
орд. в недугах жіночих і внутрішніх.
Пересвітлює лучами Рентгена. Лямпа кремінна (кварцова) і лямпа „Sollux“.
Станіславів, вул. Голуховського ч. 22. І. п. Народний Дім. — Тел. 484.

НОВИНКИ

Львівські обwodові виб. комісії працюють повною силою пари. На днях вислали 16 тисячам льв. громадян (з того половина Українців) повідомлення про те, що проти їх вписання на виборчі листи внесено реклямації. В тій „ревній“ праці трафилися такі куріози. Ізза браку права горожанства опротестовано виборчі права: Членови львів. міської ради б. сен. В. Децикевичови, голові польського „Сокола-Мащежи“, редактори соціал. часоп. „Дзеннік Людови“ Ширекови, голові одної обwodової комісії і навіть одному здеклярованому санаторови бо... має укр. прізвище Кадило.

Як довго посидять? Проурядова преса доносить, що з огляду на великий матеріал зібраний проти б. послів, ув'язнених в Берестю, слідство потребає кілька місяців. Ув'язнених б. послів поділено на три групи. До першої належать б. польські послы, до другої українські, а третю „групу“ становить оден б. посол Бацьмага; його розправа відбується вже в перших днях листопада.

В СССР їздять вже саньми. В північно-західній часті СССР впали сніги. Коло Вознесенська була снігова буря. Земля вкрилася грубою верствою снігу. їздять вже саньми.

Поміч втікачам з „раю“. (ПАТ). На терені повітів виленського, вілейського і молодечанського староства уділили матеріальних допомог 135 втікачам з большевії перед колективізацією. Втікачі одержали одяги і дрібні позички. 96 збігців замешкало на Виленщині, інші отримали дозволення на виїзд в глибину Польщі.

Бібліотека Т-ва „Просвіта“ у Львові повідомляє своїх читачів, що від нині буде відчинена для випозичення книжок: в понеділок, середу і п'ятницю від 12—2 год. і в неділю — 12—1 год.

МІЛО до прання — до миття
і прання з запахом
798 марки 5-5
„ЦЕНТРОСОЮЗ“
Кожий свідомий Українець уживає і домагається по всіх кооперативах „МІЛА ЦЕНТРОСОЮЗУ“ з української кооперативної фабрики „Центросоюзу“.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ І ВЖЕ МОЖНА КУПИТИ
Великий ілюстрований календар
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“
НА 1931 РІК.
У зложенні календаря приймали участь найкращі наші агрономи, фахівці всіх ділянок сільського господарства та наші господарі-практики. — 300 сторінок друку, 150 ілюстрацій, 90 статей зі всіх ділянок сільського господарства: господарської політики, хліборобства, дуківництва, садівництва і городництва, лісівництва, плекання сільсько-господарських тварин, птахівництва, сільсько-господарської ветеринарії, пасічництва, шовківництва, рибальства, меліорації та комасації, сільсько-господарського промислу і т. п. — Календар „Сільський Господар“ це найкращий дорадник для наших господарів, які через розумну господарку бажають дійти до добробуту. — Ціна календаря зол. 3-50. З поштовою пересилкою, звичайною — зол. 4, а порученою зол. 4-50. Хто замовить 10 примірників, дістане 1 примірник (одинацятий і пересилку даром!) — Замовляти можна у всіх книгарнях, Повітових Союзах Кооператив й Філіях і Кружках „Сільського Господаря“ та в Товаристві „Сільський Господар“ у Львові, вул. Зіморевича 20. І. п. 797 3-?

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тиждень: в четвер на 4 ст. під вежілю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича 4, 3. II. пов. - Тел. 4-68

Парацелата а крајом
1/4 рично 6 зол. місяч-
но 2 зол. За кордоном
1/4 - 1 амер. долляр, —
Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Ш.:
Краків 403 867.

Що діється в нашій країні

У Львові.

На підставі зовсім фальшивої поголки, немовби Українці підпалили трибуни на перегоновій площі за Львовом, зібралися в середмістю численні товпи зі значною участю польських студентів і кинулися на українські інституції. Потерпіли: Духовний Семинар, „Дністер“, „Сокільський Базар“, „Достав“, „Маслосоюз“, „Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка“, „Ревізійний Союз“, „Бібліотека і музей Наук. Тов. ім. Шевченка й українські приватні склепи при вулицях Коперника, Зибликевича, св. Николая, як також приватні помешкання Українців, нпр. при вул. Підвале. Значні ушкодження потерпіли також московськфільські інституції, головню кооператива „Дністросян“, де понищено машини. Не ошаджено також жидівських купців

в українських кам'яницях. Можна собі уявити, в якім стані живе українське населення, коли навіть на основі зовсім фальшивої вістки терпить такі шкоди. В приватних помешканнях атакованих кам'яниць жінки і діти попадають в нервовий рострій. Атаки були такі сильні, що пр. в салі Бібліотеки Наук. Тов. ім. Шевченка величезне каміння не тільки понищило подвійні вікна, але перелетівши 6 метрову салю повідбивало мур на противнім боці. До характеристичних моментів сих експесів належить також те, що демонстранти подерли портрет Впреосв. Митрополита Шептицького, забравши його з вистави при вул. Академічний. Демонстрації тревали до год. 11 вночи.

—0—

Розв'язали класу в українській гімназії.

В VI-й класі української гімназії у Львові при вул. Льва Сапіги хтось викинув портрет президента РП. Зате розв'язано цілу ту клясу. (Досі не опові-

щено навіть того, чи доказано, що той портрет дійсно зневажив ученик тої класи і тої гімназії).

—0—

В краю.

Ревізії відбулися в Косівщині у священників: 1) у о. В. Стефановича в Кутах (де заарештували сина священника), 2) у о. Березовського в Білоберезці (заарештували також його сина Данила уч. VIII кл.). — Рибно п. Косів. Дня 8/10 с. р. поліція перевела найточнішу ревізію

у о. В. Григорчука. Шукали протидержавних брошур і зброї (далі пропускаємо). Сконфіскували книжку Рудницького „Україна“ (по німецьки). Того самого дня відбулася ревізія і в кооперативі. (Дальші вісті гляді в нутрі числа!)

—0—

В організаційній справі

Отсим подаємо до відома, що в сім місяці починаємо розсилати Програму в Заяву Української Католицької Народної Партії. Хто з наших ВП. Прихильників ще не одержав тої Заяви, а хотівби в своїй місцевості заснувати групу нової партії, нехай буде ласкав написати на подану низше адресу, залучивши в листі поштову марку за 25 со-

тиків. Просимо також присилати добровільні датки на кошти організації. Час не жде, організацію треба переводити якнайшкороше. Розсилка „Програмової Заяви“ припізналася з тої причини, що перший її наклад був skonфіскованоий.

Секретаріат Організаційного Комітету Укр. Католическої Нар. Партії, Львів, ул. Кльоновича, 8/II.

Причина малого впливу католиків

Католицький тижневик „Америка“, орган Єзуїтів, пише про причину малого впливу католиків на публічне життя що слідує: Та причина се „почуття католицької низшости“, котрим відзначаються деякі трусливі круги католиків. Ніколи ті люди не здобудуться на власний погляд, але мають чужі погляди й тільки допасовують їх до католицького. Ніколи вони не створять катол. органі-

зації, але будуть лучитися навіть з ворогами католицизму і в їх таборі звивають собі гніздечка. Таких все будуть бити, а рахуватися з ними будуть тільки так довго, як довго вони комусь потрібні. Грізна булаби будучність католицизму, колиб такі опортуністи опанували провід катол. табору. (За „Глосом Народу“).

—0—

Як отвирали німецький парлямент

При акомпанієменті вистрілів і протижидівських погромів.

З Берліна доносять: З великим напруженням очікувала публ. опінія отворення нового парламенту. Сильні відділи поліції обступили будинок „Райхстагу“. Перші наспіли посли с. д., останні гітлерівці з міністром Фріком на чолі. Всі вони були в бронзових сорочках і з „гакенкрайц“ами“ на червоних опасках. Комуністи привитали їх свистом. Коли увійшов канцлер Брінг, гітлерівці зачали п'яти як когуги і свистати. Рівно-

часно змобілізовані боївки гітлерівців і комуністів билися на вулицях. З товпи сипано градом каміння на поліцію. Коли поліція сконцентрувалася коло парламенту, гітлерівські боївки кинулися на жидівські крамниці і каварні при Ляйпцігерштрассе і демолювали їх. З авт витягали людей сімейського вигляду і били. Поліція ужила пальної зброї. Демонстрації тривали до пізньої ночі.

—0—

Бузьки позривали електричні проводи

Стотрицять місцевостей в Шлезвіку втратило нагло електричне світло. Ніхто не знав, з якої причини, аж вислані для направи монтери ствердили, що винниками були бузьки, котрі зліталися в місці, де схрещувалися електричні каблї. Один з бузьків сїв на дроті і впав

поражень токoм. Заінтриговані тим інші бузьки розпочали формальний штурм на електричні проводи та позривали їх, але перемога коштувала їх дорого. Побіч позриваних каблів лежало понад 90 неживих бузьків.

—0—

Чи Ваша церков, будинки приходські, читальня, школа, кооператива є обезпечені в дозволений законом $\frac{1}{3}$ часті в Т-ві взаїмн. обезп. „Д істер“? Ящ, ні, то виповіджте негайно обезпечення $\frac{1}{3}$ часті в ПзУВ. і цю виповіджену ча ть зголовіть зароз до обезпечення в Товаристві взаїмн. обезпечень

715

„ДНІСТЕР“

44-2

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

MEMENTO ICTOPII

Перестаньте заогнювати відносини в краю!

Не зважаючи на офіційальну заяву представника польського уряду п. Сухенка кореспондентам закордонних часописів, що т. зв. „пацифікація“ Галичини вже закінчена та що військо і поліція, котрі переводили ту „пацифікацію“, відкликані, — карні експедиції по нашій країні продовжуються. І далі військо та поліція „втихомирюють“ Галичину, вертаючи вдруге і втретє до „спацифікованих“ уже місцевостей і поширюючи свою діяльність чим раз більше на місцевости, де ніяких „саботажів“ не було. Свідчать про се тривожні вісти, які щодня приходять з краю до Львова й які ми також частинно подаємо, бо все-го подати неможливо.

Рівнорядно з „пацифікацією“ продовжуються і реванжі. І так дня 14 с. м. польська академічна молодь заатакувала чинно цілий ряд українських громадянських і приватних установ у Львові, між ін. також Гр. Кат. Духовну Академію та Наукове Товариство ім. Шевченка: його бібліотеку, музей і книгарню!

Отже невиносні відносини, які від двох місяців запанували в Галичині, не тільки що не злагіднюються, але чим раз більше загострюються. Чим раз більше — вибивається $\frac{3}{4}$ мирних мешканців се-го краю з нормального життя, чим раз більше й більше руйнується край. Все польське громадянство опанувала на тім тлі висока горячка, яка відбирає йому свідомість його діл і наслідків тих діл. Як висока та горячка, про се дуже на-глядно свідчить хочби факт, що навіть такий поважний і розважний консерва-тивний орган, як краківський „Час“, який так недавно ще заявився був рішучо за признання Галичині автономії, про що була згадка в ч. 75 „Н. Зорі“, тепер ви-ступив з проектом відібрання У-країнцям самоуправи навіть в таких областях, як гр.-кат. Церква, українське приватне шкільництво та українське е-кономічно-господарське життя!

Не може бути ніяких сумнівів, що все те, що тепер діється в Галичині, матиме свої важкі наслідки. Наслідки — високо негативні.

Наслідки ті дуже болючі, розуміється, передовсім для нас, Українців, як сторони слабшої. Ми вже досі понесли великі втрати в нашій посіданню національним, втрати — матеріальні.

Та куди більші наслідки ті під іншим оглядом. Останні події в нашій країні справили, як не можна краще, ґрунт під усяку лівизну: національну, політичну і соціальну. Большевики прекрасно використовують те, що твориться в Галичині. По всій радянській Україні відбуваються тепер протестаційні віча, а тут большевицькі агенти ширять вістки, що за кожного побитого Українця буде там побитий польський буржуй і „кулак“. Все те викликає в населенні Галичини віру в „опіку“, яку над ним розтягає большевія.

ФУТРА

дамські найелегантніші
як також шкурки різної
сорти по сегорічних ду-
же знижених цінах,

795

поручає

10-10

ГОРОВІЩ і С-ка

Львів, КРАКІВСЬКА Ч. 4, ТЕЛ. 54-12.

Ніяка, навіть найбільш забезпечена зі всіх сторін, держава не може легко важити собі настроїв $\frac{1}{3}$ своїх мешканців. Не може легко важити собі настроїв $\frac{1}{3}$ своїх мешканців тим більш держава польська, що втиснена між дві держави-великани, Німеччину і ССРР. — обі крайно ворожі до Польщі. Та на се ні керманічі польської держави, ні польське громадянство очевидно не звертають уваги.

Як мстяться помилки, зроблені державою супроти своїх власних громадян, на се є багато прикладів у всесвітній історії. Зокрема багато таких прикладів, дуже наглядних, маємо в останніх ХІХ.—ХХ-их ст. Туреччина, Росія, Австро-Угорщина — всі вони ще так недавно були такі могутні і такі певні себе. А що з ними сталося?...

Та має такий приклад також Польща у своїй власній історії. Чи треба пригадувати його докладно? Поділи Польщі в 2-ій пол. ХVІІІ. ст. се у значній мірі наслідки польської політики супроти України. Та наслідки ті не обмежилися тільки поділами. Вони сягнули далеко далі і глибше. А остаточний вислід тих наслідків: повна ліквідація польськості на схід від Збруча.

Так мститься історична Немезіс на тих, що з історії не витягають ніякої науки.

—о—

Розкол серед Гетьманців

Під таким заголовком принесли „Діло“ в кількох числах великий лист п. В. Липинського, в котрім він дуже різко виступив проти Гетьмана Павла Скоропадського. Пан Липинський закинув Гетьманови зломання присяги на основний принцип гетьманської організації, по якому Гетьман і його рід тільки репрезентують, але не ведуть персонально гетьманський рух. З листа п. В. Л. виходить, що Гетьман з огляду на хворобу п. Липинського переняв від нього провід організації в свої руки, а група оставша при Гетьмані одобрила се. І се власне уважає п. Липинський зломанням записаного принципу організації, визнає Гетьмана до відречення раз на завжди від всяких „посягань на гетьманство“ і заявляє, що розв'язує Український Союз Хліборобів Державників. — Таким чином до безконечного числа вже традиційних нападів, які „Діло“ містить від початку свого існування на найвищі особи українського громадянства, прибав ще оден напад, — оден з найприкріших. Сui bono містить „Діло“ такі річі? Таж вартість гетьманської ідеї не в доктрині, хочби не знати якій цікавій і цінній під оглядом літературним, логічним, політичним і т. д., тільки в історичнім минулім гетьманстві, між ин. з 1918 р. Дійсно, трудно зрозуміти, чому „Діло“ не заощадило суспільності вражіння, яке дає лист п. Липинського.

—о—

Колиб Тарас воскрес
І на кагал ваш глянув,
Він затрусився весь
І словом „дурні“ грав.
Колиб тупу й сліпу
Зуздрів літературу,
Об вашій голови
Розбив свою бандуру.

П. КУЛІШ.

ЛИТВА Й УКРАЇНА

З приводу 500-ліття смерті кн. Витовта.

В біжучім році вся Литва святкує великі роковини: 500-ліття смерті кн. Витовта. Роковини ті відсвятковано з великим підйомом особливо в теперішній столиці литовської держави, Ковні. Там за містом у вечір під отвертим небом улажено незвичайне видовище: введено на сцену самого кн. Витовта в супроводі сучасної йому, давньої Литви. Видовище ілюстували чарівні світла, музика і хор, зложений з 7.500 співаків. Вражіння видовища на непроглядні маси видців було величезне. Його описала широко не тільки місцева преса литовська, але й загранична.

Хтож такий кн. Витовт, що його так поминає нинішня Литва?

Кн. Витовт, син жмудського і троцького князя Кейстута Гедиміновича, уродився ок. 1350 р. Він був стрієчним братом вел. кн. литовського Ягайла. Коли Ягайло в 1386 р. оженився з польською королевою Ядвігою і став польським королем, прилучивши перед тим актом у Крєві 1385 р. Вел. Кн. Литовське до Польщі, як звичайну провінцію, проти того акту піднявся на Литві протест. Виразником того протесту став кн. Витовт. В 1398 р. кн. Витовт проголошується „к о р о л е м л и т о в с ь к и м і ф у с ь к и м“. Невдача, яка зустріла його у великім поході на Татар 1399 р., змінила його положення. Він вдовольється признанням йому Польщею титулу і значіння великого князя Литви і Руси під номінальним верховенством польського короля (1400). Але кн. Витовт не покинув мрій про повну незалежність Литви та про королівську корону. В тій цілі запросив був в 1430 р. сусідних володарів до Вильна на коронацію. Та польські пани перехопили по дорозі з Угорщини королівську корону, яку був вислав йому цісар Жигмонт. Довідавшись про те, Витовт з досади і горя помер.

Заслуги кн. Витовта не обмежуються одначе тільки самими мріями про повну політичну незалежність Литви. Литва за кн. Витовта, навіть без політичної незалежності, стала сильним і добре упорядкованим краєм. Він знищив у ній окремі уділи, надав багатьом містам самоуправу (магдебурське право), зрівнав у правах народності. Змагаючи до відокремлення від Польщі політично, Витовт допускав через її посередництво сильний європейський вплив на Литву.

Як видно вже з самої титулятури Витовта, був він володарем не тільки Литви, але й Р у с и. Якої? Руси білої й У к р а ї н и.

Як відомо, ХІІІ ст. се століття остаточного упадку старої Київської держави, що обіймала всі руські племена. Одночасно се століття могутнього зросту двох інших держав: литовської і галицької. Обі ці держави стають до суперництва за спадщину по Києві. Так Мендовг, що вважається основником литовської держави, володіє вже цілим рядом білоруських князівств у басені Німана, Припяти і Березини та намагається розширити свою владу чим раз далі на землі чернігівські, смоленські, полоцькі (пол. ХІІІ ст.). Так Данило, найвизначніший галицький володар, прилучив до Галицької держави майже всі етнографічно українські землі разом із Київом. А син Данила, Шварно, сягнув був навіть по литовський великокняжий престіл, який й одержав був від сина Мендовга Войшелка. Одначе скоро після того помер. З початком ХІV ст. в Литві стає сильною ногою династія Гедиміна, яка веде збирання руських земель зі здвоєною енергією. В 1-шій чвертині ХІV ст. більшість білоруських земель була вже зв'язана з в. кн. Литовським — і ли-

товські князі простягають свої руки по українські землі. Так в 1-шій чвертині ХІV ст., за останніх галицьких Романовичів або в часі безкняжжя по їх смерті, була відірвана від Галицької Держави і прилучена до В. Кн. Литовського волясть Берестейсько-дорогичинська над середнім Бугом. Після того була прилучена до В. Кн. Литовського значна частина Деревлянської землі, себто північно-західної Київщини. За сина Гедиміна, Ольгерда, під понування литовської династії перейшов остаточно і Київ разом з величезними запустілими просторами на лівім березі Дніпра (землі старого Переяславського князівства й сусідні). За ними й землі старого Чернігівського князівства та землі між середнім Дністром і південним Бугом, що тоді одержали назву Поділля. Таким чином вся Східна Україна перейшла під владу Литви. Та не тільки Східна Україна. В 1340 р., після убиття останнього галицького князя Юрія Болеслава, також Галицько-волинська земля признала своїм князем Любарта Гедиміновича, князя з литовської династії. Одначе з претенсіями на сю землю виступили тоді також Польща й Угорщина. У висліді чвєтьстолітньої боротьби між Любартом, Польщею й Угорщиною Галичина осталася при Польщі й Угорщині, а Волинь при Любарті. Таким чином за Витовта з виїмком Галичини і Холмщини вся Україна кінєць-кінєцем опинилася в державній злуці з Литвою.

Злука та була дуже лагідна. Вона обмежалася до формального признання верховної державної влади В. Кн. Литовського та до військової помочи в разі війни. Все інше оставало по давньому. „Ми старини не торкаємо і новини не вводимо“ — отсе була головна засада В. Кн. Литовського також відносно прилучених українських земель. Іншими словами: В. Кн. Литовське полишало поодиноким українським землям повну самоуправу.

Більше ще. В. Кн. Литовське, стоячи під культурним оглядом значно нижче, ніж прилучені білорусько-українські землі, дуже скоро підпало під культурний вплив білорусько-український. Вплив той був дуже сильний. Тогочасна літературна білорусько-українська мова стає мовою урядовою і літературною цілого В. Кн. Литовського. Білорусько-українською культурою пересякають всі вищі верстви в В. Кн. Литовським, до пануючої династії включно. Словом: В. Кн. Литовське приймає зовсім характер руський, стає державою литовсько-русською.

Тому не дивно, що взаємини Литви й України за весь час їх спільного державного життя були як найкращі. Литва се одинокий сусід, з яким Україна не мала ніяких конфліктів ні непорозумінь.

І нині, в 500-ті роковини смерті володаря Литви кн. Витовта, також і ми, Українці, поминаємо його як колишнього володаря України.

Литва се під кожним оглядом оден з найцікавіших країв Європи. Литовське плем'я виказало великі державні здібності. Воно сконсолідувалося і ступило на шлях державної творчості доволі пізно, під загрозою німецької небезпеки (Хрестоносці). Сконсолідувавшись, се невеличке плем'я вспіло не тільки опертися германському напорови, але загорнуло ще і політично зорганізувало великанські землі Білоруси і України. А й за наших часів малесенька литовська держава, як землею так і населенням значно менша навіть від Східної Галичини, вспіла вдержатися серед надзвичайно трудних обставин, між трьома без порівняння могутнішими сусідами: Польщею, Росією і Німеччиною,

На осінній і зимовий сезон! В ВЕЛИКИМ ВИБОРІ. — НА УБРАННЯ

СУКНА

МУЖЕСЬКІ, ВІЗИТОВІ І СПОРТОВІ,
КОСТЮМИ І ПЛАЩІ ЖІНОЧІ; НА РЕ-
ВЕРЕДИ ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА
Товари добірні. Ціни низькі.

Фабричний склад сукна

Людвик Ральський

Львів, Рутовського ч. 7.

788.

(напроти катедри).

6—15

кождим з них безперечно загрожена. Щож було причиною, що та мала Литва, слаба числом своєї людности, без природних багатств краю і без високої культури, серед великої біди, не підпала під вплив крайних лівих течій і не стала жертвою большевизму? Атже вона не має ніякої верстви, котру можнаб уважати буржуазією. Річ у тім, що литовське католицьке духовенство вже перед війною, серед обставин далеко тяжчих, ніж ми мали в Галичині, встигло підготувати литовську політичну думку, переняту католицькими ідеями. Коли та робота була для литовського духовенства зовсім неможлива в краю, воно робило її отверто на еміграції в Америці і довело до того, що там витворило навіть сильну щоденну католицьку пресу, котра успішно суперничала з лівою руйницькою пресою серед Литовців. І се, а не що інше вратувало в рішучій хвилі литовську державність, бо Литва, хоч дуже маленька і слабенька, одначе представляла якийсь організм, бо мала в собі не тільки негацію, але й виразно скристалізований політичний творчий чинник. Вона мала не лише лівий але й правий бік. І тому той організм був здібний не тільки кривавитися, але й плисти серед кривавих хвиль до якоїсь цілі. І ддятого тому слабенькому організмови могла придатися допомога чужих. Сміло можна сказати, що сучасну литовську державу уможливило створити литовське католицьке духовенство („клерикалізм“).

Тут мимохідь приходить на думку наша доволі значна і розмірно заможна еміграція в Злучених Державах Північної Америки. І вона зачала прибувати туди майже рівночасно з литовською еміграцією. І з нею зачало прибувати до Америки наше католицьке духовенство з Галичини. Та воно замість створити там окремі тільки від Церкви залежні органи та інституції, „ішло з народом“, то значить, свою криваву працю і свої великі жертви вкладало в органи та інституції, для Церкви незабезпечені. По десятиках літ такої праці діждалося того, що збудовані ним українські пресові органи та інституції виступили всі, як одна, до боротьби проти Церкви, розуміється, в ім'я клича, що Церква „не йде з народом“. А той „хід з народом“ пояснював собі і народови кожний крикун так, як йому було треба. І так дійшло до того, що наш народ в рішучій хвилі і в Галичині і на еміграції мав тільки менше або більше „ліві“ організації, котрі взаємно переліцтовували себе в лівих помислах. Пригадуємо тільки виласнювання нашої Церкви нашими партіями в нашій парламенті у Станиславові в 1919 р., в часі, коли фронт валився і було тільки інших пекучих справ! Ми були лише половиною організму, бо мали тільки ліві організації. Не дивота, що та половина організму була здібна тільки безцільно кривавитися і під крик лівих демагогів крутитися на місці, поки не сплила з неї остання сила і не наступила утрата всего. Не для закиду і критики того, що було, а для підготовки кращого будучого життя підчеркнули ми тут вище подані правдиві факти.

Богацтвом не наситили душі своєї, як не загасили огня деревом, ні смолою, ні оливою, ні спраги солю (Св. Вонавентура).

*

Далеко важніше те, як людина зносить свою долю, ніж те, яка та доля є (В. Гумбольдт).

„Нива“ і церковні відносини в Америці

(Лист до Редакції „Нової Зорі“).

Хвальна Редакції! Прошу не відмовити місця у своїм органі та оголосити ще вияснення, яких „Нива“ домагалася (гл. 7—8 ч.).

„Д. М. 12-го вересня 1930. Саме прочитав Вашу знамениту допис в Новій Зорі і спішу Вам її погратувувати. Дуже добре написана і каже обережно все, що кому треба знати, не випроваджуючи на денне світло згіршаючих подробиць“. Так оцінив мою допис в Новій Зорі ч. 64 в приватнім листі до мене оден з тейших священиків, який має добре ім'я в Редакції „Ниви“. Передше ми не переписувалися і бачилися всього оден раз. Той сам священик, прочитавши відповідь Ниви, під датою 18-го вересня ц. р. написав знова: „Но-но! Тожто дісталось Вам від Ниви! Та видко діло, що Ви добре написали, коли Нива аж так подразнено висипалася, признаючися вкінці, що не вона а Ви маєте слушність. Дуже маленькі люде видко пишуть в Ниві. Ще раз Вам гратуюю Вашої дописи; а тепер таки видко, що Ви hit the nail on the head! Дай Боже витримати“.

Подав я сі оцінки не для самохвальби, але щоби краєві круги довідалися, як добре ознакнений з американськими відносинами і відданий Церкві священик оцінює справу, про яку каже Нива, що Нова Зоря ізза неї „счинила страшний крик і галас“.

А тепер погляньмо, як виражається Шановний Редактор Ниви. Ось його слова. Замість „справу спокійно і річево представити та виказати, в чім ми поблудили“, то „в обох дописах Н. З. бачимо подразнений і крикливий тон, клини, якісь повні зарозумілості і нахабності упімнення для нас“. Порівнявши спосіб вислову Шан. Редактора з стилем моєї дописі, очевидним стане, що висше наведені вискази Шан. Редактора говорять про него самого а не про кого иншого. — Свою допись написав я в тиждень по прочитанню замітки, тож не був під вражінням хвилі і тому був далекий від подразнення. Кпин Шан. Редактор може дошукатися хіба супроти сектантів і їх прихильників але ніяк супроти своєї особи і свого органу, тому не повинен обурюватися, бо таких осібників, про яких Шан. Редактор давав інформації, кпинами треба збувати.

Невжеж то Шан. Редактор Ниви є так авторитетний, всьознаючий і непогрішимий, що критикування його вчинку, чи думки, чи звернення йому уваги, або піддання якої думки і навіть хочби вказівки перед ширшими кругами являється нахабністю супроти його маєстату і зарозумілістю у другого? Під тим оглядом Шан. Редактор є вірним учнем свого попередника. Та як Редактор повинен він знати, що в нинішнім часі не можна глядіти на церковні потреби з маленького свого загумінка, але треба дивитися трохи дальше і глибше. Як Редактор католицького часопису повинен би виїхати хоч на рік до інших країв і поучитися як там стоїть справа католицької Церкви, як там розв'язують життєві проблеми. А тоді не мав би місця у нас якийсь особливий „український католицизм“ проти Єпископів і Голови Церкви. —

Щиро говорю, що під вражінням хвилі прочитаної замітки хотів я написати впрост до Шан. Редактора і то пев-

но багато острійше, як він сподівався був, але знав я, що з того ніхто не буде мати ніякої користі, тож роздумав я довше над дописом і в лагідній формі післав до „Нової Зорі“, щоб і загал почув иншу думку, як звичайно чує. За свої думки взяв я на себе відповідальність і підписався, тому дивно мені, чому „Нива“ всю вину приписує „Новій Зорі“, а не її дописувачам. „Нова Зоря“ подала дописі як були написані і ніяких своїх думок і заключень не додала! Чомуж „Нива“ приписує нелогічність і нетакт „Новій Зорі“? „Нова Зоря“ не поповнила нелогічності через се, що в оголошених дописах дописувачі иншими словами висказалися про церковні відносини в Америці. Противно, якраз „Нива“ прогрішилася проти засад логіки, бо вирвала поодинокі слова двох осіб, приписала їх третій і так дійшла до нелогічних заключень.

Колиж я не полишив в спокою попередного редактора, то лише для вияснення, чому така сама інформаційна нотація знайшла була місце у його виданню. Притім висказав я своє здивування, чому нова редакція поступає тою самою дорогою. Але Шан. Редактор збув це мовчанкою, як також промовчав і не дав відповіди на закид, що інформатор „Ниви“ а через це і сама „Нива“ тою нотацією роблять винним Преосвященного Константина Богачевського за прикрі церковні відносини в Америці, які спричинили і піддержують особи, про яких інформатор пише. Колиби Шан. Редактор стояв на иншому становищу, певно замість висказувати співчуття ворохобникам, був би — яко такий, що має авторитет редактора католицького часопису — висказав радше братську пересторогу для поблудивших та заохотив до направи зла. Тимчасом Шан. Редактор „Ниви“ не бачив у ворохобниках ніякої вини і опираючись на інформації свого інформатора вину приписав Єпископови! І так „Нива“ своєю відповідю сей мій закид потвердила, бо замість остро осудити ворохобників, вона лише дивується, що вони входять в зносини з самозванцями-неуками.

А чи я „здорово переборщив“, чи не доборщив, коли назвав хорими церковні відносини так в Америці як і в краю, то залежить як хто глядить на них і як хто розуміє слово „хорий“. Який би там осуд на цю справу не видав Шан. Редактор „Ниви“, то факт остане фактом, що зараза боротьби проти Єпископів прийшла з краю на еміграцію. А в тій борбі між иншими брала участь бувша „Нива“, вона була не мов дороговказом для тутейших сектарів. Та нехай те все згине і піде в непамять.

Дальше жалується „Нива“, що їй зроблено дуже кривдячий, безосновний і нічим не підтверджений закид, що вона зноситься з гр. кат. лише з імені. Я дуже бажавби, щоби твердження Шан. Редактора було правдиве, але на жаль таким воно по правді не є. Пишучи свої слова я мав певні рації, а саме, знаючи тутейші відносини я не вірив і не вірю, щоб таку інформацію писав священик, який уважає себе католицьким священиком. Не вірив і не вірю щоб кат. священик робив винним свого Єпископа за провини відпавших та ставав по їх стороні. Я не вірив і не вірю, щоби шаваю-